

ഓം നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,
ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ ഹരിഃ ഓം
— —

കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ
ബ്രാഹ്മണം

ദിതീയാഷ്ടകം - പ്രപാഠകഃ 1 - 4

Table of Contents

2	കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണം.....	7
2.1	ദിതീയാഷ്ടകേ പ്രഥമഃ പ്രപാഠകഃ - അഗ്നിഹോത്രബ്രാഹ്മണം	7
2.1.1	അനുവാകം 1 - അഗ്നിഹോത്രസ്യോപോദ്ധാതഃ.....	7
2.1.2	അനുവാകം 2 - അഗ്നിഹോത്രനിരുപണം.....	8
2.1.3	അനുവാകം 3 - ഉപയോക്ഷ്യമാണസ്യ ഹവിഷഃ സംസ്കാരഃ	14
2.1.4	അനുവാകം 4 - ഉപയുക്തസ്യ ഹവിഷഃ സംസ്കാരഃ.....	18
2.1.5	അനുവാകം 5 - കാമ്യാനി ഹോമദ്രവ്യാണി	21
2.1.6	അനുവാകം 6 - അഭ്യുദ്രവണം, ഹോമാഭാവപ്രതീകാരശ്ച	26
2.1.7	അനുവാകം 7 - ഹവിഷഃ സർവദേവതാസംബന്ധേന പ്രശംസാ	28
2.1.8	അനുവാകം 8 - ദോഹനപ്രകാരോഽഗ്നിഹോത്രഹോത്രശ്ച.....	29
2.1.9	അനുവാകം 9 - അഗ്നിഹോത്രസ്യോസംസൃഷ്ടഹോമമന്ത്രൗ	30
2.1.10	അനുവാകം 10 - വഹ്നേരവസ്ഥാവിശേഷാനുസാരേണ ഹോമഃ.....	32
2.1.11	അനുവാകം 11 - കാലഭേദേന സമന്തകം പരിഷേചനം.....	34
2.2	ദിതീയാഷ്ടകേ ദിതീയഃ പ്രപാഠകഃ - ഹോത്യബ്രാഹ്മണം.....	37
2.2.1	അനുവാകം 1 - ദശഹോത്യമന്ത്രസ്യ ക്രതാർത്ഥപുരുഷാർത്ഥപ്രയോഗൗ.....	37
2.2.2	അനുവാകം 2 - ചതുർഹോത്രാദിമന്ത്രാണാം ക്രതാർത്ഥപ്രയോഗഃ	41
2.2.3	അനുവാകം 3 - ചതുർഹോത്യപഞ്ചഹോത്യമന്ത്രഗ്രഹ ഭാഗയോഃ പുരുഷാർത്ഥ പ്രയോഗഃ	44

2.2.4	അനുവാകം 4 - ജഗദ് സൃഷ്ടികഥനമുഖേന ഹോത്യമന്ത്രപ്രശംസാ	47
2.2.5	അനുവാകം 5 - ദക്ഷിണാപ്രതിഗ്രഹമന്ത്രവ്യാഖ്യാനം.....	51
2.2.6	അനുവാകം 6 - ദ്വാദശാഹദശമേഘനി ഹോത്യമന്ത്രാഃ.....	54
2.2.7	അനുവാകം 7 - സപ്തഹോത്യമന്ത്രസാദ്ധ്യയജ്ഞപ്രശംസാ.....	56
2.2.8	അനുവാകം 8 - ഹോത്യമന്ത്രാണാം സോമയാഗാങ്ഗത്വം.....	58
2.2.9	അനുവാകം 9 - ഹോത്യമന്ത്രോത്പത്തികഥനപ്രസംഗേന ജഗദ് സൃഷ്ടിഃ.....	61
2.2.10	അനുവാകം 10 - ദേവസൃഷ്ടിമദ്ധ്യേഽവസ്ഥിതസ്യേന്ദ്രസ്യ ദേവതാധിപതിത്വം	66
2.2.11	അനുവാകം 11 - ഹോത്യമന്ത്രാണാം പുരുഷാർത്ഥപ്രയോഗഃ.....	69
2.3	ദിതീയാഷ്ടകേ തൃതീയഃ പ്രപാഠകഃ - ഹോത്യബ്രാഹ്മണശേഷഃ	75
2.3.1	അനുവാകം 1 - സർവേഷാം ഹോത്യമന്ത്രാണാം ചതുർ ഹോത്യശബ്ദേണ വ്യവഹാര	75
2.3.2	അനുവാകം 2 - നൈമിത്തികോ ഹോത്യമന്ത്രഹോമഃ.....	77
2.3.3	അനുവാകം 3 - കേശവപനാങ്ഗം പുഷ്ടിവേദനം	79
2.3.4	അനുവാകം 4 - പ്രതിഗ്രഹമന്ത്രമഹിമജ്ഞാനം.....	80
2.3.5	അനുവാകം 5 - പ്രശ്ലോത്തരരുപോ ബ്രഹ്മവിഷയസ്തംവാദഃ.....	85
2.3.6	അനുവാകം - ഹോത്യപ്രശംസാപ്രസംഗേന ക്രതൂനാമൃതിഗ് വിശേഷവ്യവസ്ഥാപനം, അഗ്നിഹോത്രസ്യ പ്രാശസ്ത്യം ച.....	88
2.3.7	അനുവാകം 7 - അഗ്നിഹോത്രസ്യ സർവക്രതുരുദ്ഭാവസാധനേന പ്രശംസാ	91
2.3.8	അനുവാകം 8 - സൃഷ്ടിസാധനത്വേന ഹോത്യമന്ത്രാസാമർത്ഥ്യ പ്രശംസാ	93

2.3.9	അനുവാകം 9 - വായുരൂപത്വജ്ഞാനേന ഹോതൃമന്ത്രാണാം പ്രശംസാ	95
2.3.10	അനുവാകം 10 - ദശഹോതൃമന്ത്രാണാം കാമ്യപ്രയോഗഃ.....	99
2.3.11	അനുവാകം 11 - ദശഹോത്രാദിമന്ത്രനാമ്നാ പ്രവൃത്തിനിമിത്തം	101
2.4	ദിതീയാഷ്ടകേ ചതുർത്ഥഃ പ്രപാഠകഃ - ഉപഹോമാഃ.....	106
2.4.1	അനുവാകം 1 - ഉപഹോമാഃ.....	106
2.4.2	അനുവാകം 2 - ഉപഹോമാഃ	111
2.4.3	അനുവാകം 3 - ഉപഹോമാഃ	115
2.4.4	അനുവാകം 4 - ഉപഹോമാഃ	122
2.4.5	അനുവാകം 5 - ഉപഹോമാഃ	126
2.4.6	അനുവാകം 6 - ഉപഹോമാഃ	130
2.4.7	അനുവാകം 7 - ഉപഹോമാഃ	136
2.4.8	അനുവാകം 8 - ഉപഹോമാഃ	141

=====

Version Notes

1st Version Number 0.0 dated 24th October 2017

2nd and Current Version Number 1.0 dated 31st December 2019

1. This Version replaces earlier version “0.0” dated October 24, 2017.
2. We have marked ‘||’ (double ruk) at the end of vedic statements based on the book released under “Anandashram Series on Taittiriya Brahmanam containing bashya of Scholar Sayanacharya, 3d Edition published in 1979.
3. We have standardised some of the conventions and formatted this compilation to make reading easier.
4. We have/shall include Paata Bhedams in brackets wherever found applicable to the best of our efforts.

നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,

ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ । ഹരിഃ ഓം ॥

2 കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണം

2.1 ദിതീയാഷ്ടകേ പ്രഥമഃ പ്രപാഠകഃ - അഗ്നിഹോത്രബ്രാഹ്മണം

2.1.1 അനുവാകം 1 - അഗ്നിഹോത്രസ്യോപോദ്ധാതഃ

T.B.2.1.1.1

അങ്ഗിരസോ വൈ സത്രമാസത ।

തേഷാം പൃശ്നീർ-ഘർമധുഗാസീത് । സർജീഷേണാജീവത് ।

തേഽബ്രൂവന് । കസൈ നു സത്രമാസ്മഹേ ।

യേഽസ്യ ഓഷധീർന ജനയാമ ഇതി ।

തേ ദിവോ വൃഷ്ടി-മസ്യജന്ത ।

യാവന്തഃ സോക്താ അവാപദ്യന്ത ।

താവതീരോഷധയോ ഽജായന്ത ॥

താ ജാതാഃ പിതരോ വിഷേണാലിംപന് । 1 (10)

T.B.2.1.1.2

താസാം ജഗ്ധാ രൂപ്യന്തേത്യത് । തേഽബ്രൂവന് ।

ക ഇദമിത്ഥ-മകരിതി ।

വയം ഭാഗധേയ-മിച്ഛമാനാ ഇതി പിതരോ ഽബ്രൂവന് ।

കിം വോ ഭാഗധേയമിതി ।

അഗ്നിഹോത്ര ഏവ നോഽപ്യസ്തീത്യ-ബ്രൂവന് ।

തേഭ്യ ഏതദ്-ഭാഗധേയം പ്രായച്ഛൻ | യദ്യുതാ നിമാർഷി |
തതോ വൈ ത ഓഷധീര-സ്വദയൻ ||

യ ഏവം വേദ | 2 (10)

T.B.2.1.1.3

സ്വദന്തേഽസ്മാ ഓഷധയഃ | തേ വത്സമുപാവ്യാസ്യജൻ |
ഇദം നോ ഹവ്യം പ്രദാപയേതി | സോഽബ്രവീദ്വരം
വൃണൈ | ദശ മാ രാത്രിർജാതം ന ദോഹൻ |
ആസങ്ഗവം മാത്രാ സഹ ചരാണീതി |
തസ്മാദ്-വത്സം ജാതം ദശ രാത്രിർന ദൂഹന്തി |
ആസങ്ഗവം മാത്രാ സഹ ചരതി |
വാരേവ്യതഃ ഹൃസ്യ |
തസ്മാദ്-വത്സഃ സഃസൃഷ്ടധയഃ രൂദ്രോ ഘാതുകഃ () |
അതി ഹി സന്ധാം ധയതി || 3 (11)

(അലിംപൻ - വേദ - ഘാതുക ഏകം ച) (A1)

2.1.2 അനുവാകം 2 - അഗ്നിഹോത്രനിരൂപണം

T.B.2.1.2.1

പ്രജാപതി-രഗ്നി-മസ്യജത | തം പ്രജാ അന്വസ്യജ്യന്ത |
തമഭാഗ ഉപാസ്ത | സോഽസ്യ പ്രജാഭി-രപാക്രാമത് |
തമവരുരൂഥ്-സമാനോഽനൈത് | തമവരുധം നാശക്ലോത് |

സ തപോ ടതപ്യത ।

സോഽഗ്നി-രൂപാരമതാതാപി വൈ സ്യ പ്രജാപതിരിതി ।

സ രരാടാദുദമൃഷ്ട । 4 (9)

T.B.2.1.2.2

തദ്-ഘൃതമഭവത് ।

തസ്മാദ്യസ്യ ദക്ഷിണതഃ കേശാ ഉന്മൃഷ്ടാഃ ।

താം ജ്യേഷ്ഠലക്ഷ്മീ പ്രാജാപത്യേത്യാഹുഃ ।

യദ്-രരാടാദുദമൃഷ്ട । തസ്മാദ്-രരാടേ കേശാ ന സന്തി ।

തദഗ്നൗ പ്രാഗൃഹ്ണാത് । തദ്-വ്യചികിമ്സത് ।

ജുഹവാനീ(3) മാ ഹൗഷാ(3)മിതി ।

തദ്-വിചികിമ്സായൈ ജന്മ ॥

യ ഏവം ഹിദാന്ത. വിചികിമ്സതി । 5 (10)

T.B.2.1.2.3

വസീയ ഏവ ചേതയതേ ॥ തം ഹാഗദ്യവദ-ജജുഹുധീതി ।

സോഽബ്രവീത് । കസ്തമസീതി ।

സൈവ തേ വാഗിത്യബ്രവീത് ।

സോഽജുഹോഥ്-സ്വാഹേതി ।

തഥ്സ്വാഹാകാരസ്യ ജന്മ ॥

യ ഏവൗ സ്വാഹാകാരസ്യ ജന്മ വേദ ।

കരോതി സ്വാഹാകാരേണ വീര്യം ॥

യസ്യൈവം വിദുഷഃ സ്വാഹാകാരേണ ജുഹ്വതി । 6 (10)

T.B.2.1.2.4

ഭോഗായൈവാസ്യ ഹൃതം ഭവതി ॥

തസ്യ ഏഹുതൈ പുരുഷ-മസൃജത ।

ദിതീയ-മജുഹോത് । സോഽശ്വ-മസൃജത ।

തൃതീയ-മജുഹോത് । സ ഗാമസൃജത ।

ചതുർത്ഥ-മജുഹോത് । സോഽവിമസൃജത ।

പഞ്ചമ-മജുഹോത് । സോഽജാമസൃജത । 7 (10)

T.B.2.1.2.5

സോഽഗ്നി-രബിഭേത് । ഏഹുതീഭിർവൈ മാഽഽപ്തതീതി ।

സ പ്രജാപതിം പുനഃ പ്രാവിശത് ।

തം പ്രജാപതി-രബ്രവീത് । ജായസേതി । സോഽബ്രവീത് ।

കിം ഭാഗധേയമഭി ജനിഷ്യ ഇതി ।

തുഭ്യമേവേദഃ ഹൃയാതാ ഇത്യബ്രവീത് ।

സ ഏതദ്-ഭാഗധേയമഭ്യജായത । യദഗ്നിഹോത്രം । 8 (10)

T.B.2.1.2.6

തസ്മാദഗ്നിഹോത്ര-മുച്യതേ ॥

തദ്ധൃയമാന-മാദിത്യോഽബ്രവീത് । മാ ഹൗഷിഃ ।

ഉഭയോർവൈ നാവേതദിതി । സോഽഗ്നി-രബ്രവീത് ।

കഥം നൗ ഹോഷ്യതീതി । സായമേവ തുഭ്യം ജുഹവൻ ।

പ്രാതർമഹ്യ-മിത്യബ്രവീത് ।

തസ്മാദഗ്നയേ സായച് ഹൂയതേ । സൂര്യായ പ്രാതഃ ॥ 9 (10)

T.B.2.1.2.7

ആഗേയീ വൈ രാത്രിഃ । ഐന്ദ്രമഹഃ ।

യദനുദിതേ സൂര്യേ പ്രാതർജുഹുയാത് ।

ഉദയമേവാഗേയഃ സ്യാത് ।

ഉദിതേ സൂര്യേ പ്രാതർജുഹോതി ।

തമാഗ്നയേ സായച് ഹൂയതേ ।

സൂര്യായ പ്രാതഃ ॥ രാത്രിം വാ അനു പ്രജാഃ പ്ര ജായന്തേ ।

അഹ്നാ പ്രതി തിഷ്ഠന്തി । യഥ്സായം ജുഹോതി । 10 (10)

T.B.2.1.2.8

പ്രൈവ തേന ജായതേ । ഉദിതേ സൂര്യേ പ്രാതർ-ജുഹോതി ।

പ്രത്യേവ തേന തിഷ്ഠതി ॥

പ്രജാപതിര-കാമയത പ്രജായേയേതി ।

സ ഏതദഗ്നിഹോത്രം മിമുന-മപശ്യത് ।

തദുദിതേ സൂര്യേജുഹോത് । യജുഷാ ഽന്യത് ।

തൃഷ്ണീമന്യത് । തതോ വൈ സ പ്രാജായത ।

യസ്യൈവം വിദുഷ ഉദിതേ സൂര്യേഽഗ്നിഹോത്രം

ജുഹ്വതി । 11 (10)

T.B.2.1.2.9

പ്രൈവ ജായതേ | അഥോ യഥാ ദിവ്യാ പ്രജാനന്നേതി |
 താദൃഗേവ തത് || അഥോ ഖലാഹുഃ |
 യസ്യ വൈ ദാൗ പുണ്യൗ ഗൃഹേ വസതഃ |
 യസ്തയോരന്യച്ഛ രാധയത്യന്യം ന |
 ഉഭൗ വാവ സ താവ്യുച്ഛതീതി |
 അഗ്നിം വാവാദിത്യഃ സായം പ്രവിശതി |
 തസ്മാദഗ്നിർദ്വരാന്നക്തം ദദൃശേ |
 ഉദേ ഹി തേജസീ സംപദ്യേതേ | **12 (10)**

T.B.2.1.2.10

ഉദ്യന്തം വാവാദിത്യ-മഗ്നിരന്യ സമാരോഹതി |
 തസ്മാദ്ധ്യമ ഏവാഗ്നേർദിവ്യാ ദദൃശേ |
 യദഗ്നയേ സായം ജുഹുയാത് |
 ആ സൂര്യായ വൃശ്ചേത |
 യഥ്സൂര്യായ പ്രാതർ-ജുഹുയാത് |
 ആഗ്നയേ വൃശ്ചേത | ദേവതാഭ്യഃ സമദം ദധ്യാത് |
 അഗ്നിർജ്യോതിർ-ജ്യോതിഃ സൂര്യഃ സ്വാഹേത്യേവ സായച്ഛ
 ഹോതവ്യം |
 സൂര്യോ ജ്യോതിർ ജ്യോതിരഗ്നിഃ സ്വാഹേതി പ്രാതഃ |
 തഥോദാഭ്യാച്ഛ സായച്ഛ ഹുയതേ | **13 (10)**

T.B.2.1.2.11

ഉഭാഭ്യാം പ്രാതഃ | ന ദേവതാഭ്യഃ സമദം ദധാതി ||
 അഗ്നിർജ്യോതിരിത്യാഹ | അഗ്നിർവൈ രേതോധാഃ ||
 പ്രജാ ജ്യോതിരിത്യാഹ | പ്രജാ ഏവാസൈ പ്ര ജനയതി ||
 സൂര്യോ ജ്യോതിരിത്യാഹ |
 പ്രജാസേവ പ്രജാതാസു രേതോ ദധാതി ||
 ജ്യോതിരഗ്നിഃ സ്വാഹേത്യാഹ |
 പ്രജാ ഏവ പ്രജാതാ അസ്യാം പ്രതിഷ്ഠാപയതി || 14 (10)

T.B.2.1.2.12

തൃഷ്ണീമുത്തരാ-മാഹുതിം ജുഹോതി |
 മിമുനതായ പ്രജാത്യൈ ||
 യദുദിതേ സൂര്യേ പ്രാതർ-ജുഹുയാത് |
 യമാതിമയേ പ്രദൃതായ ശൂന്യായാവസ്മായാഹാര്യം
 ഹർന്തി |
 താഭ്യഗേവ തത് | ക്വാഹ തതസ്തദ്-ഭവതീത്യാഹുഃ |
 യഥ്സ ന വേദ | യസൈ തദ്ധരന്തീതി |
 തസ്മാദ്-യദൗഷസം ജുഹോതി | തദേവ സംപ്രതി () |
 അഥോ യഥാ പ്രാർത്ഥമൗഷസം പരി വേവേഷ്ടി |
 താഭ്യഗേവ തത് || 15 (12)

(അമൃഷ്ട - വിചികിമ്സതി - ജുഹ - തൃജാമസ്യജ -
താഗ്നിഹോത്രഃ - സുര്യായ പ്രാതർ - ജുഹോതി -
ജുഹതി - സംപദ്യേതേ - ഹുയതേ - സ്ഥാപയതി -
സംപ്രതി ദേവ) (A2)

2.1.3 അനുവാകം 3 - ഉപയോക്ഷ്യമാണസ്യ ഹവിഷഃ

സംസ്കാരഃ

T.B.2.1.3.1

രുദ്രോ വാ ഏഷഃ | യദഗ്നിഃ | പത്നീ സ്ഥാലീ |
യന്മദ്ധ്യേഗേ-രധിശ്രയേത് | രുദ്രായ പത്നീമപി ദധ്യാത് |
പ്രമായുകാ സ്യാത് | ഉദീചോഽങ്ഗാരാന്നിരുഹ്യാധി ശ്രയതി |
പത്നീയൈ ഗോപീമായ || വൃന്താൻ കരോതി |
തഥാ പത്യാ-പ്രമായുകാ ഭവതി || 16 (10)

T.B.2.1.3.2

ഘർഭോ വാ ഏഷോഽശാന്തഃ | അഹരഹഃ പ്രവൃജ്യതേ |
യദഗ്നിഹോത്രം | പ്രതിഷിഞ്ചേത് പശുകാമസ്യ |
ശാന്തമിവ ഹി പശവ്യം ||
ന പ്രതിഷിഞ്ചേദ്-ബ്രഹ്മവർചസകാമസ്യ |
സമീദ്ധമിവ ഹി ബ്രഹ്മവർചസം || അഥോ ഖലു |
പ്രതിഷിച്യമേവ | യത്-പ്രതിഷിഞ്ചതി | 17 (10)

T.B.2.1.3.3

തത്-പശവ്യം । യജ്ജുഹോതി । തദ്ബ്രഹ്മവർചസി ।
 ഉദയമേവാകഃ ॥ പ്രച്യുതം വാ ഏതദസ്മാ-ലോകാത് ।
 അഗതം ദേവലോകം । യച്ഛൃത്യ ഹവിരനഭിഘാരിതം ।
 അഭിദ്യോതയതി । അദ്യേവൈനദ്ഘാരയതി ।
 അഥോ ദേവത്രൈവൈനദ്-ഗമയതി ॥ **18 (10)**

T.B.2.1.3.4

പര്യഗ്നി കരോതി । രക്ഷസാ-മപഹത്യേ ॥
 ത്രിഃ പര്യഗ്നി കരോതി । ത്രയാവൃദ്ധി യജ്ഞഃ ।
 അഥോ മേദ്ധ്യത്വായ ॥ യത്-പ്രാചീന-മുദ്വാസയേത് ।
 യജമാൻ ധൃവാ സർവയേത് । യദ്-ദക്ഷിണാ ।
 പിതൃദേവത്യൗ സ്യാത് । യത്-പ്രത്യക് । **19 (10)**

T.B.2.1.3.5

പതീൗ ധൃവാ സർവയേത് । ഉദീചീന-മുദ്വാസയതി ।
 ഏഷാ വൈ ദേവമനുഷ്യാണാൗ ശാന്താ ദിക് ।
 താമേവൈനദനുദ്-വാസയതി ശാന്തൈ ॥ വർത്ഥ കരോതി ।
 യജ്ഞസ്യ സംതത്യേ ॥ നിഷ്പതി ।
 ഉപൈവ തഥ്സ്തൂണാതി ॥ ചതുരുനയതി ।
 ചതുഷ്പാദഃ പശവഃ । **20 (10)**

T.B.2.1.3.6

പശുനേവാ-വരുന്ധേ || സർവാൻ-പൂർണാനുനയതി ।
 സർവേ ഹി പുണ്യാ രാധാഃ || അനുച ഉനയതി ।
 പ്രജായാ അനുചീനത്വായ ।
 അനുചേവാസ്യ പ്രജാ ടർദ്ധുകാ ഭവതി ||
 സം മൃശതി വ്യാവൃത്തേ || നാഹോഷ്യന്നുപ സാദയേത് ।
 യദഹോഷ്യന്നുപ സാദയേത് ।
 യഥാ ടന്യസ്ഥാ ഉപനിധായ । **21 (10)**

T.B.2.1.3.7

അന്യസ്മൈ പ്രയച്ചതി । താദൃഗേവ തത് ।
 ആടസ്മൈ വൃശ്ചേത । യദേവ ഗാർഹപത്യേടധിശ്രയതി ।
 തേന ഗാർഹപത്യം പ്രീണാതി || അഗ്നിർബിഭേത് ।
 ആഹുതയോ മാടത്യേഷ്യന്തീതി ।
 സ ഏതാച് സമിധ-മപശ്യത് । താമാടത്ത ।
 തതോ വാ അഗ്നാവാഹുതയോടധിയന്ത । **22 (10)**

T.B.2.1.3.8

യദേനച് സമയച്ചത് । തഥ്സമിധഃ സമിത്താം ।
 സമിധമാദധാതി । സമേവൈനം യച്ചതി ।
 ആഹുതീനാം ധൃതേ ||
 അഥോ അഗ്നിഹോത്രമേവേധുവത്-കരോതി ।

ആഹുതീനാ॑ം പ്രതിഷ്ഠി॑ത്യെ ॥ ബ്രഹ്മ॑വാദിനോ॒ വദന്തി॑ ।
 യദേ॑കാച്ഛ് സമി॑ധമാ॒ധായ॑ ഭവ॒ ആഹു॑തീ ജുഹോ॑തി ।
 അഥ॑ ക॒സ്യാച്ഛ് സമി॑ധി ദി॒തീയാ-മാ॑ഹുതിം
 ജുഹോ॑തീതി । 23 (10)

T.B.2.1.3.9

യദ്-ഭവ॑ സമി॑ധാവാദ॒ദ്ധ്യാത് । ദ്രാ॑ത്യു॒വൃമ॑സ്മൈ ജന॑യേത് ।
 ഏ॒കാച്ഛ് സമി॑ധമാ॒ധായ॑ ।
 യജു॑ഷാ॒ ഽന്യാ॑മാഹുതിം ജുഹോ॑തി ।
 ഉ॒ഭേ ഏ॒വ സമി॑ദ്വതീ॒ ആഹു॑തീ ജുഹോ॑തി ।
 നാ॒സ്മൈ ദ്രാ॑ത്യു॒വൃം ജന॑യതി ॥ ആദീ॑പ്തായാം ജുഹോ॑തി ।
 സമി॑ദ്ധമിവ॒ ഹി ബ്ര॑ഹ്മവർ॒ചസം॑ ।
 അഥോ॑ യഥാ॒ഽതി॑മിം ജ്യോതി॑ഷ്കൃ॒ത്വാ പ॑രിവേവേ॑ഷ്ടി ।
 താ॒ദൃഗേ॒വ തത് () ॥ ച॒തു॒രൂന്ന॑യതി । ദിർജു॑ഹോതി ।
 തസ്മാ॑ദ്-ദി॒പാ-ച॑തു॒ഷ്ഠാദ॑മന്തി ।
 അഥോ॑ ദി॒പദ്യേ॒വ ച॑തു॒ഷ്ഠഃ പ്ര॑തിഷ്ഠാ॒പയ॑തി ॥ 24 (14)

(ഭവ॑തി - പ്രതി॑ഷ്ഠി॒ഞ്ചതി॑ - ഗമ॑യതി - പ്ര॒ത്യക് - പശ॑വ് -
 ഉപ॑നി॒ധാ-യാദീ॑ശ്വരൻ - തേ॒തി - തച്ച॑ത്വാരി ച) (A3)

2.1.4 അനുവാകം 4 - ഉപയുക്തസ്യ ഹവിഷഃ സംസ്കാരഃ

T.B.2.1.4.1

ഉ॒ത്തരാ॒വതീ॑ം ധൈ॒വേ ദേ॒വാ ആ॒ഹു॒തിമ॑ജു॒ഹവുഃ॑ ।
അ॒വാചീ॑മ॒സുരാഃ॑ । തതോ॑ ദേ॒വാ അ॒ഭവ॑ന് । പരാ॑ഽസു॒രാഃ ।
യം കാ॒മയേ॑ത വ॒സീയാ॑ൻമ് സ്യാ॒ദിതി॑ ।
ക॒നീയ॑സ്ത॒സ്യ പൂ॑ർവ്വ് ഹു॒താ ।
ഉ॒ത്തരം॑ ഭൂ॒യോ ജു॑ഹുയാത് ।
ഏ॒ഷാ വാ ഉ॒ത്തരാ॒വത്യാ॑ഹു॒തിഃ । താം ദേ॒വാ അ॑ജു॒ഹവുഃ॑ ।
തത॑സ്തേ॒ഭവ॑ന് । 25 (10)

T.B.2.1.4.2

യ॒സ്യൈവം॑ ജു॒ഹ്വതി॑ । ഭ॒വത്യേ॒വ ॥
യം കാ॒മയേ॑ത പാ॒പീയാ॑ൻമ് സ്യാ॒ദിതി॑ ।
ഭൂ॒യസ്ത॒സ്യ പൂ॑ർവ്വ് ഹു॒താ ।
ഉ॒ത്തരം॑ ക॒നീയോ॑ ജു॑ഹുയാത് ।
ഏ॒ഷാ വാ അ॒വാചീ॑ഹു॒തിഃ । താമ॑സു॒രാ അ॑ജു॒ഹവുഃ॑ ।
തത॑സ്തേ പരാ॑ഽഭവ॑ന് । യ॒സ്യൈവം॑ ജു॒ഹ്വതി॑ ।
പ॒രൈവ॑ ഭ॒വതി॑ ॥ 26 (10)

T.B.2.1.4.3

ഹു॒ത്വാപ॑ സാ॒ദയ॑ത്യു॒ജാമി॑ത്വായ । അ॒ഥോ വ്യാ॒വൃ॑ഞ്ഞേ ॥
ഗാർ॒ഹപ॑ത്യം പ്രതീ॒ക്ഷതേ॑ ।
അ॒ന്നനു॑ദ്ധ്യാ॒യിന-മേ॒വൈനം॑ ക॒രോതി॑ ॥

അഗ്നിഹോത്രസ്യ വൈ സ്ഥാണുരസ്തി ।
 തം യ ഋച്ഛേത് । യജ്ഞസ്ഥാണുമൃച്ഛേത് ।
 ഏഷ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യ സ്ഥാണുഃ ।
 യത്-പൂർവാഽഹുതിഃ ।

താം യദുത്തരയാഭി ജുഹുയാത് । 27 (10)

T.B.2.1.4.4

യജ്ഞസ്ഥാണു-മൃച്ഛേത് ।
 അതിഹായ പൂർവാമാഹുതിം ജുഹോതി ।
 യജ്ഞസ്ഥാണുമേവ പരി വൃണക്തി ।
 അഥോ ഭ്രാത്യവ്യമേവാപ്താ ടതിക്രാമതി ॥
 അവാചീനം സായമുപ മാർഷ്ടി । രേത ഏവ തദ്-ദധാതി ।
 ഊർദ്ധ്വം പ്രാതഃ । പ്ര ജനയത്യേവ തത് ॥

ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി । ചതുരുന്യതി । 28 (10)

T.B.2.1.4.5

ദിർജുഹോതി । അഥ ക്വ ദേ ആഹുതീ ദവത ഇതി ।
 അഗ്നൗ വൈശ്യാനര ഇതി ബ്രൂയാത് ।
 ഏഷ വാ അഗ്നിർവൈശ്യാനരഃ । യദ്ബ്രാഹ്മണഃ ।
 ഹുത്വാ ദിഃ പ്രാശ്നാതി ।
 അഗ്നാവേവ വൈശ്യാനരേ ദേ ആഹുതീ ജുഹോതി ॥
 ദിർജുഹോതി । ദിർനിമാർഷ്ടി । ദിഃ പ്രാശ്നാതി । 29 (10)

T.B.2.1.4.6

ഷട്സംപദ്യന്തേ | ഷഡ്യാ ജുതവഃ | ജുതൂനേവ പ്രീണാതി |
 ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി | കിം ദേവത്യ-മഗ്നിഹോത്രമിതി |
 വൈശ്വദേവമിതി ബ്രൂയാത് | യദ്-യജുഷാ ജുഹോതി |
 തദൈന്ദ്രാഗ്നം | യത്-തൃഷ്ണിം | തത്-പ്രാജാപത്യം | **30 (10)**

T.B.2.1.4.7

യന്നിമാർഷി | തദോഷധീനാം | യദ് ദിതീയം |
 തത്-പിതൃണാം | യത്-പ്രാശ്നാതി | തദ്-ഗർഭാണാം |
 തസ്മാദ്-ഗർഭാ അനശ്നന്തോ വർദ്ധന്തേ | യദാചാമതി |
 തമനുഷ്യാണാം || ഉദങ്പര്യാവൃത്യാചാമതി | **31 (10)**

T.B.2.1.4.8

ആത്മനോ ഗോപീമായ || നിർണ്ണേനേകതി ശുദ്ധൈ ||
 നിഷ്പതി സ്വഗാക്യത്യേ | ഉദ്-ദിശതി |
 സപ്തർഷീനേവ പ്രീണാതി || ദക്ഷിണാ പര്യാവർത്തതേ |
 സ്വമേവ വീര്യമനു പര്യാവർത്തതേ |
 തസ്മാദ്-ദക്ഷിണോഽർദ്ധ ആത്മനോ വീര്യാവത്തരഃ |
 അഥോ ആദിത്യസ്യൈവാവൃതമനു പര്യാവർത്തതേ ||
 ഹുതോപ സമീന്ധേ | **32 (10)**

T.B.2.1.4.9

ബ്രഹ്മവർചസസ്യ സമീദ്ധൈ || ന ബർഹിരനു പ്ര ഹരേത് |
 അസൗസ്ഥിതോ വാ ഏഷ യജ്ഞഃ | യദഗ്നിഹോത്രം |

യദനു പ്രഹരേത് | യജ്ഞം വിചിന്ദ്യാത് |
 തസ്മാന്നാനു പ്രഹൃത്യം | യജ്ഞസ്യ സന്തത്യേ ||
 അപോ നി നയതി | അവഭൃഥസ്യൈവ രൂപമകഃ () || 33 (10)
 (അഭവൻ - ഭവതി - ജുഹുയാൻ - നയതി - മാർഷി ദിഃ
 പ്രാശ്നാതി - പ്രാജാപത്യ - മാചാമതീ - ധേവ - ടകഃ) (A4)

2.1.5 അനുവാകം 5 - കാമുാനി ഹോമദ്രവ്യാണി

T.B.2.1.5.1

ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി | അഗ്നിഹോത്രപ്രായണാ യജ്ഞാഃ |
 കിം പ്രായണ-മഗ്നിഹോത്രമിതി |
 വമ്സോ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യ പ്രായണം |
 അഗ്നിഹോത്രം യജ്ഞാനാം || തസ്യ പൃഥിവീ സദഃ |
 അന്തരിക്ഷ-മാഗ്നീധ്രുവം | ദ്യൗർ.ഹവിർദ്ധാനം |
 ദിവ്യാ ആപഃ പ്രോക്ഷണയഃ | ഓഷധയോ ബർ.ഹിഃ | 34 (10)

T.B.2.1.5.2

വനസ്സതയ ഇദ്ധുഃ | ദിശഃ പരിധയഃ | ആദിത്യോ യുപഃ |
 യജ്മാനഃ പശുഃ | സമുദ്രോഽവഭൃഥഃ |
 സംവത്സരഃ സ്വഗാകാരഃ |
 തസ്മാദാഹിതാഗ്നേഃ സർവമേവ ബർ.ഹിഷ്യം ദത്തം ഭവതി |
 യഥ് സായം ജുഹോതി | രാത്രിമേവ തേന ദക്ഷിണ്യം
 കുരുതേ | യത്-പ്രാതഃ | 35 (10)

T.B.2.1.5.3

അഹരേവ തേന ദക്ഷിണ്യം കുരുതേ । യത്-തതോ ദദാതി ।
സാ ദക്ഷിണാ ॥ യാവന്തോ വൈ ദേവാ അഹുതമാദന് ।
തേ പരാദവന് ।

ത ഏതദഗ്നിഹോത്രം സർവ്വസ്യേവ സമവദായാജുഹവഃ ।
തസ്മാദാഹുഃ ।

അഗ്നിഹോത്രം വൈ ദേവാ ഗൃഹാണാം നിഷ്ക്രതി-
മപശ്യന്നിതി ।

യഥ്-സായം ജുഹോതി ।

രാത്രിയാ ഏവ തദ്ധുതാദ്യായ । **36 (10)**

T.B.2.1.5.4

യജമാനസ്യാ-പരാദാവായ । യത്-പ്രാതഃ ।

അഹ ഏവ തദ്ധുതാദ്യായ । യജമാനസ്യാ-പരാദാവായ ।

യത്-തതോഽശ്നാതി । ഹുതമേവ തത് ॥

ദധോഃ പയസാ ജുഹുയാത്-പശുകാമസ്യ ।

ഏതദാ അഗ്നിഹോത്രം മിഥുനം । യ ഏവം വേദ ।

പ്ര പ്രജയാ പശുഭിർ-മിഥുനൈർ-ജായതേ । **37 (10)**

T.B.2.1.5.5

ഇഥമേവ പൂർവ്വയാ ദുഹേ । അമൃമുത്തരയാ ।

അധിശ്രിത്യേത്തരമാ നയതി ।

യോനാവേവ തദ്-രേതഃ സിഞ്ചതി പ്രജനനേ ॥

ആജ്യേന ജുഹുയാത്-തേജസ്കാമസ്യ ।
 തേജോ വാ ആജ്യം । തേജസ്വേവ ഭവതി ।
 പയസാ പശുകാമസ്യ । ഏതദൈവ പശൂനാഴ് രൂപം ।
 രൂപേണൈവാസ്മൈ പശൂനവ രൂന്ധേ । 38 (10)

T.B.2.1.5.6

പശുമാനേവ ഭവതി । ദദ്ധേന്ദ്രിയ കാമസ്യ ।
 ഇന്ദ്രിയം വൈ ദധി । ഇന്ദ്രിയാവേവ ഭവതി ।
 യവാഗ്വാ ഗ്രാമകാമസ്യ ഷഡാ വൈ മനുഷ്യാഃ ।
 ഭാഗധേയേനൈവാസ്മൈ സജാതാനവ-രൂന്ധേ ।
 ഗ്രാമ്യേവ ഭവതി ॥ അയജേന്തോ വാ ഏഷഃ ।
 യോസാമാ । 39 (9)

T.B.2.1.5.7

ചതുരുന്നയതി । ചതുരക്ഷരഴ് രഥന്തരം ।
 രഥന്തരസ്യേഷ വർണ്ഃ । ഉപരീവ ഹരതി ।
 അന്തരിക്ഷം വാമദേവ്യം । വാമദേവ്യസ്യേഷ വർണ്ഃ ।
 ദിർജുഹോതി । ദ്വ്യക്ഷരം ബൃഹത് ।
 ബൃഹത ഏഷ വർണ്ഃ ।
 അഗ്നിഹോത്രമേവ തഥ് സാമന്വത്-കരോതി ॥ 40 (10)

T.B.2.1.5.8

യോ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യോപസദോ വേദഃ ।
 ഉപൈനമുപസദോ നമന്തി । വിന്ദത ഉപസത്താരം ॥
 ഉന്നീയോപ സാദയതി । പൃഥ്വിവീമേവ പ്രീണാതി ।
 ഹോഷ്യന്നുപ സാദയതി । അന്തരിക്ഷമേവ പ്രീണാതി ।
 ഹുതോപ സാദയതി । ദിവമേവ പ്രീണാതി ।
 ഏതാ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യോപസദഃ । 41 (10)

T.B.2.1.5.9

യ ഏവം വേദഃ । ഉപൈന-മുപസദോ നമന്തി ।
 വിന്ദത ഉപസത്താരം ॥
 യോ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യോശ്രോവിതം പ്രത്യാശ്രോവിതം
 ഹോതാരം ബ്രഹ്മാണം വഷട്കാരം വേദഃ ।
 തസ്യ ത്വേവ ഹുതം ।
 പ്രാണോ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യോശ്രോവിതം ।
 അപാനഃ പ്രത്യാശ്രോവിതം । മനോ ഹോതാ ॥
 ചക്ഷുർ-ബ്രഹ്മാ । നിമേഷോ വഷട്കാരഃ । 42 (10)

T.B.2.1.5.10

യ ഏവം വേദഃ । തസ്യ ത്വേവ ഹുതം ॥
 സായം യാവാൻശ്ച വൈ ദേവാഃ പ്രാതര്യോവാൻശ്ചാ-
 ഗ്നിഹോത്രിണോ ഗൃഹമാഗച്ഛന്തി ।
 താൻ. യന്ന തർപയേത് ॥

പ്രജയാഽസ്യ പശുഭിർവി തിഷ്ഠേരന് । യത്തർപയേത് ।
 തൃപ്താ ഏനം പ്രജയാ പശുഭിസ്തർപയേയുഃ ॥
 സജുർദേവൈഃ സായം യാവദിരിതി സായച്ഛ സം മൃശതി ।
 സജുർദേവൈഃ പ്രാതര്യാവദിരിതി പ്രാതഃ ।
 യേ ചൈവ ദേവാഃ സായം യാവാനോ യേ ച
 പ്രാതര്യാവാണഃ । **43 (10)**

T.B.2.1.5.11

താനേവോഭയാഽ സ്തർപയതി ।
 ത ഏനം തൃപ്താഃ പ്രജയാ പശുഭി സ്തർപയന്തി ॥
 അരുണോ ഹ സ്മാഹൗപവേശിഃ ।
 അഗ്നിഹോത്ര ഏവാഹച്ഛ സായം പ്രാതർവജ്രം
 ഭ്രാതൃവ്യേഭ്യഃ പ്ര ഹരാമി ।
 തസ്മാൻ-മത്പാപീയാച്ഛോ ഭ്രാതൃവ്യോ ഇതി ।
 ചതുരുന്നയതി । ദിർജുഹോതി । സമിഥ്-സപ്തമീ ।
 സപ്തപദാ ശക്വരീ । ശാക്വരോ വജ്രഃ () ।
 അഗ്നിഹോത്ര ഏവ തഥ്സായം പ്രാതർവജ്രം യജമാനോ
 ഭ്രാതൃവ്യായ പ്ര ഹരതി ।
 ദവത്യാത്മനാ । പരാഽസ്യ ഭ്രാതൃവ്യോ ദവതി ॥ **44 (13)**

(ബർഹിഃ - പ്രാതർ - ഹൃതാദ്യായ - ജായതേ - രുന്ധേ -
 ടസാമാ - കരോ - ത്യേതാ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യോ
 പസദോ - വഷട്കാര - ശ്വ പ്രാതര്യാവാനോ -
 വജ്രസ്മിണി ച) (A5)

2.1.6 അനുവാകം 6 - അഭ്യുദ്രവണം,
 ഹോമാഭാവപ്രതീകാരശ്വ

T.B.2.1.6.1

പ്രജാപതി-രകാമയ-താത്മൻ വന്മേ ജായേതേതി ।
 സോഽജുഹോത് । തസ്യാത്മൻ വദജായത ।
 അഗ്നിർ-വായുരാ-ദിത്യഃ । തേഽബ്രുവന് ।
 പ്രജാപതി-രഹൗഷീ-ദാത്മൻ-വന്മേ ജായേതേതി ।
 തസ്യ വയമജനിഷ്ഠഹി ।
 ജായതാം ന ആത്മൻ-വദിതി തേഽജുഹവഃ ।
 പ്രാണാനാമഗ്നിഃ । തനുവൈ വായുഃ । 45 (10)

T.B.2.1.6.2

ചക്ഷുഷ ആദിത്യഃ । തേഷാഽഹൃതാദജായത ഗൗരേവ ॥
 തസ്യൈ പയസി വ്യായച്ഛന്ത । മമ ഹൃതാദജനി മമേതി ।
 തേ പ്രജാപതിം പ്രശ്നമായന് ।
 സ ആദിത്യോഽഗ്നി-മബ്രവീത് । യതരോ നൗ ജയാത് ।
 തന്നൗ സഹാസദിതി ।

കസ്യേ കോഹൗഷീദിതി പ്രജാപതി-രബ്രവീത്-
കസ്യേ ക ഇതി ।

പ്രാണാനാമഹമിത്യഗ്നിഃ । 46 (10)

T.B.2.1.6.3

തനുവാ അഹമിതി വായുഃ । ചക്ഷുഷോഹമിത്യാദിത്യഃ ।

യ ഏവ പ്രാണാനാമഹൗഷീത് ।

തസ്യ ഹൃതാദജനീതി । അഗ്നേർ. ഹൃതാദജനീതി ।

തദഗ്നിഹോത്രസ്യോ-ഗ്നിഹോത്രത്വം ।

ഗൗർവാ അഗ്നിഹോത്രം ।

യ ഏവം വേദ ഗൗരഗ്നിഹോത്രമിതി ।

പ്രാണാപാനാഭ്യോ-മേവാഗ്നിഃ സമർദ്ധയതി ।

അവ്യർദ്ധുകഃ പ്രാണാപാനാഭ്യോം ഭവതി । 47 (10)

T.B.2.1.6.4

യ ഏവം വേദ ॥ തൗ വായുരബ്രവീത് । അനു മാ ഭജതമിതി ।

യദേവ ഗാർഹപത്യേധിശ്രിത്യാ-ഹവനീയ-മഭ്യുദ്ഭവാൻ ।

തേന ത്വാം പ്രീണാനിത്യ-ബ്രൂതാം ।

തസ്മാദ്-യദ്-ഗാർഹപത്യേധി-ശ്രിത്യാഹവനീയ-

മഭ്യുദ്ഭവതി ।

വായുമേവ തേന പ്രീണാതി ॥

പ്രജാപതിർ-ദേവതാഃ സൃജമാനഃ ।

അഗ്നിമേവ ദേവതാനാം പ്രഥമ-മസൃജത ।

സോഽന്യദാലംഭ്യമവിത്താ । 48 (10)

T.B.2.1.6.5

പ്രജാപതിമഭി പര്യാവർത്തത । സ മൃത്യോ-രബിഭേത് ।

സോഽമുമാദിത്യ-മാത്മനോ നിരമിമീത ।

തച്ഛുതാ പരാങ്പര്യാവർത്തത ।

തതോ വൈ സ മൃത്യുമപാജയത് ।

അപ മൃത്യും ജയതി । യ ഏവം ഘേദ ॥

തസ്മാദ്-യസ്യൈവം വിദുഷഃ ।

ഉതൈകാഹമുത ദൃഹം ന ജുഹ്വതി ।

ഹുതമേവാസ്യ ഭവതി () ।

അസൗ ഹ്യാദിത്യോഽഗ്നിഹോത്രം ॥ 49 (11)

(തനുവൈ വായു - രഗ്നിർ - ഭവ - തുവിത്താ -

ഭവത്യേകം ച) (A6)

2.1.7 അനുവാകം 7 - ഹവിഷഃ സർവദേവതാസംബന്ധേന പ്രശംസാ

T.B.2.1.7.1

രൗദ്രം ഗവി । വായവ്യ-മുപസൃഷ്ടം ।

ആശ്വിനം ദുഹ്യമാനം । സൗമ്യം ദുഗ്ധം ।

വാരുണമധിശ്രിതം । വൈശ്വദേവാ ഭിന്ദവഃ । പൗഷ്ണമുദന്തം ।

സാരസ്വതം വിഷ്യന്മാനം ।

മൈത്ര്യം ശരഃ | ധാതുരുദ്വാസിതം () |
 ബൃഹസ്പതേരുനീതം | സവിതും പ്രക്രാന്തം |
 ദ്യാവാപൃഥിവ്യൗ ഹ്രിയമാണം | ഐന്ദ്രാഗ്ന-മുപസന്നം |
 അഗ്നേഃ പൂർവാ ഷഹുതിഃ | പ്രജാപതേ-രുത്തരാ |
 ഐന്ദ്ര്യം ഹുതം || 50 (17) (ഉദാസിത്യ സപ്ത ച) (A7)

2.1.8 അനുവാകം 8 -

ദോഹനപ്രകാരോഽഗ്നിഹോത്രഹോത്രശ്ച

T.B.2.1.8.1

ദക്ഷിണത ഉപ സൃജതി | പിതൃലോകമേവ തേന ജയതി ||
 പ്രാചീമാവർതയതി | ദേവലോകമേവ തേന ജയതി |
 ഉദീചീമാവൃത്യ ദോഗ്ധി | മനുഷ്യലോകമേവ തേന ജയതി ||
 പൂർവൗ ദുഹ്യാജേജ്യഷ്ടസ്യ ജൈഷ്ഠിനേയസ്യ |
 യോ വാ ഗതശ്രീഃ സ്യാത് |
 അപരൗ ദുഹ്യാത്-കനിഷ്ടസ്യ കാനിഷ്ഠിനേയസ്യ |
 യോ വാ ബുദ്ധുഷേത് || 51 (10)

T.B.2.1.8.2

ന സം മൃശതി | പാപവസ്യസസ്യ വ്യാവൃത്തേത്യ ||
 വായവ്യം വാ ഏതദുപസൃഷ്ടം | ആശ്വിനം ദുഹ്യമാനം |
 മൈത്രം ദുഗ്ധം | അര്യംണ ഉദ്വാസ്യമാനം |
 ത്വാഷ്ട്ര-മുനീയമാനം | ബൃഹസ്പതേ-രുനീതം |

സവിതുഃ പ്രക്രാന്തം ।

ദ്യാവാപൃഥിവ്യൗ ഹ്രിയമാണം ॥ 52 (10)

T.B.2.1.8.3

ഐന്ദ്രാഗ്നമുപ സാദിതം ।

സർവാഭ്യോ വാ ഏഷ ദേവതാഭ്യോ ജുഹോതി ।

യോഽഗ്നിഹോത്രം ജുഹോതി ॥

യഥാ ഖലു വൈ ധേനും തീർത്ഥേ തർപയതി ।

ഏവമഗ്നിഹോത്രീ യജമാനം തർപയതി ।

തൃപ്യതി പ്രജയാ പശുഭിഃ । പ്രസുവർഗം ലോകം ജാനാതി ।

പശ്യതി പുത്രം । പശ്യതി പൗത്രം ।

പ്ര പ്രജയാ പശുഭിർ-മിഥുനൈർ-ജായതേ () ।

യസ്യൈവം വിദുഷോഽഗ്നിഹോത്രം ജുഹ്വതി ।

യ ഉ ചൈന ദേവം വേദ ॥ 53 (12)

(ബദ്ധുഷേ - ധ്രിയമാണം - ജായതേ ദേ ച) (A8)

2.1.9 അനുവാകം 9 -

അഗ്നിഹോത്രസ്യാസംസൃഷ്ടഹോമമന്ത്രൗ

T.B.2.1.9.1

ത്രയോ വൈ പ്രൈയമേധാ ആസന് ।

തേഷാം ത്രിരേകോഽഗ്നിഹോത്ര-മജുഹോത് । ദിരേകഃ ।

സകൃദേകഃ । തേഷാം യസ്മിരജുഹോത് ।

സ ഋചാജുഹോത് | യോ ദിഃ | സ യജുഷാ |

യഃ സകൃത് | സ തൃഷ്ണീം | 54 (10)

T.B.2.1.9.2

യശ്ച യജുഷാ ജുഹോദ്യശ്ച തൃഷ്ണീം |

താവുദാവാർദ്ധ്വതാം |

തസ്മാദ്-യജുഷാ ഹുതിഃ പൂർവാ ഹോതവ്യം |

തൃഷ്ണീമുത്തരാ | ഉദേ ഏവർദ്ധീ അംവരുന്ധേ |

അഗ്നിർ-ജ്യോതിർ ജ്യോതിരഗ്നിഃ സ്വാഹേതി സായം
ജുഹോതി |

രേത ഏവ തദ്-ദധാതി |

സൂര്യോ ജ്യോതിർ-ജ്യോതിഃ സൂര്യഃ സ്വാഹേതി പ്രാതഃ |

രേത ഏവ ഹിതം പ്ര ജനയതി ||

രേതോ വാ ഏതസ്യ ഹിതം ന പ്ര ജായതേ | 55 (10)

T.B.2.1.9.3

യസ്മാഗ്നിഹോത്രമഹുതച്ഛ്വ സൂര്യോഭ്യുദേതി |

യദ്-യന്തേ സ്മാത് | ഉന്നീയ പ്രാഞ്ചദാദ്രവേത് |

സ ഉപസാദയാതമിതോ-രാസീത | സ യദാ താമ്യേത് |

അഥ ദൂഃ സ്വാഹേതി ജുഹുയാത് | പ്രജാപതിർവൈ ദൂതഃ |

തമേവോ-പാസരത് | സ ഏവൈനം തത ഉന്നയതി |

നാർത്ഥിമാർച്ഛതി യജമാനഃ () || 56 (10)

(തൃഷ്ണം - ജായതേ - യജമാനഃ) (A9)

2.1.10 അനുവാകം 10 -

വഹ്നേരവസ്ഥാവിശേഷാനുസാരേണ ഹോമഃ

T.B.2.1.10.1

യദഗ്നി-മുദ്ധർതി । വസവസ്തർഹ്യഗ്നിഃ ।

തസ്മിൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹ്വതി ।

വസുഷോവാസ്യാഗ്നിഹോത്രച് ഹുതം ഭവതി ॥

നിഹിതോ ധൃപായന്തേതേ । രുദ്രാസ്തർഹ്യഗ്നിഃ ।

തസ്മിൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹ്വതി ।

രുദ്രേഷോവാസ്യാഗ്നിഹോത്രച് ഹുതം ഭവതി ॥

പ്രഥമമിദ്ധുർമർചിരാ ലഭതേ । ആദിത്യാസ്തർഹ്യഗ്നിഃ । 57 (10)

T.B.2.1.10.2

തസ്മിൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹ്വതി ।

ആദിത്യേഷോവാസ്യാഗ്നിഹോത്രച് ഹുതം ഭവതി ॥

സർവ ഏവ സർവശ ഇദ്ധു ആദീപ്തോ ഭവതി ।

വിശ്വേ ദേവാസ്തർഹ്യഗ്നിഃ ।

തസ്മിൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹ്വതി ।

വിശ്വേഷോവാസ്യ ദേവേഷാഗ്നിഹോത്രച് ഹുതം ഭവതി ॥

നിതരാമർചിരുപാവൈതി ലോഹിനീകേവ ഭവതി ।

ഇന്ദ്രസ്തർഹൃഗ്നിഃ । തസ്മിൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹ്വതി ।

ഇന്ദ്ര ഏവാസ്യാഗ്നിഹോത്രച് ഹുതം ഭവതി ॥ 58 (10)

T.B.2.1.10.3

അങ്ഗാരാ ഭവന്തി । തേഭ്യോഽങ്ഗാരേഭ്യോഽർചിരുദേതി ।

പ്രജാപതിസ്തർഹൃഗ്നിഃ ।

തസ്മിൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹ്വതി ।

പ്രജാപതാവേവാസ്യാഗ്നിഹോത്രച് ഹുതം ഭവതി ॥

ശരോഽങ്ഗാരാ അദ്ധ്യുഹന്തേ । ബ്രഹ്മ-തർഹൃഗ്നിഃ ।

തസ്മിൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹ്വതി ।

ബ്രഹ്മന്നേവാസ്യാഗ്നിഹോത്രച് ഹുതം ഭവതി ॥

വസുഷു രുദ്രേഷ്വാദിത്യേഷു വിശ്വേഷു ദേവേഷു () ।

ഇന്ദ്രേ പ്രജാപതൗ ബ്രഹ്മന്ന ।

അപരിവർഗമേവാസ്യൈതാസു ദേവതാസു ഹുതം ഭവതി ।

യസ്യൈവം വിദുഷോഽഗ്നിഹോത്രം ജുഹ്വതി ।

യ ഉ ചൈന ദേവം വേദ ॥ 59 (14)

(ആദിത്യാസ്തർഹൃഗ്നിർ - ഇന്ദ്ര ഏവാസ്യാഗ്നിഹോത്രച്
ഹുതം ഭവതി - ദേവേഷു ചതാരി ച) (A10)

Special Korvai

(യദഗ്നിം നിഹിതഃ പ്രഥമഃ സർവ്വ ഏവ നിതരാമങ്ഗാരാഃ
ശരോഽങ്ഗാരാ ബ്രഹ്മവസുഷ്വഷ്ടൌ)

2.1.11 അനുവാകം 11 - കാലഭേദേന സമന്ത്രകം പരിഷേചനം

T.B.2.1.11.1

ഋതം ത്വാ സത്യേന പരിഷിഞ്ചാമീതി സായം പരിഷിഞ്ചതി ।
സത്യം ത്വർതേന പരിഷിഞ്ചാമീതി പ്രാതഃ ।
അഗ്നിർവാ ഋതം । അസാവാദിത്യഃ സത്യം ।
അഗ്നിമേവ തദാദിത്യേന സായം പരിഷിഞ്ചതി ।
അഗ്നിനാ ഽദിത്യം പ്രാതസ്തഃ ।
യാവദഹോരാത്രേ ഭവതഃ । താവദസ്യ ലോകസ്യ ।
നാർത്തിര്യം രിഷ്ടിഃ । നാന്തോ ന പര്യന്തോഽസ്തി () ।
യസ്യൈവം വിദുഷോഽഗ്നിഹോത്രം ജുഹ്വതി ।
യ ഉ ചൈന ദേവം വേദ ॥ 60 (12) (അസ്തി ദേ ച) (A11)

Prapaataka Korvai with starting Words of 1 to 11 Anuvaakams :-

(അങ്ഗീരസഃ - പ്രജാപതിരഗ്നിഃ - രൂദ്ര - ഉത്തരാവ
തീം - ബ്രഹ്മവാദിനോ അഗ്നിഹോത്രപ്രായണാ യജ്ഞാഃ
- പ്രജാപതിരകാമയതാത്ഥന്വദ് - രൗദ്രം ഗവി -
ദക്ഷിണത - സ്രുയോ വൈ - യദഗ്നി - മൃതം ത്വാ
സത്യേനൈകാദശ)

Korvai with starting Words of 1, 11, 21 Series of dasanees :-

(അങ്ഗീരസഃ - പ്രേവ തേന - പശൂനേവ
യന്നിമാർഷി - യോ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യോപസദോ -
ദക്ഷിണതഃ ഷാഷിഃ)

First and Last Word 2nd Ashtakam 1st Prapaatakam :-

(അങ്ഗീരസോ - യ ഉ ചൈന ദേവം വേദ)

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

॥ കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണം

ദിതീയാഷ്ടകേ പ്രഥമഃ പ്രപാഠകഃ സമാപ്തഃ ॥

=====

**Details of Dasini & Vaakyams for
Ashtakam 2, Prapaatakam 1 (TB 2.1)**

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	3	31
Anuvakam 2	12	122
Anuvakam 3	9	94
Anuvakam 4	9	90
Anuvakam 5	11	113
Anuvakam 6	5	51
Anuvakam 7	1	17
Anuvakam 8	3	32
Anuvakam 9	3	30
Anuvakam 10	3	34
Anuvakam 11	1	12
Total →	60	626

നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,
 ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ । ഹരിഃ ഓം ॥

2.2 ദിതീയാഷ്ടകേ ദിതീയഃ പ്രപാഠകഃ - ഹോതുബ്രാഹ്മണം

2.2.1 അനുവാകം 1 - ദശഹോതുമന്ത്രസ്യ ക്രതാർത്ഥപുരുഷാർത്ഥപ്രയോഗൗ

T.B.2.2.1.1

പ്രജാപതിരകാമയത പ്രജാഃ സൃജേയേതി ।
 സ ഏതം ദശഹോതാര-മപശ്യത് ।
 തം മനസാ ഽനുദ്രുത്യ ദർഭസ്തംബേ ഽജുഹോത് ।
 തതോ വൈ സ പ്രജാ അസൃജത ।
 താ അസ്മാമ്സൃഷ്ടാ അപാക്രാമന് ।
 താ ഗ്രഹേണാഗൃഹ്ണാത് । തദ്ഗ്രഹസ്യ ഗ്രഹത്വം ।
 യഃ കാമയേത പ്രജായേയേതി ।
 സ ദശഹോതാരം മനസാ ഽനുദ്രുത്യ ദർഭസ്തംബേ
 ജുഹുയാത് ।

പ്രജാപതിർവൈ ദശഹോതാ । 1 (10)

T.B.2.2.1.2

പ്രജാപതിരേവ ഭൂത്വാ പ്ര ജായതേ ॥ മനസാ ജുഹോതി ।
 മന ഇവ ഹി പ്രജാപതിഃ । പ്രജാപതേരാപ്തൈ ॥

പുർണയാ ജുഹോതി । പുർണ ഇവ ഹി പ്രജാപതിഃ ।

പ്രജാപതേരാപ്തേ ॥ ന്യൂനയാ ജുഹോതി ।

ന്യൂനാദ്ധി പ്രജാപതിഃ

പ്രജാ അസൃജത । പ്രജാനാഴ് സൃഷ്ടേ ॥ 2 (10)

T.B.2.2.1.3

ദർഭസ്തംബേ ജുഹോതി ।

ഏതസാദൈ യോനേഃ പ്രജാപതിഃ പ്രജാ അസൃജത ।

യസാദേവ യോനേഃ പ്രജാപതിഃ പ്രജാ അസൃജത ।

തസാദേവ യോനേഃ പ്ര ജായതേ ॥

ബ്രാഹ്മണോ ദക്ഷിണത ഉപാസ്മേ ।

ബ്രാഹ്മണോ വൈ പ്രജാനാ-മുപദ്രഷ്ടാ ।

ഉപദ്രഷ്ടുമത്യേവ പ്ര ജായതേ ॥ ഗ്രഹോ ദവതി ।

പ്രജാനാഴ് സൃഷ്ടാനാം ധൃതേ ॥

യം ബ്രാഹ്മണം വിദ്യാം വിദാഴ്സം യശോ

നർചേത് ॥ 3 (10)

T.B.2.2.1.4

സോഽരണ്യം പരേത്യ । ദർഭസ്തംബ-മുദ്ഗ്രത്ഥ്യ ।

ബ്രാഹ്മണം ദക്ഷിണതോ നിഷാദ്യ ।

ചതുർ.ഹോത്ജൻ വ്യാചക്ഷീത ।

ഏതദ്വൈദേവാനാം പരമം ഗൃഹ്യം ബ്രഹ്മ ।
 യച്ചതുർഹോതാരഃ । തദേവ പ്രകാശം ഗമയതി ।
 തദേനം പ്രകാശം ഗതം । പ്രകാശം പ്രജാനാം ഗമയതി ॥
 ദർഭസ്തംബ-മുദ്ഗ്രത്ഥ്യ വ്യാചഷ്ടേ । 4 (10)

T.B.2.2.1.5

അഗ്നിവാൻ. വൈ ദർഭസ്തംബഃ । അഗ്നിവത്യേവ വ്യാചഷ്ടേ ॥
 ബ്രാഹ്മണോ ദക്ഷിണത ഉപാസ്തേ ।
 ബ്രാഹ്മണോ വൈ പ്രജാനാ-മുപദ്രഷ്ടാ ।
 ഉപദ്രഷ്ടു-മത്യേവൈനം യശ ജ്ഞാതി ॥
 ഞാശ്ചരം തം യശോഽർത്ഥോരിത്യാഹുഃ ।
 യസ്യാന്തേ വ്യാചഷ്ട ഇതി । വരസ്യസ്യ ദേയഃ ।
 യദേവൈനം തത്രോപ നമതി । തദേവാവ രൂന്ധേ ॥ 5 (10)

T.B.2.2.1.6

അഗ്നിമാദധാനോ ദശഹോത്രാ ധരണിമവദധ്യാത് ।
 പ്രജാതമേവൈന-മാധത്തേ ।
 തേനൈവോദ്ദ്രുത്യാഗ്നിഹോത്രം ജുഹുയാത് ।
 പ്രജാതമേവൈനജ്ജുഹോതി ।
 ഹവിർനിർവഹ്സ്യൻ-ദശഹോതാരം വ്യാചക്ഷീത ।
 പ്രജാതമേവൈനം നിർവപതി ।

സാമി॒ധേനീ॒-ര॒നു॒വ॒ക്ഷ്യ॒ൻ-ദ॒ശ॒ഹോ॒താ॒രം വ്യാ॒ച॒ക്ഷീ॒ത ।

സാമി॒ധേനീ॒രേ॒വ സൃ॒ഷ്ടാ॒ഽഽര॒ഭ്യ പ്ര॒ത॒നു॒തേ ।

അ॒ഥോ യ॒ജ്ഞോ॒ വൈ ദ॒ശ॒ഹോ॒താ ।

യ॒ജ്ഞമേ॒വ ത॒നു॒തേ ॥ 6 (10)

T.B.2.2.1.7

അ॒ഭി॒ച॒ര॒ൻ-ദ॒ശ॒ഹോ॒താ॒രം ജു॒ഹു॒യാത് ।

ന॒വ വൈ॒ പു॒രു॒ഷേ പ്രാ॒ണാഃ । നാ॒ഭി॒ർദ॒ശ॒മീ ।

സ॒പ്രാ॒ണമേ॒വൈ॒നമ॒ഭി॒ച॒ര॒തി ।

ഏ॒താവ॒ദ്വൈ॒ പു॒രു॒ഷസ്യ॒ സ്വം । യാ॒വത് പ്രാ॒ണാഃ ।

യാ॒വദേ॒വാ॒സ്യാ॒സ്തി । തദ॒ഭി॒ച॒ര॒തി ॥

സ്വ॒കൃ॒ത ഇ॒രി॒ണേ ജു॒ഹോ॒തി പ്ര॒ദ॒രേ വാ॑ ।

ഏ॒തദ്വാ॒ അ॒സ്യ നി॒ർ.ഋ॒തിഗൃ॒ഹീ॒തം () ।

നി॒ർ.ഋ॒തി ഗൃ॒ഹീ॒ത ഏ॒വൈ॒നം നി॒ർ.ഋ॒ത്യാ ഗ്രാ॒ഹ॒യ॒തി ॥

യദ് വാ॒ചഃ ക്രൂ॒രം । തേ॒ന വ॒ഷ്ട്ക॒രോ॒തി ।

വാ॒ച ഏ॒വൈ॒നം ക്രൂ॒രേ॒ണ പ്ര॒വൃ॒ശ്വ॒തി ।

താ॒ജഗാ॒ർതി॒മാർച്ഛ॑തി ॥ 7 (15)

(ദ॒ശ॒ഹോ॒താ - സൃ॒ഷ്ടാ - ഋ॒ഷേ - വ്യാ॒ച॒ഷേ - രു॒ന്ധ -
ഏ॒വ ത॒നു॒തേ - നി॒ർ.ഋ॒തിഗൃ॒ഹീ॒തം പഞ്ച॑ ച) (A1)

2.2.2 അനുവാകം 2 - ചതുർഹോത്രാദിമന്ത്രാണാം

ക്രതാർത്ഥപ്രയോഗഃ

T.B.2.2.2.1

പ്ര॒ജാപ॑തിര॒കാമ॑യത ദ॒ർ.ശ॑പുർണ്ണമാ॒സൗ സൃ॑ജേ॒യേതി॑ ।

സ ഏ॒തം ച॑തുർ.ഹോ॒താര॑-മപശ്യ॒ത് ।

തം മ॒ന॒സാ॑സു॒ദ്രു॒ത്യാ ഹ॒വ॒നീ॑യേ॒ഽജു॑ഹോത് ।

തതോ॒ വൈ സ॑ ദ॒ർ.ശ॑പുർണ്ണമാ॒സാ-വ॑സൃജത ।

താവ॑സ്മാഥ് സൃ॒ഷ്ടാവ॑പാ॒ക്രാമ॑താം ।

തൗ ഗ്ര॒ഹേ॑ണാ ഗൃ॒ഹ്ണാ॑ത് । തദ്ഗ്ര॒ഹ॑സ്യ ഗ്ര॒ഹ॒ത്വം ।

ദ॒ർ.ശ॑പുർണ്ണമാ॒സാ-വാ॑ലഭ॒മാനഃ॑ ।

ച॑തുർ.ഹോ॒താരം॑ മ॒ന॒സാ॑സു॒ദ്രു॒ത്യാ-ഹ॒വ॒നീ॑യേ

ജു॒ഹു॒യാത് ।

ദ॒ർ.ശ॑പുർണ്ണമാ॒സാവേ॑വ സൃ॒ഷ്ടാ॑ഽഽര॒ഭ്യ പ്ര॑ തനുതേ । 8 (10)

T.B.2.2.2.2

ഗ്രഹോ ഭവതി ।

ദ॒ർ.ശ॑പുർണ്ണമാ॒സയോഃ॑ സൃ॒ഷ്ടയോർധൃ॑തൈഃ ॥

സോ॑ഽകാമയത ചാതുർമാ॒സ്യാനി॑ സൃജേ॒യേതി॑ ।

സ ഏ॒തം പ॑ഞ്ചഹോ॒താര॑-മപശ്യ॒ത് ।

തം മ॒ന॒സാ॑സു॒ദ്രു॒ത്യാ ഹ॒വ॒നീ॑യേ॒ഽജു॑ഹോത് ।

തതോ॒ വൈ സ॑ ചാതുർമാ॒സ്യാനു॑സൃജത ।

താ॒ന്യ॒സ്താ॒മ്-സ്യ॒ഷ്ടാ॒ന്യ॒പാ॒ക്രാ॒മന് ।
 താ॒നി ഗ്ര॒ഹേ॒ണാഗൃ॒ഹ്ണാത് । തദ്ഗ്ര॒ഹ॒സ്യ ഗ്ര॒ഹ॒ത്വം ।
 ചാ॒തുർമാ॒സ്യാ॒ന്യാല॒ഭമാ॑നഃ । 9 (10)

T.B.2.2.2.3

പ॒ഞ്ചഹോ॒താരം॑ മ॒ന॒സാ॒സ്മു॒ദ്രു॒ത്യാ ഹ॒വ॒നീ॒യേ ജു॒ഹു॒യാത് ।
 ചാ॒തുർമാ॒സ്യാ॒ന്യേവ॑ സ്യ॒ഷ്ടാ॒ഽഽര॒ഭ്യ പ്ര॑ ത॒നു॒തേ ।
 ഗ്ര॒ഹോ ഭ॒വതി॑ । ചാ॒തുർമാ॒സ്യാ॒നാച്ഛ്യ॑ സ്യ॒ഷ്ടാ॒നാം ധൃ॒തൈ॑ ॥
 സോ॒ഽകാ॒മയ॑ത പ॒ശു॒ബ॒ന്ധച്ഛ്യ॑ സ്യ॒ജേ॒യേതി॑ ।
 സ ഏ॒തച്ഛ്യോ॑താ॒ര-മ॒പശ്യ॑ത് ।
 തം മ॒ന॒സാ॒സ്മു॒ദ്രു॒ത്യാ ഹ॒വ॒നീ॒യേഽജു॑ഹോത് ।
 ത॒തോ വൈ॑ സ പ॒ശു॒ബ॒ന്ധമ॑സ്യ॒ജത॑ ।
 സോ॒ഽസ്താ॒മ് സ്യ॒ഷ്ടോ॒ഽപാ॒ക്രാ॒മത് ॥
 തം ഗ്ര॒ഹേ॒ണാഗൃ॒ഹ്ണാത് । 10 (10)

T.B.2.2.2.4

തദ്ഗ്ര॒ഹ॒സ്യ ഗ്ര॒ഹ॒ത്വം । പ॒ശു॒ബ॒ന്ധേ॒ന യ॒ക്ഷ്യ॑മാ॒ണഃ ।
 ഷ്യോ॒താ॒രം മ॒ന॒സാ॒സ്മു॒ദ്രു॒ത്യാ ഹ॒വ॒നീ॒യേ ജു॒ഹു॒യാത് ।
 പ॒ശു॒ബ॒ന്ധമേ॒വ സ്യ॒ഷ്ടാ॒ഽഽര॒ഭ്യ പ്ര॑ ത॒നു॒തേ । ഗ്ര॒ഹോ ഭ॒വതി॑ ।
 പ॒ശു॒ബ॒ന്ധസ്യ॑ സ്യ॒ഷ്ടസ്യ॑ ധൃ॒തൈ॑ ॥
 സോ॒ഽകാ॒മയ॑ത സൗ॒മ്യ-മ॒ദ്ധാ॒രച്ഛ്യ॑ സ്യ॒ജേ॒യേതി॑ ।

സ ഏതച്ഛ് സപ്തഹോതാര-മപശ്യത് |

തം മനസാസന്നുദ്രുത്യാ ഹവനീയേ ഽജുഹോത് |

തതോ വൈ സ സൗമ്യ-മദ്ധാര-മസൃജത | 11 (10)

T.B.2.2.2.5

സോഽസ്മാമ് സ്യുഷ്ടോഽപാക്രാമത് | തം ഗ്രഹേ

ണാഗൃഹ്ണാത് | തദ്ഗ്രഹസ്യ ഗ്രഹത്വം | ദീക്ഷിഷ്യമാണഃ |

സപ്തഹോതാരം മനസാസന്നുദ്രുത്യാ ഹവനീയേ ജുഹുയാത് |

സൗമ്യമേവാദ്ധാരച്ഛ് സ്യുഷ്ടാഽരഭ്യ പ്ര തനുതേ |

ഗ്രഹോ ഭവതി | സൗമ്യസ്യ-ദ്ധാരസ്യ സ്യുഷ്ടസ്യ ധൃതൈ ||

ദേവേഭ്യോ വൈ യജ്ഞോ ന പ്രാഭവത് |

തമേതാവചഃ സമഭരന് | 12 (10)

T.B.2.2.2.6

യഥ് സംഭാരാഃ | തതോ വൈ തേഭ്യോ യജ്ഞഃ പ്രാഭവത് |

യഥ് സംഭാരാ ഭവന്തി | യജ്ഞസ്യ പ്രഭൃതൈ ||

ആതിഥ്യമാസാദ്യ വ്യാചഷ്ടേ | യജ്ഞമുഖം വാ ആതിഥ്യം |

മുഖത ഏവ യജ്ഞച്ഛ് സംഭൃത്യ പ്ര തനുതേ ||

അയജ്ഞോ വാ ഏഷഃ | യോഽപതീകഃ |

ന പ്രജാഃ പ്ര ജായേരന് () | പതീർവ്യാചഷ്ടേ |

യജ്ഞമേവാകഃ | പ്രജാനാം പ്രജനനായ ||

ഉപസഥ്സു വ്യാചഷ്ടേ |

ഏതദ്വൈ പത്നീനാ-മായതനം ।

സ്വ ഏവൈനാ ആയതനേഽവ കല്പയതി ॥ 13 (16)

(തനുത - ആലഭമാനോ - ടഗൃഹ്ണാ - ദസ്യജ - താഭര -
 ഞായേരൻമ് ഷട്ച) (A2)

**2.2.3 അനുവാകം 3 - ചതുർഹോതുപഞ്ചഹോതുമന്ത്രഗ്രഹ
 ഭാഗയോഃ പൂരുഷാർത്ഥ പ്രയോഗഃ**

T.B.2.2.3.1

പ്രജാപതി-രകാമയത പ്ര ജായേയേതി । സ തപോഽതപ്യത ।

സ ത്രിവൃതഃ സ്തോമ-മസ്യജത ।

തം പഞ്ചദശസ്തോമോ മദ്ധ്യത ഉദത്യുണത് ।

തൗ പൂർവപക്ഷശ്ചാപരപക്ഷശ്ചാഭവതാം ।

പൂർവപക്ഷം ദേവാ അന്വസ്യുജ്യന്ത ।

അപരപക്ഷ-മന്വസുരാഃ । തതോ ദേവാ അഭവന് ।

പരാഽസുരാഃ । യം കാമയേത വസീയാൻമ്

സ്യാദിതി । 14 (10)

T.B.2.2.3.2

തം പൂർവപക്ഷേ യാജയേത് । വസീയാനേവ ഭവതി ।

യം കാമയേത പാപീയാൻമ്-സ്യാദിതി ।

തമപരപക്ഷേ യാജയേത് । പാപീയാനേവ ഭവതി ।

തസ്മാത് പൂർവപക്ഷോ ഽപരപക്ഷാത്- കരുണ്യതരഃ ॥

പ്രജാപതിർവൈ ദശഹോതാ ।

ചതുർഹോതാ പഞ്ചഹോതാ । ഷഡ്ഹോതാ സ്വഹോതാ ।

ഋതവഃ സംവത്സരഃ । 15 (10)

T.B.2.2.3.3

പ്രജാഃ പശവ ഇമേ ലോകാഃ ।

യ ഏവം പ്രജാപതിം ബഹോർഭൂയാംസം വേദ ।

ബഹോരേവ ഭൂയാൻ ഭവതി ॥

പ്രജാപതിർ-ദേവാസുരാന്സ്യജത ।

സ ഇന്ദ്രമപി നാസ്യജത । തം ദേവാ അബ്രൂവന് ।

ഇന്ദ്രം നോ ജനയേതി । സാബ്രവീത് ।

യഥാ ഹം യുഷ്മാഃ സ്തപസാ ടസ്യുക്ഷി ।

ഏവമിന്ദ്രം ജനയദ്ധ്വമിതി । 16 (10)

T.B.2.2.3.4

തേ തപോഽതപ്യന്ത । ത ആത്മന്നിന്ദ്ര-മപശ്യന് ।

തമബ്രൂവന് । ജായസേതി । സോബ്രവീത് ।

കിം ഭാഗധേയ-മഭിജനിഷ്യ ഇതി । ഋതൂൻമ് സംവത്സരം ।

പ്രജാഃ പശൂൻ । ഇമാൽ ലോകാനിത്യബ്രൂവന് ।

തം വൈ മാഽഹുത്യാ പ്രജനയതേത്യബ്രവീത് । 17 (10)

T.B.2.2.3.5

തം ചതുർഹോത്രാ പ്രാജനയന് ॥

യഃ കാമയേത വീരോ മ ആ ജായേതേതി ।

സ ചതുർഹോതാരം ജുഹുയാത് |

പ്രജാപതിർവൈ ചതുർഹോതാ |

പ്രജാപതിരേവ ഭൂതാ പ്രജായതേ |

ജജനദിന്ദ്ര-മിന്ദ്രിയായ സ്വാഹേതി ഗ്രഹേണ ജുഹോതി |

ആസ്യ വീരോ ജായതേ |

വീരഃ ഹി ദേവാ ഏതയാ ഹുത്യാ പ്രാജനയന് ||

ആദിത്യാശ്ചാങ്ഗിരസശ്ച സുവർഗേ ലോകേ ഹസ്തർദ്ധന്ത |

വയം പൂർവേ സുവർഗം ലോകമിയാമ വയം

പൂർവ ഇതി | 18 (10)

T.B.2.2.3.6

ത ആദിത്യാ ഏതം പഞ്ചഹോതാര-മപശ്യന് |

തം പുരാ പ്രാതരനുവാകാദാഗ്നീധേ ജുഹവഃ |

തതോ വൈ തേ പൂർവേ സുവർഗം ലോകമായന് |

യഃ സുവർഗകാമഃ സ്യാത് |

സ പഞ്ചഹോതാരം പുരാ പ്രാതരനുവാകാദാഗ്നീധേ

ജുഹുയാത് |

സംവത്സരോ വൈ പഞ്ചഹോതാ |

സംവത്സരഃ സുവർഗോ ലോകഃ |

സംവത്സര ഏവർതുഷു പ്രതിഷ്ഠായ |

സുവർഗം ലോകമേതി ॥

തേബ്രുവൻ-നങ്ഗീരസ ആദിത്യൻ । 19 (10)

T.B.2.2.3.7

ക സ്ഥ । ക വഃ സദ്ഭ്യോ ഹവ്യം വക്ഷ്യാമ ഇതി ।

ഛന്ദഃ സ്വിത്യബ്രുവൻ ।

ഗായത്രിയാം ത്രിഷ്ടുഭി-ജഗത്യാമിതി ।

തസ്മാച്ഛന്ദഃ സു സദ്ഭ്യ ആദിത്യേഭ്യഃ ।

ആങ്ഗീരസീഃ പ്രജാ ഹവ്യം വഹന്തി ।

വഹന്ത്യസ്മൈ പ്രജാ ബലിം । ഐനമപ്രതിഖ്യാതം ഗച്ഛതി ।

യ ഏവം വേദ ॥ ദാദശ മാസാഃ പഞ്ചർത്വഃ () ।

ത്രയ ഇമേ ലോകാഃ । അസാവാദിത്യ ഏകവിപുശഃ ।

ഏതസ്മിൻ വാ ഏഷ ശ്രിതഃ । ഏതസ്മിൻ-പ്രതിഷ്ഠിതഃ ।

യ ഏവമേതഃ ശ്രിതം പ്രതിഷ്ഠിതം വേദ ।

പ്രത്യേവ തിഷ്ഠതി ॥ 20 (16)

(സ്യാദിതി - സംവത്സരോ - ജനയദ്ധമിതി- ത്യബ്രവീത്

- പൂർവ ഇത്യാ - ദിത്യൻ - ജതവഃ ഷട്ച) (A3)

2.2.4 അനുവാകം 4 - ജഗദ് സൃഷ്ടികഥനമുഖേന

ഹോതൃമന്ത്രപ്രശംസാ

T.B.2.2.4.1

പ്രജാപതി-രകാമയത പ്രജായേയേതി ।

സ ഏതം ദശഹോതാര-മപശ്യത് ।

തേന ദശധാ ടന്മാനം വിധായ ।
 ദശഹോത്രാ ടപ്യത । തസ്യ ചിത്തിഃ സുഗാസീത് ।
 ചിത്തമാജ്യം । തസ്യേതാവത്യേവ വാഗാസീത് ।
 ഏതാവൻ. യജ്ഞക്രതുഃ ॥ സ ചതുർ.ഹോതാര-മസ്യജത ।
 സോടനന്ദത് । 21 (10)

T.B.2.2.4.2

അസ്യക്ഷി വാ ഇമിതി । തസ്യ സോമോ ഹവിരാസീത് ।
 സ ചതുർ.ഹോത്രാ ടപ്യത । സോടതാമ്യത് ।
 സ ഭൂരിതി വ്യാഹരത് । സ ഭൂമിമസ്യജത ।
 അഗ്നിഹോത്രം ദർ.ശപൂർണ്ണമാസൗ യജ്യഷി ।
 സ ദിതീയമതപ്യത ।
 സോടതാമ്യത് । സ ഭുവ ഇതി വ്യാഹരത് । 22 (10)

T.B.2.2.4.3

സോടന്തരിക്ഷ-മസ്യജത । ചതുർമാസ്യാനി സാമാനി ।
 സ തൃതീയമതപ്യത । സോടതാമ്യത് ।
 സ സുവരിതി വ്യാഹരത് । സ ദിവമസ്യജത ।
 അഗ്നിഷ്ടോമ-മുക്ഥ്യ-മതിരാത്രമൃചഃ ।
 ഏതാ വൈ വ്യാഹൃതയ ഇമേ ലോകാഃ ।
 ഇമാൻ ഖലു വൈ ലോകാനനു പ്രജാഃ പശവഃ ഛന്ദാസ്സി
 പ്രാജായന്ത ।

യ ഏവമേതാഃ പ്രജാപതേഃ പ്രഥമാ വ്യാഹൃതിഃ

പ്രജാതാ വേദ | 23 (10)

T.B.2.2.4.4

പ്ര പ്രജയാ പശുഭിർ-മിഥുനൈർ-ജായതേ ||

സ പഞ്ചഹോതാര -മസ്യജത | സ ഹവിർനാ-വിന്ദത |

തസ്മൈ സോമ-സുനൂവം പ്രായച്ഛത് |

ഏതത് തേ ഹവിരിതി | സ പഞ്ചഹോത്രാ ടതപ്യത |

സോഽതാമ്യത് | സ പ്രത്യുങ്ബാധത |

സോഽസുരാ-നസ്യജത | തദസ്യ പ്രിയമാസീത് | 24 (10)

T.B.2.2.4.5

തദ്-ദുർവർണ്യ ഹിർണ്യമഭവത് |

തദ്-ദുർവർണ്യസ്യ ഹിർണ്യസ്യ ജന്മ | സ ദിതീയമതപ്യത |

സോഽതാമ്യത് | സ പ്രാങ്ബാധത | സ ദേവാനസ്യജത |

തദസ്യ പ്രിയമാസീത് | തഥ് സുവർണ്യ ഹിർണ്യമഭവത് |

തഥ് സുവർണ്യസ്യ ഹിർണ്യസ്യ ജന്മ |

യ ഏവച്ഛുവർണ്യസ്യ ഹിർണ്യസ്യ ജന്മ വേദ | 25 (10)

T.B.2.2.4.6

സുവർണ്യ ആത്മനാ ഭവതി | ദുർവർണ്യോഽസ്യ ഭ്രാതൃവ്യഃ |

തസ്മാഥ് സുവർണ്യ ഹിർണ്യം ഭാര്യം |

സുവർണ്യ ഏവ ഭവതി | ഐനം പ്രിയം ഗച്ഛതി നാപ്രിയം ||

സ സപ്തഹോതാര-മസൃജത ।

സ സപ്തഹോത്രൈവ സുവർഗം ലോകമൈത് ॥

ത്രിണവേന സ്തോമേനൈദ്യോ ലോകേദ്യോഽസുരാൻ
പ്രാണുദത ।

ത്രയസ്ത്രിഷ്ശേന പ്രത്യതിഷ്ഠത് ।

ഏകവിഷ്ശേന രുചമധത്ത । 26 (10)

T.B.2.2.4.7

സപ്തദശേന പ്രാജായത ।

യ ഏവം വിദാൻമ് സോമേന യജതേ ।

സപ്തഹോത്രൈവ സുവർഗം ലോകമേതി ।

ത്രിണവേന സ്തോമേനൈദ്യോ ലോകേദ്യോ ഭ്രാതൃവ്യാൻ-
പ്രാണുദതേ ।

ത്രയസ്ത്രിഷ്ശേന പ്രതി തിഷ്ഠതി ।

ഏകവിഷ്ശേന രുചം ധത്തേ । സപ്തദശേന പ്രാജായതേ ।

തസ്മാമ്-സപ്തദശഃ സ്തോമോ ന നിർഹൃത്യഃ ।

പ്രാജാപതിർവൈ സപ്തദശഃ ।

പ്രാജാപതിമേവ മദ്ധ്യതോ ധത്തേ പ്രാജാത്യൈ () ॥ 27 (10)

(അനന്ദ - ഭുവ ഇതി വ്യാഹര - വേദാ - സീദ് - വേദാ

- ധത്ത - പ്രാജാത്യൈ) (A4)

2.2.5 അനുവാകം 5 - ദക്ഷിണാപ്രതിഗ്രഹമന്ത്രവ്യാഖ്യാനം

T.B.2.2.5.1

ദേ॒വാ വൈ॑ വരു॒ണമ॑യാജയ॒ന് ।

സ യ॑സ്യെ॒ യ॑സ്യെ॒ ദേ॒വതാ॑യൈ॒ ദക്ഷി॑ണാമ॒നയ॑ത് ।

താമ॑സ്തീ॒നാത് । തേ॑ഽബ്രു॒വന് ।

വ്യാ॒വൃ॒ത്യ പ്ര॑തി ഗൃ॒ഹ്ണാ॑മ । തഥാ॑ നോ॒ ദക്ഷി॑ണാ

ന ബ്ലേ॑ഷ്യ॒തീതി॑ ।

തേ വ്യാ॒വൃ॒ത്യ പ്ര॑ത്യഗൃ॒ഹ്ണ॑ന് ।

തതോ॑ വൈ॒ താം ദക്ഷി॑ണാ നാസ്തീ॒നാത് ।

യ ഏ॒വം വി॒ദ്വാൻ വ്യാ॒വൃ॒ത്യ ദക്ഷി॑ണാം പ്ര॑തിഗൃ॒ഹ്ണാ॑തി ।

നൈ॒നം ദക്ഷി॑ണാ സ്തീ॒നാതി॑ ॥ **28 (10)**

T.B.2.2.5.2

രാ॒ജാ ത്വാ॒ വരു॑ണോ നയ॒തു ദേ॒വി ദക്ഷി॑ണേ॒ഗ്നയേ॑

ഹി॒രണ്യ॑മി॒ത്യാഹ॑ ।

ആ॒ഗ്നേ॒യം വൈ॑ ഹി॒രണ്യം॑ ।

സ്വ॑യൈ॒വൈ॒നദ്-ദേ॒വത॑യാ പ്ര॑തി ഗൃ॒ഹ്ണാ॑തി ।

സോ॒മായ വാ॒സ ഇ॒ത്യാഹ॑ । സൗ॒മ്യം വൈ॑ വാ॒സഃ ।

സ്വ॑യൈ॒വൈ॒നദ്-ദേ॒വത॑യാ പ്ര॑തി ഗൃ॒ഹ്ണാ॑തി ।

രു॒ദ്രായ॑ ഗാമി॒ത്യാഹ॑ । രൗ॒ദ്രീ വൈ॑ ഗൗഃ ।

സ്വയൈവൈനം ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।

വരുണായാശ്വമിത്യാഹ । 29 (10)

T.B.2.2.5.3

വാരുണോ വാ അശ്വഃ ।

സ്വയൈവൈനം ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।

പ്രാജാപതയേ പുരുഷമിത്യാഹ ।

പ്രാജാപത്യോ വൈ പുരുഷഃ ।

സ്വയൈവൈനം ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।

മനവേ തല്പമിത്യാഹ । മാനവോ വൈ തല്പഃ ।

സ്വയൈവൈനം ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।

ഉത്താനായാങ്ഗീരസായാന ഇത്യാഹ ।

ഇയം വാ ഉത്താന ആങ്ഗീരസഃ । 30 (10)

T.B.2.2.5.4

അനയൈവൈനത്-പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ॥

വൈശ്യാനര്യാർചാ രഥം പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।

വൈശ്യാനരോ വൈ ദേവതയാ രഥഃ ।

സ്വയൈവൈനം ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ॥

തേനാമൃതത്വമശ്യാ-മിത്യാഹ । അമൃതമേവാത്മൻ-ധത്തേ ॥

വയോ ദാത്ര ഇത്യാഹ । വയ ഏവൈനം കൃതാ ।

സുവർഗം ഘോകം ഗമയതി ॥

മയോ മഹ്യമസ്തു പ്രതിഗ്രഹീത്ര ഇത്യാഹ ॥ 31 (10)

T.B.2.2.5.5

യദ്വൈ ശിവം । തന്മയഃ । ആത്മന ഏവൈഷാ പരീതിഃ ॥

ക ഇദം കസ്മാ അദാദിത്യാഹ । പ്രജാപതിർവൈ കഃ ।

സ പ്രജാപതയേ ദദാതി ॥ കാമഃ കാമായേത്യാഹ ।

കാമേന ഹി ദദാതി । കാമേന പ്രതിഗൃഹ്ണാതി ॥

കാമോ ദാതാ കാമഃ പ്രതി ഗ്രഹീതേത്യാഹ ॥ 32 (10)

T.B.2.2.5.6

കാമോ ഹി ദാതാ । കാമഃ പ്രതി ഗ്രഹീതാ ॥

കാമഃ സമുദ്ര-മാവിശേത്യാഹ । സമുദ്ര ഇവ ഹി കാമഃ ।

നേവ ഹി കാമസ്യാന്തോഽസ്തി । ന സമുദ്രസ്യ ॥

കാമേന ത്വാ പ്രതി ഗൃഹ്ണാമീത്യാഹ ।

യേന കാമേന പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।

സ ഏവൈനമമുഷിത് ഘോകേ കാമ ആഗച്ഛതി ॥

കാമൈതത്ത് ഏഷാ തേ കാമ ദക്ഷിണേത്യാഹ () ।

കാമ ഏവ തദ്-യജമാനോഽമുഷിത് ഘോകേ ദക്ഷിണാമിച്ഛതി ।

ന പ്രതിഗ്രഹീതരി ॥

യ ഏവം വിദാൻ-ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്ണാതി ।

അനുണാമേവൈനാം പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ॥ 33 (14)

(വൃ॒ണാ॒ത്യ - ശാ॒മി॒ത്യാഹാ - ണ്ഗി॒രസഃ - പ്ര॒തിഗ്ര॒ഹീ॒ത്ര
ഇ॒ത്യാഹ - പ്ര॒തിഗ്ര॒ഹീ॒തേ॒ത്യാഹ -
ദക്ഷി॒ണേ॒ത്യാഹ ച॒ത്വാരി ച) (A5)

2.2.6 അനുവാകം 6 - ദ്വാദശാഹദശമേഹനി

ഹോതൃമന്ത്രാഃ

T.B.2.2.6.1

അ॒ന്തോ വാ ഏ॒ഷ യ॒ജ്ഞ॒സ്യ॑ । യദ്-ദ॒ശമ॒മഹഃ॑ ।
ദ॒ശമേ॒ഹൻമ॑-സർപരാജ്ഞിയാ ഋ॒ഗ്ഭിഃ॑ സ്തൂ॒വന്തി॑ ।
യ॒ജ്ഞ॒സ്യ॒വാന്തം॑ ഗ॒ത്വാ । അ॒ന്നാ॒ദ്യമ॒വ॒രു॒ന്ധതേ॑ ॥
തി॒സൃ॒ഭിഃ॑ സ്തൂ॒വന്തി॑ । ത്രയ॑ ഇ॒മേ ലോ॒കാഃ ।
ഏ॒ഭ്യ ഏ॒വ ലോ॒കേഭ്യോ॑-അ॒ന്നാ॒ദ്യമ॒വ॒രു॒ന്ധതേ॑ ।
പൃ॒ശ്നീ॒വതീ॑ർ-ദ॒വന്തി॑ । അ॒ന്നം വൈ॑ പൃ॒ശ്നീ । 34 (10)

T.B.2.2.6.2

അ॒ന്നമേ॒വാവ॑-രു॒ന്ധതേ॑ ॥ മ॒ന॒സാ പ്ര॒സ്താ॑തി ।
മ॒ന॒സോദ്ഗാ॑യതി । മ॒ന॒സാ പ്ര॒തി ഹ॑രതി ।
മ॒ന ഇ॒വ ഹി॑ പ്ര॒ജാപ॑തിഃ । പ്ര॒ജാപ॑തേരാ॒പ്തേ ॥
ദേ॒വാ വൈ॑ സർപാഃ । തേ॒ഷാമി॑യദ് രാജ്ഞീ ।
യദ്-സർപരാജ്ഞിയാ ഋ॒ഗ്ഭിഃ॑ സ്തൂ॒വന്തി॑ ।
അ॒സ്യാമേ॒വ പ്ര॒തി തി॑ഷ്ഠന്തി ॥ 35 (10)

T.B.2.2.6.3

ചതുർ.ഹോത്ഥ്വൻ. ഹോതാ വ്യാചഷ്ടേ ।
 സ്തുതമനുശാസതി ശാന്തൈ ॥
 അന്തോ വാ ഏഷ യജ്ഞസ്യ । യദ്-ദശമമഹഃ ।
 ഏതത് ഖലു വൈ ദേവാനാം പരമം ഗുഹ്യം ബ്രഹ്മ ।
 യച്ചതുർ.ഹോതാരഃ । ദശമേഹഃ-ചതുർ.ഹോത്ഥ്വൻ
 വ്യാചഷ്ടേ ।

യജ്ഞസ്യവാന്തം ഗത്വാ ।
 പരമം ദേവാനാം ഗുഹ്യം ബ്രഹ്മാവരുന്ധേ ।
 തദേവ പ്രകാശം ഗമയതി । **36 (10)**

T.B.2.2.6.4

തദേനം പ്രകാശം ഗതം । പ്രകാശം പ്രജാനാം ഗമയതി ॥
 വാചം യച്ഛതി । യജ്ഞസ്യ ധൃതൈ ॥
 യജമാനദേവത്യം വാ അഹഃ । ദ്രാതൃവ്യദേവത്യാ രാത്രിഃ ।
 അഹ്നാ രാത്രിം ധ്യായേത് ।
 ദ്രാതൃവ്യസ്യൈവ തല്പോകം വൃക്തേ ।
 യദിവ വാചം വിസൃജേത് ।
 അഹർദ്രാതൃവ്യായോച്ഛിച്ഛേത് () ।
 യന്നക്തം വിസൃജേത് । രാത്രിം ദ്രാതൃവ്യായോച്ഛിച്ഛേത് ।
 അധിവൃക്ഷസുര്യേ വാചം വിസൃജതി ।

ഏ॒താവ॑ന്തമേ॒വാ॒സൈ॒ ലോ॒കമു॒ച്ഛി॑ഷ॒തി ।

യാ॒വദാ॑ദി॒ത്യോ॒ഽസ്മ॑മേ॒തി ॥ 37 (15)

(പൃ॒ശ്നീ - തി॒ഷ്ഠന്തി - ഗമ॑യതി - ശി॒ഷ്ണേ॒ത് പഞ്ച॑ ച) (A6)

2.2.7 അനുവാകം 7 -

സപ്തഹോതൃമന്ത്രസാദ്ധ്യയജ്ഞപ്രശംസാ

T.B.2.2.7.1

പ്ര॒ജാപ॑തിഃ പ്ര॒ജാ അ॑സൃ॒ജത॑ । താഃ സൃ॒ഷ്ടാഃ സ॑മ॒ശ്ലിഷ്യ॑ന് ।

താ രൂ॒പേണാ॑നു പ്രാ॒വിശ॑ത് । തസ്മാ॑ദാ॒ഹുഃ ।

രൂ॒പം വൈ പ്ര॒ജാപ॑തിരി॒തി । താ നാ॑ഹ്നാ॒സനു॑ പ്രാ॒വിശ॑ത് ।

തസ്മാ॑ദാ॒ഹുഃ । നാമ॑ വൈ പ്ര॒ജാപ॑തിരി॒തി ।

തസ്മാ॑ദപ്യാ॒ മിത്രൗ॑ സ॒ംഗത്യ॑ । നാ॑ഹ്നാ ചേ॒ദ്ധ്യയേ॑തേ । 38 (10)

T.B.2.2.7.2

മി॒ത്രമേ॒വ ഭ॒വതഃ॑ ॥ പ്ര॒ജാപ॑തിർ ഭേ॒വാസു॑രാൻസൃ॒ജത॑ ।

സ ഇ॒ന്ദ്രമ॑പി നാസൃ॒ജത॑ । തം ഭേ॒വാ അ॑ബ്രു॒വന് ।

ഇ॒ന്ദ്രം നോ॑ ജന॒യേതി॑ ।

സ ആ॒ത്മ-നി॑ന്ദ്ര-മപശ്യ॑ത് । തമ॑സൃ॒ജത॑ ।

തം ത്രി॒ഷ്ടുഗ്-വീ॑ര്യം ഭൂ॒ത്യാ॒സനു॑ പ്രാ॒വിശ॑ത് ।

തസ്യ॑ വ॒ജ്രഃ പഞ്ച॑ദശോ ഹ॒സ്ത ആ॑പദ്യത ।

തേനോ॑ദയാ॒സുരാ॑നഭ്യ॒ ഭവ॑ത് ॥ 39 (10)

T.B.2.2.7.3

യ ഏ॒വം വേ॑ദ । അ॒ഭി ദ്രാ॑ത്യു॒വ്യാൻ ഭ॑വതി ॥
 തേ ദേ॒വാ അ॒സു॒രൈർ-വി॒ജിത്യ॑ । സു॒വർഗം॑ ലോ॒കമായ॑ൻ ।
 തേ॒ഽമൃ॒ഷ്ണി॑ൽ ലോ॒കേ വൃ॑ക്ഷു॒ദ്ധ്യൻ॑ । തേ॒ഽബ്രു॑വൻ ।
 അ॒മൃതഃ॑ പ്ര॒ദാനം॑ വാ ഉ॒പജി॑ജീ॒വിമേ॑തി ।
 തേ സ॒പ്തഹോ॑താരം യജ്ഞം വി॒ധായാ॑യാ॒സ്യം॑ ।
 ആ॒ങ്ഗീ॒രസം॑ പ്രാ॒ഹിണ്യ॑ൻ ।
 ഏ॒തേനാ॒മൃത്ര॑ ക॒ല്പ॒യേതി॑ । 40 (10)

T.B.2.2.7.4

തസ്യ॑ വാ ഇ॒യം ക്ലൃ॑പ്തഃ । യദി॒ദം കി॑ം ച ।
 യ ഏ॒വം വേ॑ദ । ക॒ല്പ॒തേ॒ഽസ്മൈ॑ ।
 സ വാ അ॒യം മ॒നു॒ഷ്യേ॒ഷു യ॒ജ്ഞഃ॑ സ॒പ്തഹോ॑താ ।
 അ॒മൃത്ര॑ സദ്ഭ്യോ ദേ॒വേഭ്യോ॑ ഹ॒വ്യം വ॑ഹതി ।
 യ ഏ॒വം വേ॑ദ । ഉ॒പൈ॒നം യ॒ജ്ഞോ॑ നമതി ॥ സോ॒ഽമ॒ന്യത॑ ।
 അ॒ഭി വാ ഇ॒മേ॒ഽസ്മാ-ലോ॒കാദ॒മും ലോ॒കം॑
 ക॒മി॒ഷ്യന്ത॑ ഇ॒തി () ।
 സ വാ॒ച॒സ്പതേ॑ ഹൃദി॒തി വ്യാ॑ഹരത് ।
 തസ്മാ॑ത് പു॒ത്രോ ഹൃ॑ദയം ।
 തസ്മാ॑ദ॒സ്മാ-ലോ॒കാദ॒മും ലോ॒കം॑ നാഭി॒കാമ॑യന്തേ ।
 പു॒ത്രോ ഹി॑ ഹൃദയം ॥ 41 (14)

(ഹായേത - അഭവത് - കല്പയേ - തീതി ചതാരി ച) (A7)

2.2.8 അനുവാകം 8 - ഹോതൃമന്ത്രാണാം

സോമയാഗാങ്ഗത്വം

T.B.2.2.8.1

ദേ॒വാ വൈ ച॑തു॒ർ.ഹോ॑ത്യു॒ദിർ-യ॑ജ്ഞമ॒തന്വ॑ത ।
തേ വി പാ॑പ്മ॒ന്നാ ഭ്രാ॑ത്യു॒വ്യേണാ॑ജയ॒ന്ത ।
അ॒ഭി സു॑വ॒ർഗം ഘോ॑കമ॒ജയ॑ന് ।
യ ഏ॒വം വി॒ദ്വാഃ-ശ്ച॑തു॒ർ.ഹോ॑ത്യു॒ദിർ യ॑ജ്ഞം ത॒നുതേ॑ ।
വി പാ॑പ്മ॒ന്നാ ഭ്രാ॑ത്യു॒വ്യേണ॑ ജയ॒തേ ।
അ॒ഭി സു॑വ॒ർഗം ഘോ॑കം ജ॒യതി॑ ॥
ഷഡ്ഘോ॑ത്രാ പ്രായ॒ണീയ॑മാ॒സാദ॑യതി ।
അ॒മൃഷ്ണൈ॒വ ലോ॑കായ ഷഡ്ഘോ॑താ ।
ഘൃ॒ന്തി ഖ॒ലു വാ ഏ॒തഥ് സോ॑മം । യദ॑ഭി॒ഷ്ണന്തി॑ । 42 (10)

T.B.2.2.8.2

ഋ॒ജുധൈ॑വൈ॒നമ॒മും ഘോ॑കം ഗമ॒യതി॑ ।
ച॑തു॒ർ.ഹോ॑ത്രാ ഷ॒തിത്വ॑ം । യശോ॑ വൈ ച॑തു॒ർ.ഹോ॑താ ।
യശ॑ ഏ॒വാത്മ॑ൻ-ധ॒ത്തേ॑ ।
പ॒ഞ്ചഹോ॑ത്രാ പ॒ശുമു॑പ॒സാദ॑യതി ।
സു॑വ॒ർഗ്യാ വൈ പ॒ഞ്ചഹോ॑താ । യ॒ജമാ॑നഃ പ॒ശുഃ ।
യ॒ജമാ॑നമേ॒വ സു॑വ॒ർഗം ഘോ॑കം ഗമ॒യതി॑ ।

ഗ്രഹാൻ-ഗൃഹീ॒താ സ॒പ്തഹോ॒താരം ജുഹോതി ।

ഇ॒ന്ദ്രിയം വൈ സ॒പ്തഹോ॒താ । 43 (10)

T.B.2.2.8.3

ഇ॒ന്ദ്രിയമേ॒വാത്മൻ-ധ॑ത്തേ ॥

യോ വൈ ചതുർ.ഹോത്ഋ-നനുസ॒വനം തർപ॑യതി ।

തൃപ്യ॑തി പ്ര॒ജയാ പ॒ശുഭിഃ । ഉ॒പൈന॑ഷ്ട് സോമ॒പീഥോ ന॑മതി ।

ബ॒ഹിഷ്ഠ॒വമാ॒നേ ദശ॑ഹോ॒താരം വ്യാച॑ക്ഷീത ।

മാ॒ദ്ധ്യന്ദി॒നേ പ॒വമാ॒നേ ചതുർ.ഹോ॒താരം ।

ആർദ॑വേ പ॒വമാ॒നേ പഞ്ച॑ഹോ॒താരം ।

പി॒തൃയ॑ജ്ഞേ ഷഡ്ഘോ॒താരം ।

യ॒ജ്ഞായ॑ജ്ഞീയ॒സ്യ സ്തോ॒ത്രേ സ॒പ്തഹോ॒താരം ।

അ॒നുസ॒വനമേ॒വൈനാഷ്ട് സർപ॑യതി । 44 (10)

T.B.2.2.8.4

തൃപ്യ॑തി പ്ര॒ജയാ പ॒ശുഭിഃ । ഉ॒പൈന॑ഷ്ട് സോമ॒പീഥോ ന॑മതി ॥

ദേ॒വാ വൈ ചതുർ.ഹോത്യ॑ഭിഃ സ॒ത്രമാ॑സത ।

ഋ॒ദ്ധി॒പരി॑മിതം യശ്ശാ॒മാഃ । തേ॒ബ്ര॒ഹ്മവ॑ന് ।

യ॒നഃ പ്ര॒ഥമം യശ്ശാ॒മാഃ ।

സർവേ॑ഷാം ന॒സ്തഥ്-സ॒ഹാസ॑ഭിതി ।

സോമ॑ശ്ചതുർ.ഹോ॒ത്രാ । അ॒ഗ്നിഃ പഞ്ച॑ഹോ॒ത്രാ ।

ധാ॒താ ഷഡ്ഘോ॒ത്രാ । 45 (10)

T.B.2.2.8.5

ഇന്ദ്രഃ സപ്തഹോത്രാ । പ്രജാപതിർ-ദശഹോത്രാ ।
 തേഷാഽ സോമഽ രാജാനം യശ ആർച്ചത് ॥ തന്യുകാമയത ।
 തേനാപാക്രാമത് । തേന പ്രലായമചരത് ।
 തം ദേവാഃ പ്രേഷഃ പ്രേഷമൈച്ചന് ।
 തത്-പ്രേഷാണാം പ്രേഷത്വം । നിവിദ്ഭിർന്യവേദയന് ।
 തന്നിവിദാം നിവിത്താം । 46 (10)

T.B.2.2.8.6

ആപ്രീഭിരാപ്സുവന് । തദാപ്രീണാമാപ്രിത്വം । തമഘ്നന് ।
 തസ്യ യശോ വ്യഗൃഹ്ണത । തേ ഗ്രഹാ അഭവന് ।
 തദ്ഗ്രഹാണാം ഗ്രഹത്വം ।
 യസ്യൈവം വിദുഷോ ഗ്രഹാ ഗൃഹ്യന്തേ ।
 തസ്യ യോവ ഗൃഹീതാഃ ॥ തേഽബ്രുവന് ।
 യോ വൈ നഃ ശ്രേഷ്ഠോഽഭൂത് । 47 (10)

T.B.2.2.8.7

തമവധിഷ്ഠ । പുനരിമഽ സുവാമഹാ ഇതി ।
 തം ഛന്ദോഭി-രസുവന്ത । തച്ഛന്ദസാം ഛന്ദസ്ത്വം ।
 സാമ്നാ സമാനയന് । തഥ് സാമ്നഃ സാമത്വം ।
 ഉക്തൈ-രുദസ്ഥാപയന് । തദുക്താനാ-മുക്തത്വം ।
 യ ഏവം വേദ । പ്രത്യേവ തിഷ്ഠതി । 48 (10)

T.B.2.2.8.8

സർവമായുരേതി || സോമോ വൈ യശഃ |
 യ ഏവം ഹിദാൻമ്-സോമമാഗച്ഛതി |
 യശ ഏവൈനമൃച്ഛതി | തസ്മാദാഹുഃ |
 യശൈവം വേദ യശ്ച ന | താവുദൗ സോമ-മാഗച്ഛതഃ |
 സോമോ ഹി യശഃ | തം ത്വാഽവ യശ ജ്ഞപതീത്യാഹുഃ |
 യഃ സോമേ സോമം പ്രാഹേതി () |
 തസ്മാദ്-സോമേ സോമഃ പ്രോച്യഃ |
 യശ ഏവൈനമൃച്ഛതി || 49 (12)

(അഭിഷുണ്വന്തി - സപ്തഹോതാ - തർപയതി - ഷസ്തോത്രോ
 - നിവിത്ത്വ - മദ്യത് - തിഷ്ഠതി - പ്രാഹേതി ദേവ ച) (A8)

2.2.9 അനുവാകം 9 -

ഹോതൃമന്ത്രോത്പത്തികഥനപ്രസംഗേന ജഗഥ് സൃഷ്ടിഃ

T.B.2.2.9.1

ഇദം വാ അഗ്രേ നൈവ കിഞ്ചനാസീത് |
 ന ദ്യൗരാസീത് | ന പൃഥ്വിവീ | നാന്തരീക്ഷം |
 തദസദേവ സന്മനോ ഽകുരുത സൃാമിതി | തദതപ്യത |
 തസ്മാത്-തേപാനാദ്ധ്യുമാഽജായത | തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത |
 തസ്മാത്-തേപാനാദഗ്നി-രജായത |
 തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത | 50 (10)

T.B.2.2.9.2

തസ്മാത്-തേപാനാജേജ്യാതി-രജായത । തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത ।
 തസ്മാത്-തേപാനാദർചി-രജായത । തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത ।
 തസ്മാത്-തേപാനാമരീചയോഽജായന്ത । തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത ।
 തസ്മാത്-തേപാനാദുദാരാ അജായന്ത । തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത ।
 തദ്രമിവ സമഹന്യത ॥ തദ്-വസ്തീമദിനത് ॥ 51 (10)

T.B.2.2.9.3

സ സമുദ്രോഽഭവത് ।
 തസ്ഥാ-സമുദ്രസ്യ ന പിബന്തി ।
 പ്രജനനമിവ ഹി മന്യന്തേ ।
 തസ്മാത് പശോർ-ജായമാനാദാപഃ പുരസ്താദ്-യന്തി ॥
 തദ്-ദശഹോതാഽന്യസ്യജ്യത ।
 പ്രജാപതിർഭവേ ദശ ഹോതാ ॥
 യ ഏവം തപസോ വീര്യം വിദാഽസ്തപ്യതേ । ദവത്യേവ ॥
 തദാ ഇദമാപഃ സലില-മാസീത് ।
 സോഽരോദീത്-പ്രജാപതിഃ ॥ 52 (10)

T.B.2.2.9.4

സ കസ്ഥാ അജന്തി । യദ്-യസ്യ അപ്രതിഷ്ഠായാ ഇതി ।
 യദസ്ഥ-വാപദ്യത । സാ പൃഥിവ്യഭവത് । യദ്വുമൃഷ്ട ।
 തദന്തരിക്ഷ-മഭവത് । യദുർദ്ധ-മുദമൃഷ്ട । സാ ദയാർഭവത് ।
 യദരോദീത് । തദനയോ രോദസ്ത്വം ॥ 53 (10)

T.B.2.2.9.5

യ ഏ॒വം വേ॑ദ । നാ॒സ്യ ഗൃ॒ഹേ രു॑ദന്തി ।
 ഏ॒തദാ ഏ॒ഷാം ലോ॒കാനാ॑ം ജ॒ന്മ ।
 യ ഏ॒വമേ॒ഷാം ലോ॒കാനാ॑ം ജ॒ന്മ വേ॑ദ ।
 നൈ॒ഷു ലോ॒കേ-ഷാ॑ർതിമാർച്ച॒തി ।
 സ ഇ॒മാം പ്ര॒തിഷ്ഠാ॑-മവി॒ന്ദത ॥
 സ ഇ॒മാം പ്ര॒തിഷ്ഠാ॑ം വി॒ത്താ ട॒കാമ॑യത പ്ര॒ജായേ॑യേതി ।
 സ തപോ॑ഽതപ്യത । സോ॑ഽന്തർവാ॒നഭ॑വത് ।
 സ ജ॒ഹ്വനാ॑ദസ്യു॒രാ-ന॒സ്യജ॑ത । 54 (10)

T.B.2.2.9.6

തേ॒ഭ്യോ മൃ॒ന്മയേ॒ പാ॒ത്രേ॒ന്നമ॑ദുഹത് ।
 യാ॒സ്യ സാ ത॒നുരാ॑സീത് । താമ॑പാഹത ।
 സാ തമി॑സ്രാ॒ഭവ॑ത് ॥ സോ॑ഽകാമ॑യത പ്ര॒ജായേ॑യേതി ।
 സ തപോ॑ഽതപ്യത । സോ॑ഽന്തർവാ॒നഭ॑വത് ।
 സ പ്ര॒ജന॑നാദേ॒വ പ്ര॒ജാ അ॑സ്യജത । തസ്മാ॑ദി॒മാ ഭൂ॑യിഷ്ഠാഃ ।
 പ്ര॒ജന॑നാഭ്യേ॒നാ അ॑സ്യജത । 55 (10)

T.B.2.2.9.7

താ॒ഭ്യോ ദാ॒രുമ॑യേ॒ പാ॒ത്രേ॒ പയോ॑ഽദുഹത ।
 യാ॒സ്യ സാ ത॒നുരാ॑സീത് । താമ॑പാഹത ।
 സാ ജോ॑മ്സാ॒ഭവ॑ത് ॥ സോ॑ഽകാമ॑യത പ്ര॒ജായേ॑യേതി ।
 സതപോ॑ഽതപ്യത । സോ॑ഽന്തർവാ॒നഭ॑വത് ।

സ ഉപപക്ഷാഭ്യാ-മേവർതുമസ്യജത ।

തേഭ്യോ രജതേ പാത്രേ ഘൃതമദുഹത് ।

യാഽസ്യ സാ തന്നുരാസീത് ॥ 56 (10)

T.B.2.2.9.8

താമപാഹത । സോഽഹോരാത്രയോഃ സന്ധി-രഭവത് ॥

സോഽകാമയത പ്രജായേയേതി । സ തപോഽതപ്യത ।

സോഽന്തർവാ-നഭവത് । സ മുഖാദ്-ഭേവാ-നസ്യജത ।

തേഭ്യോ ഹരിതേ പാത്രേ സോമമദുഹത് ।

യാഽസ്യ സാ തന്നുരാസീത് । താമപാഹത ।

തദഹരഭവത് ॥ 57 (10)

T.B.2.2.9.9

ഏതേ വൈ പ്രജാപതേർഭോഹാഃ । യ ഏവം ഘേദ ।

ദുഹ ഏവ പ്രജാഃ ॥ ദിവാ വൈ നോഽഭൂദിതി ।

തദ്-ഭേവാനാം ഭേവത്വം ।

യ ഏവം ഭേവാനാം ഭേവത്വം ഘേദ । ഭേവവാനേവ ഭവതി ॥

ഏതദാ അഹോരാത്രാണാം ജന്മ ।

യ ഏവമഹോരാത്രാണാം ജന്മ വേദ ।

നാഹോരാത്രേഷ്വാർത്തിമാർച്ഛതി ॥ 58 (10)

T.B.2.2.9.10

അസതോഽധി മനോഽസ്യജ്യത । മനഃ പ്രജാപതി-മസ്യജത ।

പ്രജാപതിഃ പ്രജാ അസ്യജത ।

തദാ ഇദം മനസ്സേവ പരമം പ്രതിഷ്ഠിതം । യദിദം കിംച ।

തദേതച്ഛോവാസ്യ സംനാമ ബ്രഹ്മ ॥

വ്യുച്ഛന്തീ വ്യുച്ഛന്ത്യന്തൈ വസ്യസീ വസ്യസീ വ്യുച്ഛതി ।

പ്രജായതേ പ്രജയാ പശുഭിഃ ।

പ്ര പരമേഷ്ഠിനോ മാത്രാ-മാപ്തോതി ।

യ ഏവം വേദ () ॥ 59 (10)

(അഗ്നിർജായത തദ്ഭൂയോഽതപ്യതാ - ഭിന്ന - രോദീത്

പ്രജാപതീ-രോദസ്ത-മസ്യജ-താസ്യജത-ഘൃതമദുഹ

ദ്യാസ്യ

സാ തനുരാസീ - ദഹർഭവദ് - ജ്ജ്വതി - വേദ) (A9)

Special Korvai regarding Order of "Srushti"

(ഇദം ധൃമോ ഽഗ്നിർ ജ്യോതി രർചിർ മരീചയ ഉദാരാ
സ്തദഭ്യ / സ ജഘനാമ് സാ തമിസ്രാ സ പ്രജനനാമ്
സാ ജോമസ്താ സ ഉപപക്ഷാഭ്യായ് സോ ഽഹോരാത്രയോഃ
സന്ധിഃ സമുഖാത് തദഹർ ദേവവാൻ / മൃന്മയേ ദാരുമയേ
രജതേ ഹരിതേ തേഭ്യസ്താഭ്യോ ദേവ തേഭ്യോഽന്നം പയോ
ഘൃതായ് സോമം)

2.2.10 അനുവാകം 10 -

ദേവസൃഷ്ടിമദ്ധ്യേഽവസ്ഥിതസ്യേന്ദ്രസ്യ
ദേവതാധിപതിത്വം

T.B.2.2.10.1

പ്രജാപതി-രിന്ദ്രമസൃജ-താനുജാവരം ദേവാനാം ।

തം പ്രാഹിണോത് । പരേഹി ।

ഏതേഷാം ദേവാനാ-മധിപതിരേധീതി ।

തം ദേവാ അബ്രൂവന് । കസ്തമസി ।

വയം ധൈ തച്ഛ്രോയാഽസഃ സ ഇതി । സോഽബ്രവീത് ।

കസ്തമസി വയം ധൈ തച്ഛ്രോയാഽസഃ സ ഇതി മാ ദേവാ
അവോചന്നിതി ॥

അഥ വാ ഇദം തർഹി പ്രജാപതൗ ഹർ ആസീത് । **60 (10)**

T.B.2.2.10.2

യദസിന്നാദിത്യേ । തദേനമബ്രവീത് । ഏതന്തേ പ്രയച്ഛ ।

അഥാഹമേതേഷാം ദേവാനാ-മധിപതിർ-ഭവിഷ്യാമീതി ।

കോഹഃ-സ്യാമിത്യബ്രവീത് । ഏതത് പ്രദായേതി ।

ഏതഥ്-സ്യാ ഇത്യബ്രവീത് । യദേതദ്ബ്രവീഷീതി ।

കോ ഹ ധൈ നാമ പ്രജാപതിഃ । യ ഏവം ധേവ । **61 (10)**

T.B.2.2.10.3

വിദുരേനം നാമ്നാ । തദസ്മൈ രുക്തം കൃത്വാ പ്രത്യമുഞ്ചത് ।

തതോ വാ ഇന്ദ്രോ ദേവാനാ-മധിപതി-രഭവത് ।

യ ഏ॒വം ധീ॑വേദ । അ॒ധി॒പതി॑രേ॒വ സ॒മാ॒നാ॒നാം ഭ॒വതി ॥

സോ॒ഽമ॒ന്യത॑ । കി॒ം കി॒ം ധീ॑വാ അ॒കര॑മിതി ।

സ ച॒ന്ദ്രം മ॒ ആ॒ഹരേ॑തി പ്രാ॒ലപ॑ത് ।

തച്ച॒ന്ദ്രമ॑സ-ശ്ച॒ന്ദ്രമ॑സ്ത്വം । യ ഏ॒വം ധീ॑വേദ । 62 (10)

T.B.2.2.10.4

ച॒ന്ദ്രവാ॑നേ॒വ ഭ॒വതി ॥ തം ഭേ॒വാ അ॑ബ്രു॒വന് ।

സു॒വീര്യോ॑ ഽമ॒ര്യാ യ॒ഥാ ഗോ॑പായ॒ത ഇ॒തി ।

തഥ് സൂ॒ര്യസ്യ॑ സൂ॒ര്യത്വം॑ । യ ഏ॒വം ധീ॑വേദ ।

നൈ॒നം ഭദ്ദ॑നോതി ॥

ക॒ശ്ച നാ॑സ്മി॒ന്വാ ഇ॒ദമി॑ന്ദ്രി॒യം പ്ര॑ത്യു॒സ്ഥാ॒ദിതി॑ ।

തദി॒ന്ദ്ര-സ്യേ॑ന്ദ്രത്വം ।

യ ഏ॒വം ധീ॑വേദ । ഇ॒ന്ദ്രി॒യാവേ॑വ ഭ॒വതി ॥ 63 (10)

T.B.2.2.10.5

അ॒യം ധീ॑വാ ഇ॒ദം പ॒രമോ॑ഽഭൂ॒ദിതി॑ ।

തത്-പ॒രമേ॑ഷ്ടി॒നഃ പ॒രമേ॑ഷ്ടി॒ത്വം । യ ഏ॒വം ധീ॑വേദ ।

പ॒രമാ॑മേ॒വ കാ॒ഷ്ഠം ഗ॒ച്ഛതി ॥

തം ഭേ॒വാഃ സ॒മന്തം॑ പ॒ര്യ॑വിശ॒ന് । വ॒സ॒വഃ പൂ॒രസ്താ॑ത് ।

രു॒ദ്രാ ദ॒ക്ഷി॑ണ॒തഃ । ആ॒ദി॒ത്യാഃ പ॒ശ്ചാത് ।

വിശ്വേ॑ ഭേ॒വാ ഉ॒ത്തര॑തഃ । അ॒ങ്ഗി॑ര॒സഃ പ്ര॑ത്യു॒ഞ്ചം ॥ 64 (10)

T.B.2.2.10.6

സാദ്ധ്യാഃ പരാഞ്ചം | യ ഏവം വേദ |
 ഉപൈനം സമാനാഃ സം വിശന്തി ||
 സ പ്രജാപതിരേവ ഭൂത്യാ പ്രജാ ആവയത് |
 താ അസ്മൈ നാതിഷ്ഠന്താന്നാദ്യായ |
 താ മുഖം പുരസ്താത്-പശ്യന്തീഃ | ദക്ഷിണതഃ പര്യായന്ന് |
 സ ദക്ഷിണതഃ പര്യവർതയത |
 താ മുഖം പുരസ്താത്-പശ്യന്തീഃ | മുഖം ദക്ഷിണതഃ | **65 (10)**

T.B.2.2.10.7

പശ്ചാത്-പര്യായന്ന് | സ പശ്ചാത്-പര്യവർതയത |
 താ മുഖം പുരസ്താത്-പശ്യന്തീഃ | മുഖം ദക്ഷിണതഃ |
 മുഖം പശ്ചാത് | ഉത്തരതഃ പര്യായന്ന് |
 സ ഉത്തരതഃ പര്യവർതയത |
 താ മുഖം പുരസ്താത്-പശ്യന്തീഃ | മുഖം ദക്ഷിണതഃ |
 മുഖം പശ്ചാത് () | **66 (10)**

T.B.2.2.10.8

മുഖമുത്തരതഃ | ഊർദ്ധ്വാ ഉദായന്ന് |
 സ ഉപരിഷ്ഠാന്നം-വർതയത |
 താഃ സർവതോമുഖോ ഭൂത്യാ അവയത് |
 തതോ വൈ തസ്മൈ പ്രജാ അതിഷ്ഠന്താന്നാദ്യായ ||
 യ ഏവം വിദാൻ പരി ച വർതയതേ നി ച |

പ്രജാപതിരേവ ഭൂത്വാ പ്രജാ അന്തി ।

തിഷ്ഠന്തേഽസ്മൈ പ്രജാ അന്നാദ്യായ ।

അന്നാദ ഏവ ഭവതി ॥ 67 (9)

(ആസീദ് - വേദ - ചന്ദ്രമസ്താം യ ഏവം വേദേ -

ന്ദ്രിയാവ്യേവ ഭവതി - പ്രത്യഞ്ച - മുഖം ദക്ഷിണതോ -

മുഖം പശ്ചാൻ - +നവ ച) (A10)

2.2.11 അനുവാകം 11 - ഹോതൃമന്ത്രാണാം

പുരുഷാർത്ഥപ്രയോഗഃ

T.B.2.2.11.1

പ്രജാപതി-രകാമയത ബഹോർഭൂയാൻമ്-സ്യാമിതി ।

സ ഏതം ദശഹോതാര-മപശ്യത് । തം പ്രായുക്ത ।

തസ്യ പ്രയുക്തി ബഹോർഭൂയാനഭവത് ।

യഃ കാമയേത ബഹോർഭൂയാൻമ്-സ്യാമിതി ।

സ ദശഹോതാരം പ്രയുഞ്ജീത ।

ബഹോരേവ ഭൂയാൻ-ഭവതി ॥

സോഽകാമയത വീരോ മ ആജായേതേതി ।

സ ദശഹോതുശ്ചതുർ.ഹോതാരം നിർമിമീത ।

തം പ്രായുക്ത । 68 (10)

T.B.2.2.11.2

തസ്യ പ്രയുക്തീന്ദ്രോ ഽജായത ।

യഃ കാമയേത വീരോ മ ആജായേതേതി ।

സ ചതുർഹോതാരം പ്രയുഞ്ജീത ।
 ആസ്യ വീരോ ജായതേ ॥
 സോടകാമയത പശുമാൻമ്-സ്യാമിതി ।
 സ ചതുർഹോതൂഃ പഞ്ചഹോതാരം നിർമിമീത ।
 തം പ്രായുക്ത । തസ്യ പ്രയുക്തി പശുമാൻഭവത് ।
 യഃ കാമയേത പശുമാൻമ്-സ്യാമിതി ।
 സ പഞ്ചഹോതാരം പ്രയുഞ്ജീത । **69 (10)**

T.B.2.2.11.3

പശുമാനേവ ഭവതി ॥
 സോടകാമയതർതവോ മേ കല്പേരന്നിതി ।
 സ പഞ്ചഹോതൂഃ ഷഡ്സ്തോതാരം നിർമിമീത । തം പ്രായുക്ത ।
 തസ്യ പ്രയുക്ത്യുതവോടസ്മാ അകല്പന്ത ।
 യഃ കാമയേതർതവോ മേ കല്പേരന്നിതി ।
 സ ഷഡ്സ്തോതാരം പ്രയുഞ്ജീത । കല്പന്തേടസ്മാ ഗുതവഃ ॥
 സോടകാമയത സോമപഃ സോമയാജീ സ്യാം ।
 ആ മേ സോമപഃ സോമയാജീ ജായേതേതി । **70 (10)**

T.B.2.2.11.4

സ ഷഡ്സ്തോതൂഃ സപ്തഹോതാരം നിർമിമീത । തം പ്രായുക്ത ।
 തസ്യ പ്രയുക്തി സോമപഃ സോമയാജ്യഭവത് ।
 ആസ്യ സോമപഃ സോമയാജ്യജായത ।

യഃ കാമയേത സോമപഃ സോമയാജീ സ്യാം ।
 ആ മേ സോമപഃ സോമയാജീ ജായേതേതി ।
 സ സപ്തഹോതാരം പ്രയുഞ്ജീത ।
 സോമപ ഏവ സോമയാജീ ഭവതി ।
 ആസ്യ സോമപഃ സോമയാജീ ജായതേ ॥
 സ വാ ഏഷ പശുഃ പഞ്ചധാ പ്രതി തിഷ്ഠതി । **71 (10)**

T.B.2.2.11.5

പദ്ഭിർമുഖേന ॥ തേ ദേവാഃ പശൂൻ വിത്ത്വാ ।
 സുവർഗം ലോകമായന്ന് ॥
 തേമുഷ്ഠിത് ലോകേ വൃക്ഷുദ്ധ്യന്ന് । തേബ്രുവന്ന് ।
 അമൃതഃ പ്രദാനം വാ ഉപജിജീവിമേതി ।
 തേ സപ്തഹോതാരം യജ്ഞം വിധായായാസ്യം ।
 ആങ്ഗീരസം പ്രാഹിണ്യന്ന് । ഏതേനാമുത്ര കല്പയേതി ।
 തസ്യ വാ ഇയം ക്ലൃപിഃ । **72 (10)**

T.B.2.2.11.6

യദിദം കിഞ്ച । യ ഏവം വേദ । കല്പതേസ്മൈ ।
 സ വാ അയം മനുഷ്യേഷു യജ്ഞഃ സപ്തഹോതാ ।
 അമുത്ര സദ്ഭ്യോ ദേവേഭ്യോ ഹവ്യം വഹതി ।
 യ ഏവം വേദ । ഉപൈനം യജ്ഞോ നമതി ॥
 യോ വൈ ചതുർഹോത്യുണാം നിദാനം വേദ ।

നിദാനവാൻ ഭവതി ।

അഗ്നിഹോത്രം വൈ ദശഹോതുർനിദാനം () ।

ദർശപൂർണ്ണമാസൗ ചതുർഹോതൃഃ ।

ചതുർമാസ്യാനി പഞ്ച ഹോതൃഃ । പശുബന്ധഃ ഷഡ്ഹോതൃഃ ।

സൗമ്യോഽദ്ധാരഃ സ്വപ്രഹോതൃഃ ।

ഏതദ്വൈ ചതുർഹോതൃണാം നിദാനം । യ ഏവം വേദഃ ।

നിദാനവാൻ ഭവതി ॥ 73 (17)

(അമിമീത തം പ്രായുക്ത - പഞ്ചഹോതാരം പ്രയുഞ്ജിത -
ജായേതേതി - തിഷ്ഠതി - ക്ഷുപ്തീർ - ദശഹോതുർ നിദാനം
സ്വപ്ര ച) (A11)

Prapaataka Korvai with starting Words of 1 to 11 Anuvaakams :-

(പ്രജാപതിരകാമയത പ്രജാഃ സൃജേയേതി -

പ്രജാപതിരകാമയത ദർശപൂർണ്ണമാസൗ സൃജേയേതി -

പ്രജാപതിരകാമയത പ്രജായേയേതി സ തപഃ സ

ത്രിവൃതം - പ്രജാപതിരകാമയത ദശഹോതാരം തേന

ദശധാഽഽത്മാനം - ദേവാ വൈ വരുണ - മന്തോ വൈ

പ്രജാപതിസ്താഃ സൃഷ്ടാഃ സമശ്ലിഷ്യൻ - ദേവാ വൈ

ചതുർഹോതൃഭി - രിദം വാ അഗ്രേ - പ്രജാപതിരിന്ദ്രം -

പ്രജാപതിരകാമയത ബഹോർഭൂയാനേകാദശ)

Korvai with starting Words of 1, 11, 21 Series of dasanis :-

(പ്രജാപതി - സ്തദ്ഗ്രഹസ്യ - പ്രജാപതിരകാമയതാ -
നയൈവൈനത് - തസ്യ വാ ഇയം കൃപി -
സ്തസ്മാത് തേപാനാജേജ്യാതിർ - യദസിന്നാദിത്യേ -
സഷഡ്ഘോതുഃ സ്തപഹോതാരം ത്രിസപതിഃ)

First and Last Word - 2nd Ashtakam 2nd Prapaatakam :-

(പ്രജാപതിരകാമയത - നിദാനവാൻഭവതി)

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

॥ കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണേ
ദിതീയാഷ്ടകേ ദിതീയഃ പ്രപാഠകഃ സമാപ്തഃ ॥

**2.2 Details of Dasini & Vaakyams for
Ashtakam 2 Prapaatakam 2 (TB 2.2)**

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	7	75
Anuvakam 2	6	66
Anuvakam 3	7	76
Anuvakam 4	7	70
Anuvakam 5	6	64
Anuvakam 6	4	45
Anuvakam 7	4	44
Anuvakam 8	8	82
Anuvakam 9	10	100
Anuvakam 10	8	79
Anuvakam 11	6	67
Total →	73	768

നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,
ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ । ഹരിഃ ഓം ॥

2.3 ദിതീയാഷ്ടകേ തൃതീയഃ പ്രപാഠകഃ - ഹോത്യബ്രാഹ്മണശേഷഃ

2.3.1 അനുവാകം 1 - സർവേഷാം ഹോത്യമന്ത്രാണാം ചതുർ ഹോത്യശബ്ദേന വ്യവഹാര

T.B.2.3.1.1

ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി । കിം ചതുർ.ഹോത്യുണാം
ചതുർ.ഹോത്യുത്ഥിതി । യദേവൈഷു ചതുർദ്ധാ ഹോതാരഃ ।
തേന ചതുർ.ഹോതാരഃ । തസ്മാച്ചതുർ.ഹോതാര ഉച്യന്തേ ।
തച്ചതുർ.ഹോത്യുണാം ചതുർ.ഹോത്യുത്ഥം ॥
സോമോ വൈ ചതുർ.ഹോതാ । അഗ്നിഃ പഞ്ചഹോതാ ।
ധാതാ ഷഡ്ഹോതാ । ഇന്ദ്രഃ സപ്തഹോതാ । 1 (10)

T.B.2.3.1.2

പ്രജാപതിർ-ദശഹോതാ ।
യ ഏവം ചതുർ.ഹോത്യുണാമൃദ്ധിം വേദഃ । ഋദ്ധ്യാത്യേവ ॥
യ ഏഷാമേവം ബന്ധുതാം വേദഃ ।
ബന്ധുമാൻഭവതി । യ ഏഷാമേവം ക്ലൃപ്തിം വേദഃ ।
കല്പതേഽസ്മൈ । യ ഏഷാമേവ-മായതനം വേദഃ ।

ആയതനവാൻ-ഭവതി ।

യ ഏഷാമേവം പ്രതിഷ്ഠാം വേദ । 2 (10)

T.B.2.3.1.3

പ്രത്യേവ തിഷ്ഠതി ॥ ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി ।

ദശഹോതാ ചതുർഹോതാ ।

പഞ്ചഹോതാ ഷഡ്ഹോതാ സപ്തഹോതാ ।

അഥ കസാചതുർഹോതാര ഉച്യന്ത ഇതി ।

ഇന്ദ്രോ വൈ ചതുർഹോതാ ।

ഇന്ദ്രഃ ഖലു വൈ ശ്രേഷ്ഠോ ദേവതാനാ-മുപദേശനാത് ।

യ ഏവമിന്ദ്രഃ ശ്രേഷ്ഠം ദേവതാനാ-മുപദേശനാദ്-വേദ ।

വസിഷ്ഠഃ സമാനാനാം ഭവതി ।

തസാപ്രേഷ്ഠമായന്തം പ്രഥമേനൈവാനുബുദ്ധ്യന്തേ () ।

അയമാഗന് ।

അയമവാസാദിതി । കീർത്തിരസ്യ പൂർവാഽഗച്ഛതി

ജനതായാതഃ ।

അഥോ ഏനം പ്രഥമേനൈവാനു ബുദ്ധ്യന്തേ । അയമാഗന് ।

അയമവാസാദിതി ॥ 3 (16)

(സപ്തഹോതാ - പ്രതിഷ്ഠാം വേദ - ബുദ്ധ്യന്തേ ഷട്ച) (A1)

2.3.2 അനുവാകം 2 - നൈമിത്തികോ ഹോതൃമന്ത്രഹോമഃ

T.B.2.3.2.1

ദക്ഷിണാം പ്രതിഗ്രഹീഷ്യൻമ്-സപ്തദശകൃത്യോഽപാന്യാത് ।
 ആത്മാനമേവ സമീന്ധേ । തേജസേ വീര്യായ ।
 അഥോ പ്രജാപതിരേവൈനാം ഭൂതാ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 ആത്മനോ ഽനാർത്ത്യേ ॥
 യദ്യേനമാർത്-വിജ്യാദ്-വൃതഃ സന്തം നിർ.ഹരേരന് ।
 ആഗ്നീദ്രേ ജുഹുയാദ്-ദശഹോതാരം ।
 ചതുർഗൃഹീതേനാജ്യേന । പൂരസ്താത്-പ്രത്യങ്തിഷ്ഠന് ।
 പ്രതിലോമം വിഗ്രാഹം । 4 (10)

T.B.2.3.2.2

പ്രാണാനേവാന്യോപദാസയതി ॥
 യദ്യേനം പുനരുപ ശിക്ഷേയുഃ ।
 ആഗ്നീദ്രേ ഏവ ജുഹുയാദ്-ദശഹോതാരം ।
 ചതുർഗൃഹീതേനാജ്യേന । പശ്ചാത് പ്രാണാസീനഃ ।
 അനുലോമ-മവിഗ്രാഹം । പ്രാണാനേവാന്യൈ കല്പയതി ॥
 പ്രായശ്ചിത്തീ-വാഗ്ഘോതേ-ത്യുതുമുഖ ജുതുമുഖേ
 ജുഹോതി ।
 ജുതുന്നേവാന്യൈ കല്പയതി । കല്പന്തേഽസ്മാ ജുതവഃ । 5 (10)

T.B.2.3.2.3

കൃ॒താ അ॒സ്മാ ഋ॒തവ॒ ആ॒യന്തി॑ ॥
 ഷ॒സ്തോ॒താ വൈ॑ ഭൃ॒താ പ്ര॒ജാപ॑തിരി॒ദഃ സ॑ർവ॒മസൃ॑ജത ।
 സ മ॒നോഽസൃ॑ജത । മ॒നസോ॑ധി ഗായ॒ത്രിമ॑സൃജത ।
 തദ്ഗായ॒ത്രിം യശ് ആ॑ർച്ച॒ത് । താമാ॑ലഭത ।
 ഗായ॒ത്രിയാ അ॒ധി ഛ॒ന്ദാഽസൃ॑ സൃജത ।
 ഛ॒ന്ദോഭ്യോ॑ധി സാമ । തഥ് സാമ॒ യശ് ആ॑ർച്ച॒ത് ।
 തദാ॑ലഭത । 6 (10)

T.B.2.3.2.4

സാ॒മോ॒ധി യ॒ജുഃഽസൃ॑ജത । യ॒ജുർഭ്യോ॑ധി വി॒ഷ്ണുഃ॑ ॥
 തദ്-വി॒ഷ്ണും യശ് ആ॑ർച്ച॒ത് । തമാ॑ലഭത ।
 വി॒ഷ്ണോ॒രഭ്യോ॑ഷധീരസൃജത । ഓ॒ഷധീ॒ഭ്യോ॑ധി സോ॒മം ॥
 തഥ് സോ॒മം യശ് ആ॑ർച്ച॒ത് । തമാ॑ലഭത ।
 സോ॒മാദധി॑ പ॒ശുന॑സൃജത । പ॒ശുഭ്യോ॑ധി॒ന്ദ്രം ॥ 7 (10)

T.B.2.3.2.5

തദി॒ന്ദ്രം യശ് ആ॑ർച്ച॒ത് । തദേ॒നം നാ॒തി പ്രാ॑ച്യവത ।
 ഇ॒ന്ദ്ര ഇ॒വ യശ് സ॒വീ ഭ॑വതി । യ ഏ॒വം വേ॑ദ ।
 നൈ॒നം യശോ॑തി പ്രാച്യവതേ ॥ യദാ ഇ॒ദം കി॒ം ച॑ ।
 തഥ് സ॑ർവ॒മുത്താ॑ന ഏ॒വാങ്ഗീ॑രസഃ പ്രത്യ॒ഗൃഹ്ണാ॑ത് ।
 തദേ॒നം പ്ര॑തിഗൃഹീ॒തം നാ॑ഹി॒നത് ॥

യത് കിംച പ്രതി ഗൃഹ്ണീയാത് ।
 തഥ്-സർവ്വമുത്താനസ്താങ്ഗീരസഃ
 പ്രതിഗൃഹ്ണാതിത്യേവ പ്രതിഗൃഹ്ണീയാത് () ।
 ഇയം വാ ഉത്താന ആങ്ഗീരസഃ ।
 അനയൈവൈനത്-പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി । നൈനച് ഹിനസ്തി ॥
 ബർഹിഷാ പ്രതീയാദ്ഗാം വാശാം വാ ।
 ഏതദ്വൈ പശൂനാം പ്രിയം ധാമ ।
 പ്രിയേണൈവൈനം ധാമാ പ്രത്യേതി ॥ 8 (16)
 (വിഗ്രാഹ - മൃതവ - സുഭാലഭ - തേദ്രം - ഗൃഹ്ണീയാത്
 ഷച്) (A2)

2.3.3 അനുവാകം 3 - കേശവപനാങ്ഗം പുഷ്ടിവേദനം
T.B.2.3.3.1

യോ വാ അവിദാൻ-നിവർതയതേ ।
 വിശീർഷാ സപാപ്മാ മൃഷ്ടി ഘോകേ ഭവതി ।
 അഥ യോ വിദാൻ-നിവർതയതേ ।
 സശീർഷാ വിപാപ്മാ മൃഷ്ടി ഘോകേ ഭവതി ॥
 ദേവതാ വൈ സപ്ത പുഷ്ടികാമാ ന്യവർതയന്ത ।
 അഗ്നിശ്ച പൃഥിവീ ച । വായുശ്ചാന്തരിക്ഷം ച ।

ആദിത്യശ്ച ദയാശ്ച ചന്ദ്രമാഃ | അഗ്നിർനൃവർതയത |

സ സാഹസ്ര-രപുഷ്യത് | 9 (10)

T.B.2.3.3.2

പൃഥിവീ നൃവർതയത |

സൗഷധീഭിർ-വനസ്സതിഭി-രപുഷ്യത് | വായുർനൃവർതയത |

സ മരീചിഭി-രപുഷ്യത് | അന്തരിക്ഷം നൃവർതയത |

തദ്വയോഭി-രപുഷ്യത് | ആദിത്യോ നൃവർതയത |

സ രശ്മിഭി-രപുഷ്യത് | ദയാർനൃവർതയത |

സാ നക്ഷത്രൈ-രപുഷ്യത് () | ചന്ദ്രമാ നൃവർതയത |

സോഽഹോരാത്രൈ-രർദ്ധമാസൈർ-മാസൈർ. ഋതുഭിഃ

സംഘർഷരേണാ-പുഷ്യത് |

താൻപോഷാൻ-പുഷ്യതി | യാഽസ്തേഽപുഷ്യന് |

യ ഏവം ഘ്വിദാന്നി ച വർതയതേ പരി ച || 10 (15)

(അപുഷ്യൻ - നക്ഷത്രൈരപുഷ്യത് പഞ്ച ച) (A3)

2.3.4 അനുവാകം 4 - പ്രതിഗ്രഹമന്ത്രമഹിമജ്ഞാനം

T.B.2.3.4.1

തസ്യ വാ അഗ്നേർ. ഹിർണ്യം പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ |

അർദ്ധമിന്ദ്രിയസ്യാ-പാക്രാമത് |

തദേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് |

തേന വൈ സോഽർദ്ധമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നൃപാധത്ത |

അർദ്ധമിന്ദ്രിയസ്യോത്ഥൻ-നുപാധത്തേ ।
 യ ഏവം വിദ്വാൻ. ഹിരണ്യം പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 അഥ യോഽവിദ്വാൻ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 അർദ്ധമസ്യേന്ദ്രിയസ്യോപ ക്രാമതി ॥
 തസ്യ വൈ സോമസ്യ വാസഃ പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ ।
 തൃതീയമിന്ദ്രിയസ്യോ-പാക്രാമത് । 11 (10)

T.B.2.3.4.2

തദേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് ।
 തേന വൈ സ തൃതീയമിന്ദ്രിയസ്യോത്ഥൻ-നുപാധത്തേ ।
 തൃതീയമിന്ദ്രിയസ്യോത്ഥൻ-നുപാധത്തേ ।
 യ ഏവം വിദ്വാൻ. വാസഃ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 അഥ യോഽവിദ്വാൻ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 തൃതീയമസ്യേന്ദ്രിയസ്യോപ ക്രാമതി ॥
 തസ്യ വൈ രുദ്രസ്യ ഗാം പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ ।
 ചതുർത്ഥമിന്ദ്രിയസ്യോ-പാക്രാമത് ।
 താമേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് ।
 തേന വൈ സ ചതുർത്ഥമിന്ദ്രിയസ്യോത്ഥൻ-
 നുപാധത്തേ । 12 (10)

T.B.2.3.4.3

ചതുർത്ഥമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നൃപായത്തേ ।
 യ ഏവം ഽവിദാൻ ഗാം പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 അഥ യോഽവിദാൻ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 ചതുർത്ഥമസ്യേന്ദ്രിയസ്യാപ ക്രാമതി ॥
 തസ്യ വൈ വരുണസ്യാശ്വം പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ ।
 പഞ്ചമിന്ദ്രിയസ്യാ- പാക്രാമത് ।
 തമേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് ।
 തേന വൈ സ പഞ്ചമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നൃപായത്തേ ।
 പഞ്ചമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നൃപായത്തേ ।
 യ ഏവം ഽവിദാനശ്വം പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി । 13 (10)

T.B.2.3.4.4

അഥ യോഽവിദാൻ പ്രതിഗൃഹ്ണാതി ।
 പഞ്ചമമസ്യേന്ദ്രിയസ്യാപ ക്രാമതി ॥
 തസ്യ വൈ പ്രജാപതേഃ പുരുഷം പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ ।
 ഷഷ്ഠിന്ദ്രിയസ്യാ-പാക്രാമത് ।
 തമേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് ।
 തേന വൈ സ ഷഷ്ഠിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നൃപായത്തേ ।
 ഷഷ്ഠിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നൃപായത്തേ ।
 യ ഏവം ഽവിദാൻ പുരുഷം പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।

അഥ യോഽവിദാൻ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।

അഷ്ടമസ്യേന്ദ്രിയസ്യാപ-ക്രാമതി ॥ 14 (10)

T.B.2.3.4.5

തസ്യ വൈ മനോസ്തല്പം പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ ।

സപ്തമിന്ദ്രിയസ്യാ-പാക്രാമത് ।

തഥേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് ।

തേന വൈ സ സപ്തമിന്ദ്രിയ-സ്യാത്മൻ-നൃപായത്ത ।

സപ്തമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നൃപായത്തേ ।

യ ഏവം ഽവിദാഽസ്തല്പം പ്രതിഗൃഹ്ണാതി ।

അഥ യോഽവിദാൻ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।

സപ്തമസ്യേന്ദ്രിയസ്യാപ-ക്രാമതി ॥

തസ്യ വാ ഉത്താനസ്യാങ്ഗീരസസ്യാ പ്രാണത്

പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ ।

അഷ്ടമിന്ദ്രിയസ്യാ-പാക്രാമത് । 15 (10)

T.B.2.3.4.6

തദേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് ।

തേന വൈ സോഽഷ്ടമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നൃപായത്ത ।

അഷ്ടമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നൃപായത്തേ ।

യ ഏവം ഽവിദാന പ്രാണത് പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।

അഥ യോഽവിദാൻ പ്രതിഗൃഹ്ണാതി ।

അഷ്ടമസ്യേന്ദ്രിയസ്യോപക്രാമതി ॥ യദാ ഇദം കിം ച ।

തഥ് സർവ-മുത്താന ഏവാങ്ഗീരസഃ പ്രത്യ ഗൃഹ്ണാത് ।

തദേനം പ്രതിഗൃഹീതം നാഹിനത് ।

യത് കിം ച പ്രതി ഗൃഹ്ണീയാത് () ।

തഥ് സർവ-മുത്താന-സ്താങ്ഗീരസഃ

പ്രതിഗൃഹ്ണാതിത്യേവ പ്രതി ഗൃഹ്ണീയാത് ।

ഇയം വാ ഉത്താന ആങ്ഗീരസഃ ।

അനയൈവൈനത്-പ്രതിഗൃഹ്ണാതി ।

നൈനച് ഹിനസ്തി ॥ 16 (14)

(തൃതീയമിന്ദ്രിയസ്യോപക്രാമച് - ചതുർത്ഥമിന്ദ്രിയസ്യോ

ത്ഥന്നുപാധ - ത്താശ്ചം പ്രതിഗൃഹ്ണാതി -

ഷഷ്ഠമസ്യേന്ദ്രിയസ്യോപക്രാമ - തൃഷ്ഠമിന്ദ്രി

യസ്യോപക്രാമത് - പ്രതി ഗൃഹ്ണീയാച് ചത്വരീ ച) (A4)

Special Korvai

(തസ്യ വാ അഗ്നേർ ഹിരണ്യച്ഛ് സോമസ്യ
വാസസ്തദേതേൻ രുദ്രസ്യ ഗാം താമേതേന
വരുണസ്യാശ്വം പ്രജാപതേഃ പുരുഷം മനോസ്തപ്തം
തമേതേനോത്താനസ്യ തദേതേനാപ്രാണദ്യദ് വൈ)

അർദ്ധം തൃതീയമഷ്ടമം തച്ചതുർത്ഥം താം പഞ്ചമച്ഛ്
ഷഷ്ടച്ഛ് സ്തപ്തമന്തം । തദേതേന ദേവ താമേതേനൈകം
തമേതേന ത്രീണി തദേതേനൈകം)

**2.3.5 അനുവാകം 5 - പ്രശ്ലോത്തരരുപോ
ബ്രഹ്മവിഷയസ്സംവാദഃ**

T.B.2.3.5.1

ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി ॥ യദ്-ദശഹോതാരഃ സ്വത്രമാസത ।
കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധുവന് ।
കേന പ്രജാ അസൃജന്തേതി ।
പ്രജാപതിനാ വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധുവന് ।
തേന പ്രജാ അസൃജന്ത ॥
യച്ചതുർ.ഹോതാരഃ സ്വത്രമാസത ।
കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധുവന് ।

കേനൗഷധീ-രസ്യജന്തേതി ।

സോമേന വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്നുവന് । 17 (10)

T.B.2.3.5.2

തേനൗഷധീ-രസ്യജന്ത ॥ യത് പഞ്ചഹോതാരഃ സത്രമാസത ।

കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്നുവന് ।

കേനൈദ്യോ ലോകേദ്യോഽസുരാൻ പ്രാണുദന്ത ।

കേനൈഷാം പശൂനവൃഞ്ജതേതി ।

അഗ്നിനാ വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്നുവന് ।

തേനൈദ്യോ ലോകേദ്യോഽസുരാൻ-പ്രാണുദന്ത ।

തേനൈഷാം പശൂനവൃഞ്ജത ॥

യഥ് ഷസ്തോതാരഃ സത്രമാസത ।

കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്നുവന് । 18 (10)

T.B.2.3.5.3

കേനർതൂന-കല്പയന്തേതി ।

ധാത്രാ വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്നുവന് ।

തേനർതൂനകല്പയന്ത ॥ യഥ് സപ്തഹോതാരഃ സത്രമാസത ।

കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്നുവന് । കേന സുവരായന് ।

കേനേമാൽ ലോകാൻ-സമതന്വന്നിതി ।

അര്യംണാ വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്നുവന് ।

തേന സുവരായന് ।

തേനേമാൽ ലോകാൻമ്-സമതന്വന്നിതി ॥ 19 (10)

T.B.2.3.5.4

ഏതേ വൈ ദേവാ ഗൃഹപതയഃ । താൻ. യ ഏവം വിദാൻ ।

അപൃന്യസ്യ ഗാർഹപതേ ദീക്ഷതേ ।

അവാന്തരമേവ സത്രിണാ-മൃച്ഛോതി ॥

യോ വാ അര്യമണം വേദ ।

ദാനകാമാ അസ്മൈ പ്രജാ ദവന്തി । യജ്ഞോ വാ അര്യമാ ।

ആര്യാവസതിരിതി വൈ തമാഹുര്യം പ്രശംസന്തി ॥

ആര്യാ വസതിർദവതി । യ ഏവം വേദ ॥ 20 (10)

T.B.2.3.5.5

യദാ ഇദം കിം ച । തഥ് സർവം ചതുർഹോതാരഃ ।

ചതുർഹോത്യഭ്യോധി യജ്ഞോ നിർമിതഃ ।

സ യ ഏവം വിദാൻ. വിവദേത । അഹമേവ ഭൂയോ വേദ ।

യശ്ചതുർഹോത്ഋൻ. വേദേതി । സ ഹ്യേവ ഭൂയോ വേദ ।

യശ്ചതുർഹോത്ഋൻ. വേദ ॥

യോ വൈ ചതുർഹോത്യണാച്ഛ് ഹോത്ഋൻ. വേദ ।

സർവാസ്യ പ്രജാസ്വന്നമന്തി । 21 (10)

T.B.2.3.5.6

സർവാ ദിശോഽഭിജയതി ।
 പ്രജാപതിർവൈ ദശഹോത്യുണാച്ഛ് ഹോതാ ॥
 സോമശ്ചതുർഹോത്യുണാച്ഛ് ഹോതാ ॥
 അഗ്നിഃ പഞ്ചഹോത്യുണാച്ഛ് ഹോതാ ॥
 ധാതാ ഷഡ്ഹോത്യുണാച്ഛ് ഹോതാ ॥
 അര്യമാ സപ്തഹോത്യുണാച്ഛ് ഹോതാ ॥
 ഏതേ വൈ ചതുർഹോത്യുണാച്ഛ് ഹോതാരഃ ।
 താൻ. യ ഏവം ധേവ । സർവാസു പ്രജാസ്വന്നമത്തി ।
 സർവാ ദിശോഽഭി ജയതി () ॥ 22 (10)

(ആർദ്ധ്വ - നാർദ്ധ്വ - നീത്യേ - വം ധേവാ -
 ത്തി - സർവാ ദിശോഭി ജയതി) (A5)
 (വൈ തേന സത്രം കേന)

2.3.6 അനുവാകം - ഹോത്യുപ്രശംസാപ്രസങ്ഗേന
 ക്രതൂനാമൃതിഗ് വിശേഷവ്യവസ്ഥാപനം,
 അഗ്നിഹോത്രസ്യ പ്രാശസ്തം ച

T.B.2.3.6.1

പ്രജാപതിഃ പ്രജാഃ സൃഷ്ട്വാ വ്യസ്രച്ഛത ।
 സ ഹൃദയം ഭൂതോ ഽശയത് । ആത്മൻ. ഹാ(3) ഇത്യഹായത് ।
 ആപഃ പ്രത്യശൃണ്വന് ।

താ അഗ്നിഹോത്രേണൈവ യജ്ഞക്രതുനോപ
പര്യാവർത്തന്ത ।

താഃ കുസിന്ധമുപൗഹന് ।

തസ്മാദഗ്നിഹോത്രസ്യ യജ്ഞക്രതോഃ । ഏക ഋതിക് ॥

ചതുഷ്കൃത്യോഽഹായത് ।

അഗ്നിർ-വായു-രാദിത്യ-ശ്ചന്ദ്രമാഃ । 23 (10)

T.B.2.3.6.2

തേ പ്രത്യശൃണ്വന് ।

തേ ദർശപൂർണ്ണമാസാഭ്യായേവ യജ്ഞക്രതുനോപ

പര്യാവർത്തന്ത ।

ത ഉപൗഹഃ-ശ്ചതാര്യങ്ഗാനി ।

തസ്മാദ്-ദർശപൂർണ്ണമാസയോർ യജ്ഞക്രതോഃ ।

ചതാർ ഋതിജഃ ॥ പഞ്ച കൃത്യോഽഹായത് ।

പശവഃ പ്രത്യശൃണ്വന് ।

തേ ചാതുർമാസ്യേവ യജ്ഞക്രതുനോപ പര്യാവർത്തന്ത ।

ത ഉപൗഹൽ ലോമ ഹവീം മാഘസമസ്ഥി മജ്ജാനം ।

തസ്മാച്ഛാതുർമാസ്യാനാം യജ്ഞക്രതോഃ । 24 (10)

T.B.2.3.6.3

പഞ്ചർതിജഃ ॥ ഷട്കൃത്യോഽഹായത് । ഋതവഃ പ്രത്യശൃണ്വന് ।

തേ പശുബന്ധേനൈവ യജ്ഞക്രതുനോപ പര്യാവർത്തന്ത ।

ത ഉപൗഹൻമ്-സുനാവാന്ധൗ ശിശുമവാഞ്ചം പ്രാണം ।
 തസ്മാത്-പശുബന്ധസ്യ യജ്ഞക്രതോഃ । ഷഡ്യതിജഃ ॥
 സപ്തകൃത്യോഽഹായത് । ഹോത്രാഃ പ്രത്യശൃണ്വന് ।
 താഃ സൗമ്യേനൈവാദ്ധ്യരേണ യജ്ഞക്രതുനോപ
 പര്യാവർത്തത । 25 (10)

T.B.2.3.6.4

താ ഉപൗഹൻമ്-സപ്തശീർഷണ്യാൻ-പ്രാണാൻ ।
 തസ്മാത്- സൗമ്യസ്യാദ്ധ്യരസ്യ യജ്ഞക്രതോഃ ।
 സപ്ത ഹോത്രാഃ പ്രാചീർവഷ്ട്കുർവന്തി ॥
 ദശകൃത്യോഽഹായത് । തപഃ പ്രത്യശൃണോത് ।
 തത്-കർമ്മണൈവ സംഘ്മ്സരേണ സർവൈർ
 യജ്ഞക്രതുഭിരുപ പര്യാവർത്തത ।
 തഥ് സർവമാത്മാന-മപരിവർഗ-മുപൗഹത് ।
 തസ്മാത്- സംഘ്മ്സരേ സർവേ യജ്ഞക്രതവോ
 ഽവരുദ്ധ്യന്തേ ॥

തസ്മാദ്-ദശഹോതാ ചതുർഹോതാ ।
 പഞ്ചഹോതാ ഷഡ്ഹോതാ സപ്തഹോതാ () ।
 ഏകഹോത്രേ ബലിഃ ഹരന്തി । ഹരന്ത്യസ്മൈ പ്രജാ ബലിം ।
 ഐനമപ്രതിവ്യാതം ഗച്ഛതി । യ ഏവം വേദ ॥ 26 (14)

“ (ചന്ദ്രമാ - ശ്ചാതുർമാസ്യാനാം യജ്ഞക്രതോ -
 രദ്ധ്യരേണ യജ്ഞക്രതുമനോപ പര്യാവർത്തന്ത-സപ്തഹോതാ
 ചത്വാരീ ച) (A6)

2.3.7 അനുവാകം 7 - അഗ്നിഹോത്രസ്യ
 സർവക്രതുരുദ്ഭാവസാധനേന പ്രശംസാ

T.B.2.3.7.1

പ്രജാപതിഃ പുരുഷ-മസ്യജത | സോഽഗ്നിർബ്രവീത് |
 മമായ-മന്നമസ്തപിതി | സോഽബിഭേത് |
 സർവം വൈ മാഽയം പ്രധക്ഷ്യതീതി |
 സ ഏതാഽ-ശ്ചതുർ.ഹോത്ജനാത്-സ്പർണാനപശ്യത് |
 താനജുഹോത് | തൈർവൈ സ ആത്മാന-മസ്മുണോത് ||
 യദഗ്നിഹോത്രം ജുഹോതി |
 ഏകഹോതാരമേവ തദ്-യജ്ഞക്രതു-
 മാപ്നോത്യഗ്നിഹോത്രം | 27 (10)

T.B.2.3.7.2

കുസിന്ധം ചാത്മനഃ സ്മുണോതി |
 ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി || ചതുരുന്യതി |
 ചതുർ.ഹോതാരമേവ തദ്-യജ്ഞക്രതു-മാപ്നോതി
 ദർ.ശപൂർണമാസൗ |
 ചത്വാരീ ചാത്മനോഽങ്ഗാനി സ്മുണോതി |

ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി || ചതുരുന്നയതി |
സമിത്പഞ്ചമീ |

പഞ്ചഹോതാരമേവ തദ്-യജ്ഞക്രതു-മാപ്നോതി
ചാതുർമാസ്യാനി |

ലോമ ഛവീം മാഽസമസ്ഥി മജ്ജാനം | 28 (10)

T.B.2.3.7.3

താനി ചാത്മനഃ സ്തുണോതി |
ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി || ചതുരുന്നയതി |
ദിർജ്ജഹോതി |

ഷസ്തോതാരമേവ തദ്-യജ്ഞക്രതു-മാപ്നോതി പശുബന്ധം |
സ്തനാവാന്ധൗ ശിശ്നമവാഞ്ചം പ്രാണം |
താനി ചാത്മനഃ സ്തുണോതി |

ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി | ചതുരുന്നയതി |
ദിർജ്ജഹോതി | 29 (10)

T.B.2.3.7.4

സമിത് സപ്തമീ |
സപ്തഹോതാരമേവ തദ്-യജ്ഞക്രതു-മാപ്നോതി സൗമ്യ-
മദ്ധ്യരം |
സപ്ത ചാത്മനഃ ശീർഷ്ണാൻ-പ്രാണാൻ-സ്തുണോതി |
ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി ||

ചതുരു¹ന്നയതി । ദിർജു²ഹോതി ।

ദിർനിമാർഷ്ടി । ദിഃ പ്രാശ്നാ³തി ।

ദശഹോതാരമേവ തദ്-യജ്ഞക്രതു-മാപ്നോതി സംവത്സരം ।

സർവം ചാത്മാന-മപരിവർഗഃ സ്പൃണോതി () ।

ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി ॥ 30 (11)

(അഗ്നിഹോത്രം - മജ്ജാനം - ദിർജുഹോ -

ത്യപരിവർഗഃ സ്പൃണോത്യേകം ച) (A7)

2.3.8 അനുവാകം 8 - സൂഷിസാധനത്വേന

ഹോതൃമന്ത്രാസാമർത്ഥ്യ പ്രശംസാ

T.B.2.3.8.1

[(അപക്രാമത ഗർഭിണ്യഃ) is only instruction , not a mantra]

പ്രജാപതി-രകാമയത പ്രജായേയേതി । സ തപോഽതപ്യത ।

സോഽന്തർവാനഭവത് । സ ഹരിതഃ ശ്യാവോഽഭവത് ।

തസ്മാദ്-സ്രുന്തർവതീ । ഹരിണീ സതീ ശ്യാവാ ഭവതി ।

സ വിജായമാനോ ഗർഭേണാതാമ്യത് ।

സ താന്തഃ കൃഷ്ണഃ ശ്യാവോഽഭവത് ।

തസ്മാത് താന്തഃ കൃഷ്ണഃ ശ്യാവോ ഭവതി ।

തസ്മാത്സുരേവാജീവത് । 31 (10)

T.B.2.3.8.2

തേനാസുനാസുരാ¹നസ്യജത¹ । തദസുരാ¹ണാ-മസുര¹ത്വം ।
 യ ഏവമസുരാ¹ണാ-മസുര¹ത്വം ഘേദ¹ ।
 അസുമാനേവ¹ ഭവതി¹ । നൈനമസു¹ർജഹാതി ॥
 സോ¹സുരാ¹ൻമ് സൃഷ്ടാ¹ പിതേവാ¹മന്യത¹ ।
 തദനു¹ പിത്¹ജ്ഞന¹സ്യജത¹ । തത്-പി¹ത്യു¹ണാം പി¹ത്യു¹ത്വം ।
 യ ഏവം പി¹ത്യു¹ണാം പി¹ത്യു¹ത്വം ഘേദ¹ ।
 പിതേവൈവ¹ സ്വാ¹നാം ഭവതി¹ । 32 (10)

T.B.2.3.8.3

യന്ത്യസ്യ പിതരോ¹ ഹവം¹ ॥
 സ പിത്¹ജ്ഞൻമ് സൃഷ്ടാ¹ മനസ്യ¹ത് ।
 തദനു¹ മനുഷ്യാ¹-നസ്യജത¹ । തന്മനുഷ്യാ¹ണാം മനുഷ്യ¹ത്വം ।
 യ ഏവം മനുഷ്യാ¹ണാം മനുഷ്യ¹ത്വം ഘേദ¹ ।
 മനസ്വേവ¹ ഭവതി¹ । നൈനം മനു¹ർജഹാതി ॥
 തസ്മൈ¹ മനുഷ്യാ¹ൻമ് സസ്യജാ¹നായ¹ ।
 ദിവാ¹ ദേവ¹ത്രാ ദേവ¹ത് । തദനു¹ ദേവാ¹നസ്യജത¹ () ।
 തദ്-ദേവാ¹നാം ദേവ¹ത്വം ।
 യ ഏവം ദേവാ¹നാം ദേവ¹ത്വം ഘേദ¹ ।
 ദിവാ¹ ഹൈവാ¹സ്യ ദേവ¹ത്രാ ഭവതി¹ ॥
 താനി¹ വാ ഏതാനി¹ ച¹ത്വാര്യംഭാ¹സി ।

ദേ॒വാ മ॒നു॒ഷ്യാഃ॑ പി॒തരോ॑ഽസു॒രാഃ॑ ॥
 തേഷു॑ സർവേഷാ॑മഭോ॒ നദ॑ ഇ॒വ ഭ॒വതി॑ ।
 യ ഏ॒വം വേ॑ദ ॥ 33 (17) (അജീ॒വമ് - സ്വാ॒നാം ഭ॒വതി -
 ദേ॒വാ॒ന॒സൃ॒ജത॑ സ॒പ്ത ച॑) (A8)

2.3.9 അനുവാകം 9 - വായുരുപതജ്ഞാനേന
 ഹോതൃമന്ത്രാണാം പ്രശംസാ

T.B.2.3.9.1

[(യ॒മാ॒സ്ഥാ॒നം ഗ॑ർഭി॒ണ്യഃ) - is only instruction , not a
 mantra]

ബ്ര॒ഹ്മ॒വാ॒ദി॒നോ॑ വ॒ദന്തി॑ । യോ॒ വാ ഇ॒മം വേ॑ദാത് ।
 യതോ॑ഽയം പ॒വതേ॑ । യദ॒ഭി പ॒വതേ॑ । യദ॒ഭി സം॒പവ॑തേ ।
 സർവ॑മാ॒യു॒രിയാത്॑ । ന പു॒രാ ഽ॒യു॒ഷഃ॑ പ്ര॒മീ॒യേത॑ ।
 പശു॑മാ॒ൻമ് സ്യാ॑ത് । വി॒ന്ദേത॑ പ്ര॒ജാം ॥
 യോ॒ വാ ഇ॒മം വേ॑ദ । 34 (10)

T.B.2.3.9.2

യതോ॑ഽയം പ॒വതേ॑ । യദ॒ഭി പ॒വതേ॑ । യദ॒ഭി സം॒പവ॑തേ ।
 സർവ॑മാ॒യു॒രേതി॑ । ന പു॒രാ ഽ॒യു॒ഷഃ॑ പ്ര॒മീ॒യതേ॑ ।
 പശു॑മാ॒ൻ ഭ॒വതി॑ । വി॒ന്ദതേ॑ പ്ര॒ജാം ॥ അ॒ഭ്യു॒ഃ പ॒വതേ॑ ।
 അ॒പോ॒ഽഭി പ॒വതേ॑ । അ॒പോ॒ഽഭി സം॒പവ॑തേ ॥ 35 (10)

T.B.2.3.9.3

അ॒സ്യാഃ പ॒വതേ॑ । ഇ॒മാമ॒ഭി പ॒വതേ॑ । ഇ॒മാമ॒ഭി സം॑പ॒വതേ॑ ।
 അ॒ഗ്നേഃ പ॒വതേ॑ । അ॒ഗ്നിമ॒ഭി പ॒വതേ॑ ।
 അ॒ഗ്നിമ॒ഭി സം പ॒വതേ॑ । അ॒ന്തരി॑ക്ഷാത് പ॒വതേ॑ ।
 അ॒ന്തരി॑ക്ഷമ॒ഭി പ॒വതേ॑ । അ॒ന്തരി॑ക്ഷമ॒ഭി സം പ॒വതേ॑ ।
 ആ॒ദി॒ത്യാത് പ॒വതേ॑ । **36 (10)**

T.B.2.3.9.4

ആ॒ദി॒ത്യമ॒ഭി പ॒വതേ॑ । ആ॒ദി॒ത്യമ॒ഭി സം പ॒വതേ॑ ।
 ദ്യോഃ പ॒വതേ॑ । ദി॒വമ॒ഭി പ॒വതേ॑ ॥ ദി॒വമ॒ഭി സം പ॒വതേ॑ ।
 ദി॒ഗ്ഭ്യഃ പ॒വതേ॑ । ദി॒ശോ॑ഭി പ॒വതേ॑ । ദി॒ശോ॑ഭി സം പ॒വതേ॑ ।
 സ യത്-പു॒രസ്താ॑ഭാതി ।
 പ്രാ॒ണ ഏ॒വ ഭൂ॒ത്വാ പു॒രസ്താ॑ഭാതി । **37 (10)**

T.B.2.3.9.5

തസ്മാ॑ത്-പു॒രസ്താ॑-ഭാ॒ന്തം ॥ സർ॒വാഃ പ്ര॒ജാഃ പ്ര॒തി ന॑ന്ദന്തി ।
 പ്രാ॒ണോ ഹി പ്രി॒യഃ പ്ര॒ജാ॒നാം ॥
 പ്രാ॒ണ ഇ॒വ പ്രി॒യഃ പ്ര॒ജാ॒നാം ഭ॒വതി॑ । യ ഏ॒വം വേ॑ദ ।
 സ വാ ഏ॒ഷ പ്രാ॒ണ ഏ॒വ ॥ അ॒ഥ യദ്-ദ॑ക്ഷിണതോ വാതി ।
 മാ॒തരി॑ശ്ശൈ॒വ ഭൂ॒ത്വാ ദ॑ക്ഷിണതോ വാതി ।
 തസ്മാ॑ദ്-ദ॑ക്ഷിണതോ വാ॒ന്തം വി॒ദ്യാത് ॥
 സർ॒വാ ദി॒ശ ആ॒വാതി॑ । **38 (10)**

T.B.2.3.9.6

സർവാ ദിശോഽനു വിവാതി ।
 സർവാ ദിശോഽനു സംവാതിതി ।
 സ വാ ഏഷ മാതരിശൈവ ॥ അഥ യത്-പശ്ചാദാതി ।
 പവമാന ഏവ ഭൂത്യാ പശ്ചാദാതി । പുതമസ്മാ ആഹരന്തി ।
 പുതമുപഹരന്തി । പുതമശ്നാതി । യ ഏവം വേദ ।
 സ വാ ഏഷ പവമാന ഏവ ॥ 39 (10)

T.B.2.3.9.7

അഥ യദുത്തരതോ വാതി ।
 സവിതൈവ ഭൂത്യാത്തരതോ വാതി ।
 സവിതേവ സ്വാന്നാം ഭവതി । യ ഏവം വേദ ।
 സ വാ ഏഷ സവിതൈവ ॥
 തേ യ ഏനം പുരസ്താദായന്ത-മുപവദന്തി ।
 യ ഏവാസ്യ പുരസ്താത്-പാപ്മനഃ । താഽസ്മേ ഽപഷ്ണന്തി ।
 പുരസ്താദിതരാൻ-പാപ്മനഃ സചന്തേ ॥
 അഥ യ ഏനം ദക്ഷിണത ആയന്ത-മുപവദന്തി । 40 (10)

T.B.2.3.9.8

യ ഏവാസ്യ ദക്ഷിണതഃ പാപ്മനഃ । താഽസ്മേ ഽപഷ്ണന്തി ।
 ദക്ഷിണത ഇതരാൻ പാപ്മനഃ സചന്തേ ॥
 അഥ യ ഏനം പശ്ചാദായന്ത-മുപവദന്തി ।

യ ഏ॒വാ॒സ്യ॑ പ॒ശ്ചാത്-പാ॒പ്ത॑മാനഃ । താ॒ഽസ്മൈ॑ ടപ॒ഘ്ന॑ന്തി ।

പ॒ശ്ചാദി॑തരാൻ-പാ॒പ്ത॑മാനഃ സ॒ചന്തേ॑ ॥

അഥ॑ യ ഏ॒നമു॑ത്തരത ആ॒യന്ത॑മുപ॒ വദ॑ന്തി ।

യ ഏ॒വാ॒സ്യോ॑ത്തരതഃ പാ॒പ്ത॑മാനഃ ।

താ॒ഽസ്മൈ॑ ടപ॒ഘ്ന॑ന്തി । 41 (10)

T.B.2.3.9.9

ഉ॒ത്തര॑ത ഇ॒തരാൻ॑ പാ॒പ്ത॑മാനഃ സ॒ചന്തേ॑ ॥

തസ്മാ॑ ദേ॒വം ഹി॑ദാൻ । വീ॒വ് നൃ॑ത്യേത് । പ്രേ॒വ് ച॑ലേത് ।

വൃ॒സ്യേ॒വാക്ഷ്യ॑ ഭാ॒ഷേത॑ । മ॒ണ്ടയേ॑ദിവ । ക്രാ॒മയേ॑ദിവ ।

ശൃ॒ങ്ഗാ॒യേതേ॑വ ॥ ഉ॒ത മോ॑പ॒വദേ॑യുഃ ।

ഉ॒ത മേ॑ പാ॒പ്ത॑മാന-മ॒പഹ॑ന്ത്യു॒രിതി॑ () ॥

സ യാ॑ം ദി॒ശഃ॑ സ॒നിമേ॑ഷ്യൻമ്-സ്യാത് ।

യദാ॑ താ॑ം ദി॒ശം ഹാ॑തോ വാ॒യാത് । അഥ॑ പ്ര॒വേ॒യാത് ।

പ്ര॒വാ॒ ധാ॑പ॒യേത് (ധാ॑വ॒യേത്) ।

സാ॒തമേ॑വ ര॒ദിതം॑ ഹൃ॒ദ്ധം ഗ॑ന്ധമദി പ്ര॒ച്യവ॑തേ ।

ആ॒സ്യ॒ തം ജ॑നപദം പൂർ॒വാ കീ॒ർതി॑ർഗച്ഛ॒തി ॥

ദാ॒നകാ॑മാ അ॒സ്മൈ॑ പ്ര॒ജാ ദ॑വന്തി ।

യ ഏ॒വം ഹേ॑ദ ॥ 42 (18)

(വേദ - സംപവത - ആദിത്യാത് പവതേ - വാത്യാ -
വാത്യേ - ഷ പവമാന ഏവ - ദക്ഷിണത ആയന്തമുപ
വദൻ - തൃത്തരതഃ പാപ്മാനസ്താഽസ്മേ ഽപ്ഷു -
നീത്യഷ്ടൗ ച) (A9)

2.3.10 അനുവാകം 10 - ദശഹോതൃമന്ത്രാണാം

കാമ്യപ്രയോഗഃ

T.B.2.3.10.1

പ്രജാപതിഃ സോമച് രാജാനമസൃജത ।
തം ത്രയോ വേദാ അന്വസൃജ്യന്ത । താൻ. ഹസ്മേഽകുരുത ।
അഥ ഹ സീതാ സാവിത്രി । സോമച് രാജാനം ചകമേ ।
ശ്രദ്ധാമു സ ചകമേ ।
സാ ഹ പിതരം പ്രജാപതി-മുപസസാര ।
തച് ഹോവാച । നമസ്തേ അസ്തു ദഗവഃ ।
ഉപ ത്വാഽയാനി । **43 (10)**

T.B.2.3.10.2

പ്ര ത്വാ പദ്യേ ॥ സോമം ധൈവ രാജാനം കാമയേ ।
ശ്രദ്ധാമു സ കാമയത ഇതി ।
തസ്യാ ഉ ഹ സ്ഥാഗരമലങ്കാരം കല്പയിത്വാ ।
ദശഹോതാരം പുരസ്താദ്-വ്യാഖ്യായ ।
ചതുർ.ഹോതാരം ദക്ഷിണതഃ । പഞ്ച ഹോതാരം പശ്ചാത് ।

ഷ്ലോ॒താ॒ര-മു॒ത്തര॑തഃ । സ॒പ്ത॒ഹോ॒താ॒ര-മു॒പരി॑ഷ്ഠാത് ।
 സം॒ഭാ॒രൈ॒ശ്ച പ॒ത്നി॒ഭി॒ശ്ച മു॒ഖേ॒ഽല॒ങ്കൃ॒ത്യ । 44 (10)

T.B.2.3.10.3

ആ॒സ്യാർദ്ധം ഓ॒പ്രാ॒ജ । താഴ് ഹോ॒ദീക്ഷേ॒ദ്വാ॒വാച॑ ।
 ഉ॒പ മാ॒ഽഽവർ॑തസ്യേ॒തി । താഴ് ഹോ॒വാച॑ ।
 ഭോ॒ഗം തു മ ആ॒ചക്ഷ॑ । ഏ॒തൻ മ ആ॒ചക്ഷ॑ ।
 യ॒ത്തേ പാ॒ണാ॒വി॒തി । തസ്യാ॑ ഉ॒ഹ ത്രീ॑ൻ. വേ॒ദാൻ പ്ര॒ദദൗ॑ ।
 തസ്മാ॑ദു॒ഹ സ്രീ॒യോ ഭോ॒ഗമൈ॒വ ഹാ॑രയന്തേ ॥
 സ യഃ കാ॒മയേ॑ത പ്രി॒യഃ സ്യാ॑മിതി । 45 (10)

T.B.2.3.10.4

യം ഓ॒പാ കാ॒മയേ॑ത പ്രി॒യഃ സ്യാ॑മിതി ।
 തസ്മാ॑ ഏ॒തൗ സ്ഥാ॑ഗര-മല॒ങ്കാരം ക॑ല്പയിതാ ।
 ദശ॒ഹോ॒താരം പു॒രസ്താദ്-വ്യാ॒ഖ്യായ॑ ।
 ചതു॒ർ.ഹോ॒താരം ദക്ഷി॑ണതഃ । പഞ്ച॒ഹോ॒താരം പ॒ശ്ചാത് ।
 ഷ്ലോ॒താ॒ര-മു॒ത്തര॑തഃ । സ॒പ്ത॒ഹോ॒താ-രമു॒പരി॑ഷ്ഠാത് ।
 സം॒ഭാ॒രൈ॒ശ്ച പ॒ത്നി॒ഭി॒ശ്ച മു॒ഖേ॒ഽല॒ങ്കൃ॒ത്യ ।
 ആ॒സ്യാർദ്ധം പ്ര॒ജേത് ।
 പ്രി॒യോ ഹൈ॒വ ഭവ॑തി () ॥ 46 (10)
 (അ॒യാ - നൃ॒ലങ്കൃ॑ത്യ - സ്യാ॑മിതി - ഭവ॑തി) (A10)

2.3.11 അനുവാകം 11 - ദശഹോത്രാദിമന്ത്രനാമം
പ്രവൃത്തിനിമിത്തം

T.B.2.3.11.1

ബ്രഹ്മാ॑മ്മൻ-വ॒ദ॒സ്യ॑ജത॒ । തദ॑കാമ॒യത॑ ।
 സമാ॑മ്മനാ പ॒ദ്യേ॒യേതി॑ ।
 ആ॒മ്മൻ-നാ॒മ്മൻ-നി॒ത്യാമ॑ന്ത്രയത॒ ।
 ത॒സ്മൈ ദ॒ശമ॑ഃ ഹൃ॒തഃ പ്ര॑ത്യശൃ॒ണോത്॑ ।
 സ ദ॒ശഹൃ॑തോഽഭ॒വത്॑ । ദ॒ശഹൃ॑തോ ഹ॒ വൈ നാ॒മൈ॒ഷഃ ।
 തം വാ॑ ഏ॒തം ദ॒ശഹൃ॑തഃ സ॒ന്തം ॥
 ദ॒ശഹോ॑തേ॒ത്യാച॑ക്ഷതേ പ॒രോക്ഷേ॑ണ ।
 പ॒രോക്ഷ॑പ്രിയാ ഇ॒വ ഹി ദേ॒വാഃ ॥ 47 (10)

T.B.2.3.11.2

ആ॒മ്മൻ-നാ॒മ്മൻ-നി॒ത്യാമ॑ന്ത്രയത॒ ।
 ത॒സ്മൈ സ॒പ്തമ॑ഃ ഹൃ॒തഃ പ്ര॑ത്യശൃ॒ണോത്॑ ।
 സ സ॒പ്തഹൃ॑തോഽഭ॒വത്॑ । സ॒പ്തഹൃ॑തോ ഹ॒ വൈ നാ॒മൈ॒ഷഃ ।
 തം വാ॑ ഏ॒തഃ സ॒പ്തഹൃ॑തഃ സ॒ന്തം ॥
 സ॒പ്തഹോ॑തേ॒ത്യാച॑ക്ഷതേ പ॒രോക്ഷേ॑ണ ।
 പ॒രോക്ഷ॑പ്രിയാ ഇ॒വ ഹി ദേ॒വാഃ ॥
 ആ॒മ്മൻ-നാ॒മ്മൻ-നി॒ത്യാമ॑ന്ത്രയത॒ ।

ത॒സ്മൈ॑ ഷ॒ഷ്ടം॑ ഹൃ॒തഃ॑ പ്ര॒ത്യശൃ॑ണോത് ।

സ ഷ॒സ്തുതോ॑ഭവത് । 48 (10)

T.B.2.3.11.3

ഷ॒സ്തുതോ॑ ഹ॒ വൈ॑ നാ॒മൈ॒ഷഃ ।

തം വാ॑ ഏ॒തച്ഛ॒സ്തുത॑ച്ഛ॒സ്തം॑ ॥

ഷ॒സ്തോതേ॑ത്യാച॒ക്ഷതേ॑ പ॒രോക്ഷേ॑ണ ।

പ॒രോക്ഷ॑പ്രിയാ ഇ॒വ ഹി॑ ദേ॒വാഃ ॥

ആ॒ത്മ॒ൻ-നാ॒ത്മ॒ൻ-നി॒ത്യാമ॑ന്ത്രയത ।

ത॒സ്മൈ॑ പ॒ഞ്ചമ॑ ഹൃ॒തഃ॑ പ്ര॒ത്യശൃ॑ണോത് ।

സ പ॒ഞ്ച ഹൃ॒തോ॑ഭവത് । പ॒ഞ്ചഹൃ॒തോ॑ ഹ॒ വൈ॑ നാ॒മൈ॒ഷഃ ।

തം വാ॑ ഏ॒തം പ॒ഞ്ചഹൃ॒തച്ഛ॒സ്തം॑ ॥

പ॒ഞ്ചഹോ॑തേ॒ത്യാച॒ക്ഷതേ॑ പ॒രോക്ഷേ॑ണ । 49 (10)

T.B.2.3.11.4

പ॒രോക്ഷ॑പ്രിയാ ഇ॒വ ഹി॑ ദേ॒വാഃ ॥

ആ॒ത്മ॒ൻ-നാ॒ത്മ॒ൻ-നി॒ത്യാമ॑ന്ത്രയത ।

ത॒സ്മൈ॑ ച॒തുർത്ഥ॑ ഹൃ॒തഃ॑ പ്ര॒ത്യശൃ॑ണോത് ।

സ ച॒തുർ.ഹൃ॒തോ॑ഭവത് ।

ച॒തുർ.ഹൃ॒തോ॑ ഹ॒ വൈ॑ നാ॒മൈ॒ഷഃ ।

തം വാ॑ ഏ॒തം ച॒തുർ.ഹൃ॒തച്ഛ॒സ്തം॑ ॥

ചതുർഹോതേത്യാചക്ഷതേ പരോക്ഷേണ ।
 പരോക്ഷപ്രിയാ ഇവ ഹി ദേവാഃ ॥ തമബ്രവീത് ।
 താം വൈ മേ നേദിഷ്ടം ഹൃതഃ പ്രത്യശ്രൗഷീഃ () ।
 തായൈ-നാനാഖ്യാതാര ഇതി ।
 തസ്മാന്നു ഹൈനാ-ശ്ചതുർഹോതാര ഇത്യാചക്ഷതേ ।
 തസ്മാ-ച്ഛുശ്രുഷുഃ പൂത്രാണാ- ഹൃദ്യതമഃ ।
 നേദിഷ്ടോ ഹൃദ്യതമഃ । നേദിഷ്ടോ ബ്രഹ്മണോ ഭവതി ।
 യ ഏവം വേദ ॥ 50 (16)

(ദേവാഃ - ഷഡ്ജ്ഞോഭവത് - പഞ്ചഹോതേത്യാചക്ഷതേ
 പരോക്ഷേണാ-ശ്രൗഷീഃ ഷട്ച്) (A11)

Prapaataka Korvai with starting Words of 1 to 11 Anuvaakams :-

(ബ്രഹ്മവാദിനഃ കിം - ദക്ഷിണാം - യോ വാ അവിദ്വാൻ
 - തസ്യ വൈ - ബ്രഹ്മവാദിനോ യദ് ദശഹോതാരഃ-
 പ്രജാപതി വ്യസ്രം - പ്രജാപതിഃ പുരുഷം -
 പ്രജാപതിരകാമയത സ തപഃ സോന്തർവാൻ -
 ബ്രഹ്മവാദിനോ യോ വാ ഇമം വിദ്വാത് - പ്രജാപതിഃ
 സോമ- രാജാനം - ബ്രഹ്മാത് മന്വദേകാദശ)

Korvai with starting Words of 1, 11, 21 Series of dasanis :-

(ബ്രഹ്മവാദിന - സ്തസ്യ വാ അഗ്നേർ - യദാ ഇദം
കിംച - പ്രജാപതിരകാമയത - യ ഏവാസ്യ ദക്ഷിണതഃ
പഞ്ചാശത്)

First and Last Word 2nd Ashtakam 3rd Prapaatakam :-

(ബ്രഹ്മവാദിനോ - യ ഏവം വേദ)

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

॥ കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണേ
ദിതീയാഷ്ടകേ തൃതീയഃ പ്രപാഠകഃ സമാപ്തഃ ॥

=====

**Details of Dasini & Vaakyams for
Ashtakam 2 Prapaatakam 3 (TB 2.3)**

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	3	36
Anuvakam 2	5	56
Anuvakam 3	2	25
Anuvakam 4	6	64
Anuvakam 5	6	60
Anuvakam 6	4	44
Anuvakam 7	4	41
Anuvakam 8	3	37
Anuvakam 9	9	98
Anuvakam 10	4	40
Anuvakam 11	4	46
Total →	50	547

നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,
ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ । ഹരിഃ ഓം ॥

2.4 ദിതീയാഷ്ടകേ ചതുർത്ഥഃ പ്രപാഠകഃ - ഉപഹോമാഃ

2.4.1 അനുവാകം 1 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.1.1

ജുഷോ॑ ദമു॒നാ അ॒തിമി॑ർദുരോ॒ണേ ।
ഇ॒മം നോ॑ യ॒ജ്ഞമു॑പ യാഹി॒ വിദാ॑ൻ ।
വിശാ॑ അഗ്നേ॒ഭി യുജോ॑ വിഹ॒ത്യ ।
ശ॒ത്രുയ॑താമാദരാ ഭോജ॒നാനി॑ ॥
അഗ്നേ॒ ശർദ്ധ॑ മഹ॒തേ സൗ॑ഭഗായ ।
തവ॑ ദൃ॒ഗ്മാന്യു॑ത്തമാനി॒ സന്തു॑ ।
സം ജാ॑സ്ത॒ത്യച് സു॒യമ॒മാ കൃ॑ണുഷ്യ ।
ശ॒ത്രുയ॑താമഭി॒തിഷ്ഠാ॑ മഹാ॒ച്സി ॥
അഗ്നേ॒ യോ നോ॑ഭി॒തോ ജനഃ॑ ।
വൃ॒കോ വാ॒രോ ജി॒ഹ്വാച്സി॑തി । 1 (10)

T.B.2.4.1.2

താ॒ഽസ്തം വൃ॑ത്രഹ॒ഞ്ജഹി॑ । വസ॒സ്തദ്യു॒മാദരാ॑ ॥
അഗ്നേ॒ യോ നോ॑ഭി॒ദാസ॑തി । സ॒മാനോ॑ യശ്ച॒ നിഷ്ഠ്യഃ॑ ।
ഇ॒ദ്ധ്യസ്യേ॑വ പ്ര॒ക്ഷായ॑തഃ । മാ തസ്യേ॒ധാച്ഛേ॑ഷി॒ കിഞ്ച॑ന ॥

തമിന്ദ്രാദിഭൂരസി । ദേവോ വിജ്ഞാതവീര്യഃ ।

വ്യുത്രഹാ പുരുചേതനഃ ॥

അപ പ്രാച ഇന്ദ്ര വിശ്വാഽ അമിത്രാൻ । 2 (10)

T.B.2.4.1.3

അപാപാചോ അഭിഭൂതേ നൂദസ്യ ।

അപോദീചോ അപ ശൂരധരാച ഊരൗ ।

യഥാ തവ ശർമന്മദേമ ॥ തമിന്ദ്രം വാജയാമസി ।

മഹേ വ്യുത്രായ ഹന്തവേ । സ വൃഷാ വൃഷഭോ ഭൂവത് ॥

യുജേ രഥം ഗവേഷണഽ ഹരിഭൃാം ।

ഉപ ബ്രഹ്മാണി ജുജുഷാണ-മസ്ഥുഃ ।

വിബാധിഷ്ടാസ്യ രോദസീ മഹിത്വാ ।

ഇന്ദ്രോ വ്യുത്രാണ്യപ്രതീ ജഘ്നന്മാൻ ॥ 3 (10)

T.B.2.4.1.4

ഹവ്യവാഹ-മഭിമാതിഷാഹം ।

രക്ഷോഹണം പൃതനാസു ജിഷ്ണും ।

ജ്യോതിഷ്ഠന്തം ദീദ്യുതം പുരന്ധിം ।

അഗ്നിഃ സിഷ്ടകൃതമാ ഹുവേമ ॥

സിഷ്ടമഗ്നേ അഭി തത് പൂണാഹി ।

വിശ്വാ ദേവ പൃതനാ അഭിഷ്യ ।

ഉ॒രും നഃ പ॒ർമാം പ്ര॒ദിശ॑ൻവി ഭാ॒ഹി ।
 ജ്യോതി॑ഷ്ഠഭേ॒ഹ്യജ॑രം ന ആ॒യുഃ ॥ ത്വാ॑മഗേ ഹ॒വിഷ്ഠ॑ന്തഃ ।
 ദേ॒വം മർ॑താസ ഇ॒ന്ധതേ॑ । 4 (10)

T.B.2.4.1.5

മ॒ന്യേ ത്വാ॑ ജാ॒തവേ॑ദസം । സ ഹ॒വ്യാ വ॑ക്ഷ്യാ॒സനു॑ഷക് ॥
 വിശാ॑നി നോ ദൂ॒ർഗഹാ॑ ജാ॒തവേ॑ദഃ ।
 സിന്ധു॑ം ന നാ॒വാ ദൂ॒രിതാ॑തിപ॒ർഷി ।
 അഗേ॑ അ॒ത്രിവ॑ൻ മ॒നസാ॑ ഗൃ॒ണാനഃ॑ ।
 അ॒സ്മാകം ബോ॑ദ്ധ്യ॒വിതാ॑ ത॒ന്മനാ॑ം ॥
 പൃ॒ഷാ ഗാ അ॑ന്യേ॒തു നഃ॑ । പൃ॒ഷാ ര॑ക്ഷ॒താർവ॑തഃ ।
 പൃ॒ഷാ വാജ॑ഃ സ॒നോതു॑ നഃ ॥
 പൃ॒ഷേമാ ആ॑ശാ അ॒നുവേ॑ദ സ॒ർവാഃ॑ । 5 (10)

T.B.2.4.1.6

സോ അ॒സ്മാഃ അ॑ഭ॒യത॑മേന നേ॒ഷത് ।
 സ്വ॒സ്തിദാ॑ അ॒ഘൃ॑ണിഃ സ॒ർവ॑വീരഃ ।
 അ॒പ്രയു॑ച്ഛൻ പു॒ര ഏ॒തു പ്ര॒ജാന॑ൻ ॥
 ത്വാ॑മഗേ സ॒പ്രഥാ॑ അ॒സി । ജു॒ഷ്ടോ ഹോ॑താ വ॒രേണ്യഃ॑ ।
 ത്വാ॑യാ യ॒ജ്ഞം വി॑ത॒ന്വതേ॑ ॥ അ॒ഗ്നീ ര॑ക്ഷാഃ സി സേ॒ധതി॑ ।

ശുക്രശോചിരമർത്ത്യഃ । ശുചിഃ പാവക ഈഡ്യഃ ॥

അഗ്നേ രക്ഷാണോ അഹ്സഃ । 6 (10)

T.B.2.4.1.7

പ്രതിഷ്ഠ ദേവ രീഷതഃ । തപിഷ്ഠൈരജരോ ദഹ ॥

അഗ്നേ ഹാഹ്സി നൃത്രിണം । ദീദ്യൻ മർത്യേഷാ ।

സേ ക്ഷയേ ശുചിവ്രത ॥ ആ വാത വാഹി ഭേഷജം ।

വി വാത വാഹി യദ്ദപഃ । തപ്ഹി വിശ്വ ഭേഷജഃ ।

ദേവാനാം ദൂത ഈയസേ ॥ ദ്വാവിമൗ വാതൗ വാതഃ । 7 (10)

T.B.2.4.1.8

ആ സിന്ധോരാ പരാവതഃ । ദക്ഷം മേ അന്യ ആവാതു ।

പരാഽന്യോ വാതു യദ്ദപഃ ॥ യദദോ വാത തേ ഗൃഹേ ।

അമൃതസ്യ നിധിർഹിതഃ । തതോ നോ ദേഹി ജീവസേ ॥

തതോ നോ ധേഹി ഭേഷജം । തതോ നോ മഹ ആവഹ ॥

വാത ആവാതു ഭേഷജം ।

ശംഭൂർ മയോ ദൂർനോ ഹൃദേ । 8 (10)

T.B.2.4.1.9

പ്രണ ആയുഷ്ഠി താരിഷത് ॥ തപഗ്നേ അയാഽസി ।

അയാ സന്മനസാ ഹിതഃ । അയാ സൻഹവ്യമുഹിഷേ ।

അയാ നോ ധേഹി ഭേഷജം ॥ ഇഷ്ടോ അഗ്നിരാഹുതഃ ।

സ്വാഹാകൃതഃ പിപർതു നഃ । സ്വഗാ ദേവേഭ്യ ഇദം നമഃ ॥
കാമോ ഭൂതസ്യ ഭവ്യസ്യ । സമ്രാഡേകോ വിരാജതി । 9 (10)

T.B.2.4.1.10

സ ഇദം പ്രതി പപ്രഥേ । ഋതൂനും സൃജതേ വശീ ॥

കാമസ്യഭഗേ സമവർത്തതാധി ।

മനസോ രേതഃ പ്രഥമം യദാസീത് ।

സതോ ബന്ധുമസ്തി നിർവിന്ദന് ।

ഹൃദി പ്രതീഷ്ടാ കവയോ മനീഷാ ॥

ത്വയാ മന്യോ സരഥ-മാരുജന്തഃ ।

ഹർഷമാണാസോ ധൃഷ്താ മരുതാഃ ।

തിശ്തേഷ്വ ആയുധാ സൗശിശാന്നാഃ ।

ഉപപ്രയന്തി നരോ അഗ്നിരുപാഃ ॥ 10 (10)

T.B.2.4.1.11

മന്യൂർഭഗോ മന്യൂരേവാസ ദേവഃ ।

മന്യൂർ. ഹോതാ വരുണോ വിശ്വവേദാഃ ।

മന്യൂം വിശ്വ ഇഝതേ ദേവയന്തീഃ ।

പാഹി നോ മന്യോ തപസാ ശ്രമേണ ॥

ത്വമഗ്നേ വ്രതഭൃച്ഛുചിഃ । ദേവാഽ ആസാദയാ ഇഹ ।

അഗ്നേ ഹവ്യായ വോഡ്വേ ॥

വ്രതാ നു ബിഭ്രദ്വ്രതപാ അദാഭ്യഃ ।

യജാ നോ ദേവാഃ അജരഃ സുവീരഃ ।

ദധദ്-രത്നാനി സുവിദാനോ അഗ്നേ () ।

ഗോപായ നോ ജീവസേ ജാതവേദഃ ॥ 11 (11)

(ജിഹ്വാഃസ - തൃമിത്രാ - ജ്ഞാപനാ - നീഡതേ - സർവാ
- അഹ്സോ - വാതോ - ഹൃദേ - രാജ - തൃഗ്നിരുപാഃ -
സുവിദാനോ അഗ്ന ഏകം ച) (A1)

2.4.2 അനുവാകം 2 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.2.1

ചക്ഷുഷോ ഹേതേ മനസോ ഹേതേ ।

വാചോ ഹേതേ ബ്രഹ്മണോ ഹേതേ ।

യോ മാഽഘായു-രഭിദാസതി । തമഗ്നേ മേന്യാഽമേനിം കൃണു ॥

യോ മാ ചക്ഷുഷാ യോ മനസാ ।

യോ വാചാ ബ്രഹ്മണാ ഽഘായു-രഭിദാസതി ।

തയാഽഗ്നേ ത്വം മേന്യാ । അമൃമേനിം കൃണു ॥

യത് കിംചാസൗ മനസാ യച്ച വാചാ ।

യജ്ഞൺ ജുഹോതി യജുഷാ ഹവിർഭിഃ । 12 (10)

T.B.2.4.2.2

തൻ മൃത്യുർ നിർ.ഋത്യാ സംവിദാനഃ ।

പുരാഽഭിഷ്ടാദാഹുതീരസ്യ ഹന്തു ॥

യാതുധാനാ നിർ.ഋതിരാദു രക്ഷഃ ।

തേ അസൃഷ്ടം ത്വന്യതേന സത്യം ।

ഇന്ദ്രേഷിതാ ആജ്യമസ്യ മന്തനു ।

മാതം-സമൃദ്ധി യദസൗ കരോതി ॥

ഹന്തി തേഹം കൃതൗ ഹവിഃ । യോ മേ ഘോരമചീ കൃതഃ ।

അപാഞ്ചൗ ത ഉഭൗ ബാഹു । അപനഹ്യാമ്യാസ്യം ॥ 13 (10)

T.B.2.4.2.3

അപനഹ്യാമി തേ ബാഹു । അപനഹ്യാമ്യാസ്യം ।

അഗ്നേർ ദേവസ്യ ബ്രഹ്മണാ । സർവം തേവധിഷ്ഠം കൃതം ॥

പുരാ മൃഷ്യ വഷ്ട്കാരാത് । യജ്ഞം ദേവേഷു നസ്കൃധി ।

സ്വിഷ്ടമസ്മാകം ഭൂയാത് । മാസ്മാൻ പ്രാപൻ-നരാതയഃ ॥

അന്തി ഭൂരേ സതോ അഗ്നേ ।

ഭ്രാതൃവ്യസ്യാ ടഭിദാസതഃ । 14 (10)

T.B.2.4.2.4

വഷ്ട്കാരേണ വജ്രേണ । കൃതയാ ഹന്തി കൃതാമഹം ॥

യോ മാ നക്തം ദിവം സായം । പ്രാതശ്ചാഹ്നോ നിപീയതി ।

അഭ്യാ തമിന്ദ്ര വജ്രേണ । ഭ്രാതൃവ്യം പാദയാമസി ॥

ഇന്ദ്രസ്യ ഗൃഹോഽസി തം ത്വാ । പ്രപദ്യേ സഗുഃ സാശഃ ।

സഹ യമേ അസ്തി തേന ॥

ഈഡേ അഗ്നിം വിപശ്ചിതം । 15 (10)

T.B.2.4.2.5

ഗിരാ യജ്ഞസ്യ സാധനം । ശ്രുഷ്ടീവാൻ ധിതാവാനം ॥
 അഗ്നേ ശക്തേ തേ വയം । യഥാ ദേവസ്യ വാജിനഃ ।
 അതി ദേഷാച്ഛി തരേമ ॥
 അവതം മാ സമനസൗ സമോകസൗ ।
 സചേതസൗ സരേതസൗ । ഉഭൗ മാമവതം ജാതവേദസൗ ।
 ശിവൗ ഭവതമദ്യ നഃ ॥
 സ്വയം കൃണ്യാനഃ സുഗമപ്രയാവം । **16 (10)**

T.B.2.4.2.6

തിഗ്മശൃങ്ഗോ വൃഷഭഃ ശോശുചാനഃ ।
 പ്രതച്ഛ്വ സധസ്ഥ-മനുപശ്യമാനഃ ।
 ആ തന്തുമഗ്നിർ-ദിവ്യം തതാന ॥
 താം നസ്തന്തുരുത സേതുരഗ്നേ ।
 താം പന്ഥമാ ഭവസി ദേവയാനഃ ।
 ത്വയാ ഽഗ്നേ പൃഷ്ഠം വയമാരുഹേമ ।
 അഥാ ദേവൈഃ സധമാദം മദേമ ॥ ഉദുത്തമം മുമുഗ്ധി നഃ ।
 വി പാശം മദ്ധ്യമം ചൃത । അവാധമാനി ജീവസേ ॥ **17 (10)**

T.B.2.4.2.7

വയച്ഛ്വ സോമ വ്രതേ തവ । മനസ്തനുഷ്ടു ബിഭ്രതഃ ।
 പ്രജാ വന്തോ അശീമഹി ॥

ഇന്ദ്രാണീ ദേവീ സുഭഗാ സുപതീ ।
 ഉദയ്ശേന പതിവിദ്യേ ജിഗായ ।
 ത്രിപുശദസ്യാ ജഘനം യോജനാനി ।
 ഉപസ്ഥ ഇന്ദ്രഃ സ്ഥവിരം ബിഭർതി ॥
 സേനാ ഹ നാമ പൃഥിവീ ധനഞ്ജയാ ।
 വിശ്വവൃചാ അഭിതിഃ സൂര്യത്വക് ।
 ഇന്ദ്രാണീ ദേവീ പ്രാസഹാ ദദാനാ । **18 (10)**

T.B.2.4.2.8

സാ നോ ദേവീ സുഹവാ ശർമ യച്ഛതു ॥
 ആ ത്വാ ഹാർഷമന്തരഭ്യഃ । ധ്രുവസ്തിഷ്ഠാവിചാചലിഃ ।
 വിശ്വസ്താ സർവാ വാഞ്ജന്തു । മാ തദ്-രാഷ്ട്ര-മധിഭ്രശത് ॥
 ധ്രുവാ ദ്യൗർ ധ്രുവാ പൃഥിവീ । ധ്രുവം വിശ്വമിദം ജഗത് ।
 ധ്രുവാ ഹ പർവതാ ഇമേ । ധ്രുവോ രാജാ വിശാമയം ॥
 ഇഹൈവൈധി മാ വൃഥിഷ്ടാഃ । **19 (10)**

T.B.2.4.2.9

പർവത ഇവാ വിചാചലിഃ । ഇന്ദ്ര ഇവേഹ ധ്രുവസ്തിഷ്ഠ ।
 ഇഹ രാഷ്ട്ര-മുധാരയ ॥ അഭിതിഷ്ഠ പൃതന്യതഃ ।
 അധരേ സന്തു ശത്രുവഃ । ഇന്ദ്ര ഇവ വൃത്രഹാതിഷ്ഠ ।
 അപഃ ക്ഷേത്രാണി സംജയന് ॥ ഇന്ദ്ര ഏണമദീധരത് ।

ധ്രുവം ധ്രുവേണ ഹവിഷാ ।

തസ്മൈ ദേവാ അധിബ്രവന് () ।

അയം ച ബ്രഹ്മണസ്സതിഃ ॥ 20 (11)

(ഹവിർഭി - രാസ്യ - മഭി ദാസതോ - വിപശ്ചിത -

മപ്രയാവം - ജീവസേ - ദദാനാ - വൃഥിഷാ -

ബ്രവന്നേകം ച) (A2)

2.4.3 അനുവാകം 3 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.3.1

ജുഷ്ടീ നരോ ബ്രഹ്മണാ വഃ പിതൃണാം ।

അക്ഷമവ്യയം ന കിലാ രിഷാമ ।

യച്ഛക്വരീഷു ബൃഹതാ രവേണ ।

ഇന്ദ്രേ ശുഷ്മദധാമാ വസിഷ്ഠാഃ ॥ പാവകാ നഃ സർസ്വതീ ।

വാജേഭിർ-വാജിനീവതീ । യജ്ഞം വഷ്ടു ധിയാ വസുഃ ॥

സർസ്വത്യഭി നോ നേഷി വസുഃ ।

മാ പസ്തരീഃ പയസാ മാ ന ആ ധക് ।

ജുഷസ്വ നഃ സഖ്യാ വേശ്യാ ച । 21 (10)

T.B.2.4.3.2

മാ ത്വത്ക്ഷേത്രാ-ണ്യുർണാനി ഗന്മ ॥

വൃഞ്ജേ ഹവിർനമസാ ബർഹിരഗ്നൗ ।

അയാമി സ്രുഗ് ഘൃതവതീ സുവൃക്തിഃ ।

അമൃ॑ക്ഷി॒ സദ്മ॑ സദനേ॒ പൃഥി॑വ്യാഃ ।
 അ॒ശ്രായി॑ യ॒ജ്ഞഃ॑ സുര്യേ॒ ന ച॑ക്ഷുഃ ॥
 ഇ॒ഹാർവാ॑ഞ്ചമതി॒ഹധേ॑ । ഇ॒ന്ദ്രം ജൈ॑ത്രായ॒ ജേത॑വേ ।
 അ॒സ്മാക॑മ॒സ്മു കേ॑വലഃ ॥
 അർവാ॑ഞ്ചമി॒ന്ദ്രമു॑തോ॒ ഹവാ॑മഹേ ।
 യോ ഗോ॒ജിദ്-ധ॑ന॒ജി-ദ॑ശ॒ജിദ്യഃ॑ । 22 (10)

T.B.2.4.3.3

ഇ॒മം നോ॑ യ॒ജ്ഞം ി॒ഹവേ॑ ജു॒ഷസ്വ॑ ।
 അ॒സ്യ കു॑ർമോ॒ ഹരി॑വോ മേ॒ദിനം॑ ത്വാ ॥
 അ॒സംമൃ॑ഷ്ടോ ജായസേ മാ॒തൃവോഃ॑ ശു॒ചിഃ ।
 മ॒ന്ദ്രഃ ക॒വിരു॑ദതിഷ്ഠോ വി॒വസ്വ॑തഃ ।
 ഫൃ॒ത്യേന॑ ത്വാ ഽവർദ്ധ॑യന്നഗ്ന ആ॒ഹുത॑ ।
 ധൃ॒മസ്തേ॑ കേ॒തുര॑ഭവദ്-ദി॒വി ശ്രി॑തഃ ॥
 അ॒ഗ്നിര॑ഗ്രേ പ്ര॒ഥമോ॑ ദേ॒വതാ॑നാം ।
 സംഽയാ॑താനാ-മു॒ത്തമോ॑ വി॒ഷ്ണുരാ॑സീത് ।
 യ॒ജമാ॑നായ പരി॒ഗൃഹ്യ॑ ദേ॒വാൻ ।
 ദീ॒ക്ഷയേ॑ദ് ഹ॒വിരാ॑ഗച്ഛതം നഃ ॥ 23 (10)

T.B.2.4.3.4

അ॒ഗ്നിശ്ച॑ വി॒ഷ്ണോ ത॑പ ഉ॒ത്തമം॑ മ॒ഹഃ ।
 ദീ॒ക്ഷാപാ॑ലേഭ്യോ വ॒നത॑ദ് ഹി ശക്രാ॑ ।

വിശ്വൈർ ദേവൈർ യജ്ഞിയൈഃ സംവിദാനൗ ।

ദീക്ഷാമസ്മൈ യജമാനായ ധത്തം ॥

പ്രതദ്-വിഷ്ണുഃ സ്തവതേ വീര്യായ ।

മൃഗോ ന ഭീമഃ കുചരോ ഗിരിഷ്ഠാഃ ।

യസ്യോരുഷു ത്രിഷു വിക്രമണേഷു ।

അധീക്ഷിയന്തി ഭുവനാനി വിശ്വാ ॥

നൂ മർതോ ദയതേ സനിഷ്യൻ. യഃ ।

വിഷ്ണവ ഉരുഗായായ ദാശത് ॥ 24 (10)

T.B.2.4.3.5

പ്ര യഃ സത്രാചാ മനസാ യജാ തൈ ।

ഏതാവന്തം നര്യമാവിവാസാത് ॥

വിചക്രമേ പൃഥിവീമേഷ ഏതാം ।

ക്ഷേത്രായ വിഷ്ണുർ മനുഷേ ദശസ്യന് ।

ധ്രുവാസോ അസ്യ കീരയോ ജനാസഃ ।

ഉരുക്ഷിതിഃ സുജനിമാ ചകാര ॥

ത്രിർദേവഃ പൃഥിവീമേഷ ഏതാം ।

വിചക്രമേ ശതർചസം മഹിത്വാ ।

പ്ര വിഷ്ണു-രസ്തൂ തവസസ്ത വീയാൻ ।

ത്വേഷ ഹ്യസ്യ സ്ഥവീരസ്യ നാമ ॥ 25 (10)

T.B.2.4.3.6

ഹോതാരം ചിത്രരഥ-മദ്ധ്യരസ്യ ।
 യജ്ഞസ്യ യജ്ഞസ്യ കേതുഃ രുശന്തം ।
 പ്രത്യർദ്ധിം ദേവസ്യ ദേവസ്യ മഹാ ।
 ശ്രിയാ ത്വഗ്നിമതിമിം ജനാനാം ॥
 ആ നോ വിശ്വാദിരുതിഭിഃ സജോഷാഃ ।
 ബ്രഹ്മ ജുഷാണോ ഹര്യശ്വ യാഹി ।
 വരീവൃജമ് സ്ഥവിരേഭിഃ സുശിപ്ര ।
 അസ്മേ ദധദ്-വൃഷണഃ ശുഷ്മിന്ദ്ര ॥
 ഇന്ദ്രഃ സുവർഷാ ജനയന്നഹാനി ।
 ജിഗായോശിഗ്ഭിഃ പൃതനാ അഭിശ്രീഃ । 26 (10)

T.B.2.4.3.7

പ്രാരോചയന്മനവേ കേതുമഹാം ।
 അവിന്ദജേജ്യാതിർ-ബൃഹതേ രണായ ॥
 അശിനാവവസേ നിഹയേ വാം ।
 ആ നൂനം യാതഃ സുകൃതായ വിപ്രാ ।
 പ്രാതര്യുകേതൻ സുവൃതാ രഥേന ।
 ഉപാഗച്ഛതമവസാ ഷഗതം നഃ ॥
 അവിഷ്ടം ധീഷ്വശിനാ ന ആസു ।

പ്രജാ॑വദ്-രേ॒തോ അ॒ഹ്രയം॑ നോ അ॒സ്തം ।
 ആ॒വാം തോ॒കേ തന॑യേ തൃ॒തൃജാ॑നാഃ ।
 സു॒രതാ॑സോ ദേ॒വവീ॑തിം ഗ॒മേമ ॥ 27 (10)

T.B.2.4.3.8

തച്ഛ് സോ॒മ ക്ര॑തുഭിഃ സു॒ക്രതു॑ർഭുഃ ।
 താം ദ॒ക്ഷേഃ സു॒ദക്ഷോ॑ വി॒ശ്വവേ॑ദാഃ ।
 താം വൃ॒ഷാ വൃ॒ഷതോ॑ഭിർ മ॒ഹിതാ॑ ।
 ദ്യു॒തേ॑ഭിർ- ദ്യു॒തൃഭവോ॑ നൃ॒പക്ഷാഃ॑ ॥
 അ॒ഷാ॒ധം യു॒ഥ്സു പൃ॑തനാ॒സു പ॒പ്രിം ।
 സു॒വർഷാ॒മഹ്ണാ॑ം വൃ॒ജന॑സ്യ ഗോ॒പാം ।
 ഭരേ॒ഷുജാ॑ച്ഛ് സു॒ക്ഷിതി॑ച്ഛ് സു॒ശ്രവ॑സം ।
 ജ॒യന്തം॑ താ॒മനു॑ മദേ॒മ സോ॒മ ॥
 ദ॒വാ മി॒ത്രോ ന॑ ശേ॒വ്യോ ഘൃ॑താ॒സുതിഃ॑ ।
 വി॒ഭൃത॑ദ്യു॒തഃ ഏ॒വയാ॑ ഉ॒സ॒പ്രഥാഃ॑ ॥ 28 (10)

T.B.2.4.3.9

അ॒ധാ തേ॑ വി॒ഷ്ണോ വി॒ദുഷാ॑ചി॒ദൃദ്ധ്യഃ॑ ।
 സ്തോ॒മോ യ॒ജ്ഞ॑സ്യ രാ॒ദ്ധ്യോ ഹ॒വിഷ്ഠ॑തഃ ॥
 യഃ പൃ॒ർവ്വായ॑ വേ॒ധസേ॑ ന॒വീയ॑സേ ।
 സു॒മജ്ജാ॑നയേ॒ വിഷ്ണ॑വേ॒ ദദാ॑ശതി ।

യോ ജാതമസ്യ മഹതോ മഹി ബ്രവാത് |
 സേദുഃ ശ്രവോദിർ-യുജ്യം ചിദഭ്യസത് ||
 തമു സ്തോതാരഃ പൂർവ്യം യഥാ വിദ ഗൃതസ്യ |
 ഗർഭച് ഹവിഷാ പിപർതന |
 ആസ്യ ജാനന്തോ നാമ ചിദ്വിവക്തന |
 ബൃഹത്തേ വിഷ്ണോ സുമതിം ഭജാമഹേ || 29 (10)

T.B.2.4.3.10

ഇമാ ധാനാ ഘൃതസ്സുവഃ | ഹരീ ഇഹോപവക്ഷതഃ |
 ഇന്ദ്രച് സുഖതമേ രഥേ || "ഏഷ ബ്രഹ്മാ {1}" പ്ര തേ മഹേ |
 വിദമേ ശച്സിഷച് ഹരീ | യ ഗൃതിയഃ പ്ര തേ വന്വേ |
 വനുഷോ ഹര്യതം മദം | ഇന്ദ്രോ നാമ ഘൃതം ന യഃ |
 ഹരിഭിശ്ചാരു സേചതേ |
 ശ്രുതോ ഗണ ആ ത്വാ വിശന്തു | 30 (10)

T.B.2.4.3.11

ഹരിവർപസം ഗിരഃ || ആചർഷണിപ്രാ വൃഷഭോ ജനാനാം |
 രാജാ കൃഷ്ണീനാം പുരുഹൂത ഇന്ദ്രഃ |
 സ്തുതഃ ശ്രവസ്യന്നവസോപമദ്രിക് |
 യുക്താ ഹരീ വൃഷണാ യാഹൃർവാങ് ||
 പ്ര യഥ് സിന്ധവഃ പ്രസവം യദായന് |

ആപഃ സമുദ്രൗ രതേമ്യവ ജഗ്മുഃ ।
 അതശ്ചിദിന്ദ്രഃ സദസോ വരീയാൻ ।
 യദീൗ സോമഃ പൃണാതി ദുഗ്ധോ അൗശുഃ ॥
 ഹയാമസി ത്വേന്ദ്ര യാഹ്യർവാങ് । 31 (10)

T.B.2.4.3.12

അരം തേ സോമസുനുവേ ഭവാതി ।
 ശതക്രതോ മാദയസാ സുതേഷു ।
 പ്രാസ്മാൗ അവ പൃതനാസു പ്ര യുഥ്സു ॥
 ഇന്ദ്രായ സോമാഃ പ്രദിവോ വിദാനാഃ ।
 ജഭുർ-യേഭിർ-വൃഷപർവാ-വിഹായാഃ ।
 പ്രയമ്യമാണാൻ പ്രതി ഷുഗൃഭായ ।
 ഇന്ദ്ര പിബ വൃഷധൃതസ്യ വൃഷ്ണഃ ॥
 അഹേഡമാന ഉപയാഹി യജ്ഞം ।
 തുഭ്യം പവന്ത ഇന്ദവഃ സുതാസഃ ।
 ഗാവോ ന വജ്രിൻമ് സ്വമോകോ അച്ഛ ॥ 32 (10)

T.B.2.4.3.13

ഇന്ദ്രാഗഹി പ്രഥമോ യജ്ഞിയാനാം ॥
 യാ തേ കാകുഥ് സുകൃതാ യാ വരിഷ്ഠാ ।
 യയാ ശശ്വത്പിബസി മദ്ധ്യ ഊർമിം ।

തയാ പാഹി പ്ര തേ അദ്ധാർയുരസ്ഥാത് ।
സം തേ വജ്രോ വർത്താമിന്ദ്ര ഗവ്യഃ ॥
പ്രാതർയുജാ വിബോധയ । അശ്വിനാവേഹ ഗച്ഛതം ।
അസ്യ സോമസ്യ പീതയേ ॥
പ്രാതർയാവാണാ പ്രഥമാ യജദ്ധാം ।
പുരാ ഗൃദ്ധ്രാദരരുഷഃ പിബാമഃ () ।
പ്രാതർ.ഹി യജ്ഞമശ്വിനാ ദധാതേ ।
പ്രശച് സന്തി കവയഃ പൂർവദാജഃ ॥
പ്രാതർയജദ്ധമശ്വിനാ ഹിനോത ।
ന സായമസ്തി ദേവയാ അജുഷ്ടം ।
ഉതാന്യോ അസ്മദ്-യജതേ വിചായഃ ।
പൂർവഃ പൂർവോ യജമാനോ വനീയാൻ ॥ 33 (16)

(ചാ - ശാജിദ്യോ - ഗച്ഛതം നോ - ദാശൻ - നാമാ -
ഭിശ്രീർ - ഗമേമ - സപ്രഥാ - ദജാമഹേ - വിശന്തു -
യാഹ്യർവാങ് - ച - പിബാമഃ ഷട്ച) (A3)

2.4.4 അനുവാകം 4 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.4.1

നക്തം ജാതാഃസ്യോഷധേ । രാമേ കൃഷ്ണേ അസിക്നി ച ।
ഇദച് രജനി രജയ । കിലാസം പലിതം ച യത് ॥

കിലാസം ച പലിതം ച । നിരിതോ നാശയാ പൃഷ്ഠത് ।
 ആ നഃ സോ അശ്നുതാം വർണം । പരാ ശ്വേതാനി പാതയ ॥
 അസിതം തേ നിലയനം । ആസ്ഥാനമസിതം തവ । **34 (10)**

T.B.2.4.4.2

അസിക്രിയസ്യോഷധേ । നിരിതോ നാശയാ പൃഷ്ഠത് ॥
 അസ്ഥിജസ്യ കിലാസസ്യ । തനുജസ്യ ച യത്ത്വചി ।
 കൃത്യയാ കൃതസ്യ ബ്രഹ്മണാ । ലക്ഷ്മ ശ്വേതമനീനശം ॥
 സരുപാ നാമ തേ മാതാ । സരുപോ നാമ തേ പിതാ ।
 സരുപാ ഽസ്യോഷധേ സാ । സരുപമിദം കൃധി ॥ **35 (10)**

T.B.2.4.4.3

ശൂനം ഹുവേമ മഘവാന്മിദ്രം ।
 അസിന്ദരേ നൃതമം വാജസാതൗ ।
 ശൂണ്യന്ത-മുഗ്രമൃതയേ സമമ്സു ।
 ഘ്നന്തം വൃത്രാണി സംജിതം ധനാനാം ॥
 ധൂനുമ ദ്യാം പർവതാനാശുഷേ വസു ।
 നി വോ വനാ ജിഹതേ യാമനോ ഭിയാ ।
 കോപയഥ പൃഥിവീം പൃശ്ണിമാതരഃ ।
 യുധേ യദുഗ്രാഃ പൃഷ്ഠതീ-രയുഗ്ധാം ॥
 പ്രവേപയന്തി പർവതാൻ ।
 വിവിഞ്ചന്തി വനസ്സതീൻ । **36 (10)**

T.B.2.4.4.4

പ്രോവാ॑രത മരു॑തോ ദുർമദാ॑ ഇ॒വ ।
 ദേ॒വാ॒സഃ സർവ॑യാ വി॒ശാ ॥ പു॒രു॒ത്രാ ഹി സ॒ദൃ॒ഞ്ചസി॑ ।
 വി॒ശോ വി॒ശാ അ॒നു പ്ര॒ഭു । സ॒മഥ്സു॑ ത്വാ ഹ॒വാമഹേ॑ ।
 സ॒മഥ്സ॒ഗ്നി-മ॒വസേ॑ । വാ॒ജയ॑ന്തോ ഹ॒വാമഹേ॑ ॥
 വാജേ॑ഷു ചി॒ത്രരാ॑ധസം ॥ സംഗ॑ച്ഛ॒ദ്ധ്യം സം॑വദ॒ദ്ധം ।
 സം വോ॑ മനാ॑ശ്സി ജാന॑താം । **37 (10)**

T.B.2.4.4.5

ദേ॒വാ ഭാ॒ഗം യ॑ഥാ പുർവേ॑ । സംജാ॑ന്നാ ഉ॒പാ॒സത॑ ॥
 സ॒മാനോ॑ മ॒ന്ത്രഃ സ॒മിതിഃ॑ സ॒മാനീ॑ ।
 സ॒മാനം॑ മ॒നഃ സ॒ഹ ചി॒ത്തമേ॑ഷാം ।
 സ॒മാനം॑ കേ॒തോ അ॒ഭി॒സപ്ത॑രദ॒ദ്ധം ।
 സംജ॑ഞ്ഞാനേ॒ന വോ॑ ഹ॒വിഷാ॑ യജാമഃ ॥
 സ॒മാനീ॑ വ ആ॒കൃ॒തിഃ । സ॒മാനാ॑ ഹൃദ॒യാനി॑ വഃ ।
 സ॒മാനമ॑സ്തു വോ॒ മനഃ॑ । യഥാ॑ വഃ സു॒സഹാ॑സ॒തി ॥ **38 (10)**

T.B.2.4.4.6

സംജ॑ഞ്ഞാനം നഃ സ്വൈഃ । സംജ॑ഞ്ഞാനമർ॒ണ്ണൈഃ ।
 സംജ॑ഞ്ഞാനമശി॒നാ യു॒വം । ഇ॒ഹാ॒സ്മാസു॑ നി॒യച്ഛതം॑ ॥
 സംജ॑ഞ്ഞാനം മേ ബൃഹ॒സ്വതിഃ॑ ।
 സംജ॑ഞ്ഞാനം സ॒വിതാ॑ ക॒രത് । സംജ॑ഞ്ഞാനമശി॒നാ യു॒വം ।

ഇഹ മഹ്യം നിയച്ഛതം || ഉപച്ഛായാമിവ ഘൃണേഃ |

അഗന്ത ശർമ്മ തേ വയം | **39 (10)**

T.B.2.4.4.7

അഗ്നേ ഹിരണ്യസംഭൃശഃ ||

അദണ്ഡേഭിഃ സവിതഃ പായുഭിഷ്ടാം |

ശിവേഭിരദ്യ പരിപാഹി നോ ഗയം |

ഹിരണ്യജിഹ്വഃ സുവിതായ നവ്യസേ |

രക്ഷാമാകിർനോ അഘശച്ഛസ ഇൗശത ||

മദേമദേ ഹി നോ ദദ്യുഃ | യുഥാ ഗവാമുജുക്രതുഃ |

സംഗൃഭായ പുരു ശതാ | ഉദയാ ഹസ്ത്യാ വസു |

ശിശീഹി രായ ആദര || **40 (10)**

T.B.2.4.4.8

ശിപ്രിൻ വാജാനാം പതേ | ശചീവസ്തവ ദച്ഛസന്താ ||

ആ തു ന ഇന്ദ്ര ഭാജയ | ഗോഷ്വശോഷു ശുഭ്രുഷു |

സഹസ്രേഷു തുവീമഘ || യദ്-ദേവാ ദേവ ഹേഡനം |

ദേവാസശ്ചക്യമാ വയം | ആദിത്യാസുസ്മാഥാ യുയം |

ഋതസ്യുർതേന മുഞ്ചത || ഋതസ്യുർതേ-നാദിത്യാഃ | **41 (10)**

T.B.2.4.4.9

യജത്രാ മുഞ്ചതേഹ മാ | യജ്ഞൈർവോ യജ്ഞവാഹസഃ |

ആശിക്ഷന്തോ ന ശേകിമ || മേദസ്വതാ യജമാനാഃ |

സ്രുചാഽഽജ്യേന ജുഹ്വതഃ | അകാമാ വോ വിശ്വേ ദേവാഃ |
ശിക്ഷന്തോ നോപ ശേകിമ || യദി ദിവ യദി നക്തം |
ഏന ഏനസ്യോഽകരത് |

ഭൂതം മാ തസ്മാദ്ഭവ്യം ച () | 42 (10)

T.B.2.4.4.10

ദ്രുപദാദിവ മുഞ്ചതു || ദ്രുപദാദിവേൻ-മുമുചാനഃ |
സ്വിന്നഃ സ്താത്വീ മലാദിവ | പൃതം പവിത്രേണേ വാജ്യം |
വിശ്വേ മുഞ്ചന്തു മൈനസഃ || ഉദായം തമസസ്സരി |
പശ്യന്തോ ജ്യോതിരുത്തരം | ദേവം ദേവത്രാ സൂര്യം |
അഗന്മ ജ്യോതിരുത്തമം || 43 (9)

(തവ - കൃധി - വനസ്സതീ - ജ്ഞാനതാ - മസ്തി - വയം -
ഭരാ - ദിത്യാ - ശ്വ - +നവ ച) (A4)

2.4.5 അനുവാകം 5 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.5.1

വൃഷാ സോ അയുശുഃ പവതേ ഹവിഷ്യാൻമ്-സോമഃ |
ഇന്ദ്രസ്യ ഭാഗ ജതയുഃ ശതായുഃ |
സ മാ വൃഷാണം വൃഷഭം കൃണോതു |
പ്രിയം വിശാഘ് സർവവീരഘ് സുവീരം ||
കസ്യ വൃഷാ സുതേ സചാ | നിയുത്വാൻ വൃഷഭോ രണത് |

വൃ॒ത്ര॒ഹാ॒ സോ॒മപീ॒തയേ॑ ॥ യ॒സ്മൈ॑ ശൃ॒ങ്ഗ॒ വൃ॒ഷോ॑ ന॒പാത്॑ ।
പ്ര॒ണപാ॑ത് കു॒ണ്ഡപാ॑യുഃ । നൃ॒സി॒ന്ദ്രഭൃ॑ ആ മ॒നഃ॑ ॥ 44 (10)

T.B.2.4.5.2

തച്ഛ॑ സ॒ഭ്രീചീ॑രുതയോ॒ വൃ॒ഷ്ണി॑യാനി ।
പൗ॒ഘസ്യാ॑നി നിയു॒തഃ॑ സ॒ശ്ചുരി॑ന്ദ്രം ।
സ॒മുദ്രം॑ ന സി॒ന്ധവ॑ ഉ॒ക്ഥശൃ॑ഷ്ഠാഃ ।
ഉ॒രുവൃ॑ച॒സം ഗി॒ര ആ॑വിശ॒ന്തി ॥
ഇ॒ന്ദ്രായ॑ ഗി॒രോ അ॑നി॒ശിത॑സർഗാഃ ।
അ॒പഃ പ്രെ॑ര॒യന്മി॑ സ॒ഗര॑സ്യ ബൃ॒ദ്ധ്നാത്॑ ।
യോ അ॑ക്ഷേ॒ണേവ॑ ച॒ക്രിയാ॑ ശ॒ചീഭിഃ॑ ।
വി॒ഷ്വക॑ത॒സ്തംഭ॑ പൃ॒ഥിവീ॑മുത ദ്യാം ॥
അ॑ക്ഷോ॒ദയ॑ച॒വസാ॑ ക്ഷാമ ബൃ॒ദ്ധ്നം ।
വാ॒ർണ॑വാ॒തസ്ത॑വി॒ഷീഭി॑രിന്ദ്രഃ ॥ 45 (10)

T.B.2.4.5.3

ദ്യ॒ധ്യാന്യൗ॑ഘ്നാദൃ॒ശമാ॑ന ഓ॒ജഃ॑ ।
അ॒വാഭി॑ന॒ത്കകു॑ഭഃ പ॒ർവതാ॑നാം ॥
ആ നോ॑ അ॒ഗ്നേ സു॑കേ॒തൂനാ॑ । ര॒യിം വി॑ശ്വായു॒പോഷ॑സം ।
മാ॒ർദ്ധീ॑കം ധേ॒ഹി ജീ॑വ॒സേ ॥ തച്ഛ॑ സോ॒മ മ॒ഹേ ഭഗ॑ം ।
താം യൂ॑ന ജി॒തായ॑തേ । ദക്ഷം॑ ദധാ॒സി ജീ॑വ॒സേ ॥

രഥം യുജ്ഞതേ മരുതഃ ശുഭേ സുഗം ।
സുരോ ന മിത്രാവരുണാ ഗവിഷ്ടിഷു । 46 (10)

T.B.2.4.5.4

രജാഘ്സി ചിത്രാ വി ചരന്തി തന്യവഃ ।
ദിവഃ സമ്രാജാ പയസാ ന ഉക്ഷതം ॥
വാചഘ് സു മിത്രാവരുണാവിരാവതീം ।
പർജന്യശ്ചിത്രാം വദതി തിഷീമതീം ।
അഭ്രാ വസത മരുതഃ സു മായയാ ।
ദ്യാം വർഷയത-മരുണാമരേപസം ॥
അയുക്ത സപ്ത ശുന്ധ്യവഃ । സുരോ രഥസ്യ നപ്രിയഃ ।
താദിര്യാതി സ്വയുക്തിഭിഃ ॥
വഹിഷേഭിർവിഹരൻ. യാസി തന്തും । 47 (10)

T.B.2.4.5.5

അവവ്യയന്നസിതം ദേവ വസഃ ।
ദവിദ്ധാതോ രശ്മയഃ സൂര്യസ്യ ।
ചർമേവാവാധുസ്തമോ അപ്സാന്തഃ ॥ പർജന്യായ പ്രഗായത ।
ദിവസ്സുത്രായ മീഢുഷേ । സ നോ യവസമിച്ഛതു ॥
അച്ഛാ വദ തവസം ഗീർഭിരാഭിഃ ।
സ്തുഹി പർജന്യം നമസാ വിവാസ ।

കനിക്രദദ്-വൃഷഭോ ജീരദാനുഃ ।

രേതോ ദധാത്വോഷധീഷു ഗർഭം ॥ 48 (10)

T.B.2.4.5.6

യോ ഗർഭമോഷധീനാം । ഗവാം കൃണോത്യർവതാം ।

പർജന്യഃ പുരുഷീണാം ॥ തസ്മാ ഇദാസ്യേ ഹവിഃ ।

ജുഹോതാ മധുമത്തമം । ഇധാം നഃ സംയതം കരത് ॥

തിസ്രോ യദഗ്നേ ശരദസ്സാമിത് ।

ശുചിം ഘൃതേന ശുചയഃ സപര്യന് ।

നാമാനി ചിദ്രധിരേ യജ്ഞിയാനി ।

അസുദയന്ത തനുവഃ സുജാതാഃ ॥ 49 (10)

T.B.2.4.5.7

ഇന്ദ്രശ്ച നഃ ശുനാസീരൗ । ഇമം യജ്ഞം മിമിക്ഷതം ।

ഗർഭം ധത്തൗ സ്വസ്തയേ ॥

യയോരിദം വിശ്വം ഭുവന-മാവിവേശ ।

യയോരാന്നന്ദോ നിഹിതോ മഹശ്ച ।

ശുനാസീരാവൃതുഭിഃ സംവിദാനൗ ।

ഇന്ദ്രവന്തൗ ഹവിരിദം ജുഷേമാം ॥

ആ ഘോ യേ അഗ്നിമിന്ധതേ । സ്തുണന്തി ബർഹിരാന്യുഷക് ।

യേഷാമിന്ദോ യുവാ സഖാ () ॥ അഗ്ന ഇന്ദ്രശ്ച മേദിനാ ।

ഹ॒മോ॒ വൃ॒ത്രാ॒ണ്യപ്ര॒തി । യു॒വച് ഹി॑ വൃ॒ത്രഹ॑ന്തമാ ॥

യാ॒ഭ്യാച് സു॒വര॑ജയന്നഗ്ര ഏ॒വ ।

യാ॒വാത॑സ്ഥതുർ-ഭു॒വന॑സ്യ മദ്ധ്യേ ॥

പ്ര॒ചർഷ॑ണീ വൃ॒ഷണാ॑ വജ്ര॒ബാഹു॑ ।

അ॒ഗ്നീ ഇ॒ന്ദ്രാ വൃ॒ത്രഹ॑ണാ ഹുവേ॒ വാം ॥ 50 (17)

(മന - ഇന്ദ്രോ - ഗാവിഷ്ടിഷു - തന്തു - ഗർഭച് -

സുജാതാഃ - സഖാ സപ്ത ച) (A5)

2.4.6 അനുവാകം 6 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.6.1

ഉ॒ത നഃ॑ പ്രി॒യാ പ്രി॒യാസു॑ । സ॒പ്തസ്വ॑സാ സുജു॒ഷ്ടാ ।

സ॒രസ്വ॑തീ സ്തോമ്യാ ഭൂ॒ത് ॥

ഇ॒മാ ജു॑ഹ്വാ॒നാ യു॒ഷ്മദാ॑ നമോ॒ഭിഃ ।

പ്ര॒തി സ്തോ॑മച് സ॒രസ്വ॑തി ജു॒ഷസ്വ॑ ।

ത॒വ ശ॑ർമൻ പ്രി॒യത॑മേ ദധാ॒നാഃ ।

ഉ॒പസ്തേ॑ധാമ ശ॒രണം॑ ന വൃ॒ക്ഷം ॥ ത്രീ॑ണി പ॒ദാ വി॒ചക്ര॑മേ ।

വി॒ഷ്ണുർഗോ॑പാ അ॒ദാഭ്യഃ॑ ।

ത॒തോ ധ॑ർമാ॒ണി ധാ॒രയ॑ന് ॥ 51 (10)

T.B.2.4.6.2

തദ॑സ്യ പ്രി॒യമ॑ഭി പാ॒മോ അ॑ശ്യാം ।

നരോ॑ യ॒ത്ര ദേ॒വയ॑വോ മദ॒ന്തി ।

ഉരുക്രമസ്യ സ ഹി ബന്ധുരിത്ഥാ ।
 വിഷ്ണോഃ പദേ പരമേ മദ്ധ്യ ഉത്സഃ ॥
 ക്രത്വാ ദാ അസ്ഥു ശ്രേഷ്ഠഃ ।
 അദ്യ ത്വാ വന്വന്ത് സുരേക്ഷാഃ ।
 മർത ആനാശ സുവൃക്തിം ॥ ഇമാ ബ്രഹ്മ ബ്രഹ്മവാഹ ।
 പ്രിയാ ത ആ ബർഹിഃ സീദ ।
 വീഹി സൂര പുരോധാശം ॥ 52 (10)

T.B.2.4.6.3

ഉപ നഃ സൂനവോ ഗിരഃ । ശൃണ്വന്ത്വമൃതസ്യ യേ ।
 സുമൃഡീകാ ഭവന്തു നഃ ॥ അദ്യാ നോ ദേവ സവിതഃ ।
 പ്രജാവത് സാവീഃ സൗഭഗം । പരാ ദുഃഷ്പിയിച്ഛ സുവ ॥
 വിശ്വാന്വി ദേവ സവിതഃ । ദൂരിതാനി പരാസുവ ।
 യദ്-ഭദ്രം തന്മ ആസുവ ॥
 ശുചിമർകൈർ-ബൃഹസ്സതീം ॥ 53 (10)

T.B.2.4.6.4

അദ്ധാരേഷു നമസ്യത । അനാമ്യോജ ആചകേ ॥
 യാ ധാരയന്ത ദേവാ സുദക്ഷാ ദക്ഷപിതാരാ ।
 അസൂര്യായ പ്രമഹസാ ॥
 സ ഇത്ക്ഷേതി സുധിത ഓകസി സേ ।
 തസ്മാ ഇധാ പിനാതേ വിശ്വാദാനീ ॥

തസ്മൈ വിശഃ സ്വയമേവാനമന്തി ।
 യസ്മിൻ ബ്രഹ്മാ രാജനി പൂർവ ഏതി ॥
 സകൃതിമിന്ദ്ര സച്യുതിം ।
 സച്യുതിം ജഘനച്യുതിം । 54 (10)

T.B.2.4.6.5

കനാത്കാദാം ന ആദര । പ്രയസ്തുന്നീവ സക്ഥ്യം ॥
 വിൻ ഇന്ദ്ര മൃധോ ജഹി । കനീഖുനദിവ സാപയൻ ।
 അഭി നഃ സുഷ്ടുതിം നയ ॥ പ്രജാപതിഃ സ്ത്രിയാം യശഃ ।
 മുഷ്ഠയോരദധാമ് സപം । കാമസ്യ തൃപ്തിമാനനം ।
 തസ്യാഗേ ഭാജയേഹ മാ ॥ മോദഃ പ്രമോദ ആനനഃ । 55 (10)

T.B.2.4.6.6

മുഷ്ഠയോർനിഹിതഃ സപഃ । സൂത്രേവ കാമസ്യ തൃപ്യാണി ।
 ദക്ഷിണാനാം പ്രതിഗ്രഹേ ॥ മനസശ്ചിത്ത-മാകൃതിം ।
 വാചഃ സത്യ-മശീമഹി । പശൂനാഃ രൂപമന്നസ്യ ।
 യശഃ ശ്രീഃ ശ്രയതാം മയി ॥
 യഥാ ഹമസ്യാ അത്യപഃ സ്ത്രിയൈ പുമാൻ ।
 യഥാ സ്ത്രി തൃപ്യതി പുഷ്ടസി പ്രിയേ പ്രിയാ ।
 ഏവം ഭഗസ്യ തൃപ്യാണി । 56 (10)

T.B.2.4.6.7

യജ്ഞസ്യ കാമ്യഃ പ്രിയഃ ॥ ദദാമീത്യഗ്നിർവദതി ।
 തഥേതി വായുരാഹ തത് । ഹന്തേതി സത്യം ചന്ദ്രമാഃ ॥
 ആദിത്യഃ സത്യമോമിതി ॥ ആപസ്തമ്-സത്യമാഭരന് ।
 യശോ യജ്ഞസ്യ ദക്ഷിണാം ।
 അസൗ മേ കാമഃ സമൃദ്ധ്യതാം ॥
 ന ഹി സ്പശമവിദൻ-നന്യമസ്മാത് ।
 വൈശ്യാനരാത് പുര ഏതാരമഗ്നേഃ । 57 (10)

T.B.2.4.6.8

അഥേമമൻമന്നമൃതമുരാഃ ।
 വൈശ്യാനരം ക്ഷേത്രജിത്യായ ദേവാഃ ॥
 യേഷാമിമേ പൂർവേ അർമാസ ആസന് ।
 അയുപാഃ സദ്മ വിഭൂതാ പുരുണി ।
 വൈശ്യാനര ത്വയാ തേ നൃത്താഃ ।
 പൃഥിവീ-മന്യാമഭിതസ്ഥൂർ-ജനാസഃ ॥
 പൃഥിവീം മാതരം മഹീം । അന്തരിക്ഷ-മുപബ്രൂവേ ।
 ബൃഹതീമൃതയേ ദിവം ॥ വിശ്വം ബിഭർതി പൃഥിവീ । 58 (10)

T.B.2.4.6.9

അന്തരിക്ഷം വിപ്രപ്രഥേ । ദുഹേ ദൃൗർ ബൃഹതീ പയഃ ॥
 ന താ നശന്തി ന ദഭാതി തസ്കരഃ ।

നൈനാ അമിത്രോ വൃഥിരാദധർഷതി ।

ദേവാഃ ശ്വ യാദിർ യജതേ ദദാതി ച ।

ജ്യോതിത്താദിഃ സചതേ ഗോപതിഃ സഹ ॥

ന താ അർവാ രേണുകകാടോ അശ്നുതേ ।

ന സഃ സ്കൃതത്ര-മുപയന്തി താ അഭി ।

ഉരുഗായമഭയം തസ്യ താ അനു ।

ഗാവോ മർത്യസ്യ വിചരന്തി യജനഃ ॥ 59 (10)

T.B.2.4.6.10

രാത്രി വൃദ്ധ്യദായതീ । പുരുത്രോ ദേവ്യക്ഷദിഃ ।

വിശ്വാ അധി ശ്രിയോഽധിത ॥ ഉപ തേ ഗാ ഇവാകരം ।

വൃണീഷ ദുഹിതർ ദിവഃ । രാത്രി സ്തോമം ന ജിഗ്യുഷീ ॥

ദേവീം വാചമജനയന്ത ദേവാഃ ।

താം വിശ്വരൂപാഃ പശവോ വദന്തി ।

സാ നോ മന്ദ്രേഷമൂർജം ദുഹാനാ ।

ധേനുർവാഗസ്മാനുപ സുഷ്ടുതൈതു ॥ 60 (10)

T.B.2.4.6.11

യദ് വാഗദന്ത്യ-വിചേതനാനി ।

രാശ്ട്രീ ദേവാനാം നിഷസാദ മന്ദ്രാ ।

ചതസ്ര ഊർജം ദുദുഹേ പയാഽസി ।

കപ॑ സ്വി॒ ദ॒സ്യഃ പ॒രമം ജഗാ॑മ ॥
 ഗൗ॑രീ മി॒മായ സ॒ലിലാ॑നി തക്ഷ॑തീ ।
 ഏ॒കപ॑ദീ ദി॒പദീ॑ സാ ച॒തുഷ്പ॑ദീ ।
 അ॒ഷ്ടാപ॑ദീ ന॒വപ॑ദീ ബ॒ഭൃവു॑ഷീ ।
 സ॒ഹസ്രാ॑ക്ഷരാ പ॒രമേ വ്യോ॑മൻ ॥
 ത॒സ്യാച്ഛ॑ സ॒മുദ്രാ॑ അ॒ധി വി ക്ഷ॑രന്തി ।
 തേ॑ന ജീ॒വന്തി പ്ര॒ദിശ॑ശ്ചത॒സ്രഃ । 61 (10)

T.B.2.4.6.12

ത॒തഃ ക്ഷ॑രതൃ॒ക്ഷരം॑ । തദ്-വി॒ശ്വ-മു॑പ॒ജീവ॑തി ॥
 ഇ॒ന്ദ്രാ സൂ॑രാ ജ॒നയ॑ൻ-വി॒ശ്വക॑ർമാ ।
 മ॒രുതാ॑ച്ഛ॒ അസ്മു॑ ഗ॒ണവാ॑ൻ-സ॒ജാത॑വാൻ ।
 അ॒സ്യ സ്തൃ॑ഷാ-ശാ॒ശുര॑സ്യ പ്ര॒ശിഷ്ടീ॑ം ।
 സ॒പതാ॑ വാ॒ചം മ॑ന॒സാ ഉ॑പാ॒സതാം॑ ॥
 ഇ॒ന്ദ്രഃ സൂ॑രോ അ॒തരദ്-ര॑ജാച്ഛ॒സി ।
 സ്തൃ॑ഷാ സ॒പതാഃ॑ ശാ॒ശുരോ॑ഽയമ॒സ്മു ।
 അ॒യച്ഛ॑ ശ॒ത്രുഞ്ജ॑യതു ജ॒ർഹൃ॑ഷാ॒ണഃ ।
 അ॒യം വാ॑ജം ജ॒യതു॑ വാ॒ജസാ॑തൗ () ॥
 അ॒ഗ്നിഃ ക്ഷ॑ത്രഭൃ॒ദനി॑ഭൃ॒ഷ്മോജഃ॑ ।
 സ॒ഹസ്രീ॑യോ ദീ॒പ്യതാ॑-മ॒പ്രയു॑ച്ഛൻ ।

വി॒ദ്രാജ॑മാനഃ സ॒മിധാ॑ന ഉ॒ഗ്രഃ ।

ആ॑ന്തരി॒ക്ഷമ॑രുഹ॒ദ-ഗ॑ന്ധ്യാം ॥ 62 (14)

(ധാ॑രയ॑ൻ - പു॒രോ॑ധാശം - ബൃ॒ഹസ്പ॑തിം - ജ॒ഘ്ന॑ച്യുതി
- മാ॑നന്ദോ - ഭഗ॑സ്യ തൃ॒പ്യാ - ബൃ॒ഗേഃ - പൃ॒ഥി॒വീ -
യജ്ഞ॑ന - ഏ॒തു - പ്ര॒ദിശ॑ശ്ച॒ത്സോ - വാജ്ഞാ॑തൗ
ച॒ത്വാരി॑ ച) (A6)

2.4.7 അനുവാകം 7 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.7.1

വൃ॒ഷാഃ സ്യ॑ശ്ശുർ-വൃ॒ഷഭാ॑യ ഗൃ॒ഹ്യസേ॑ ।

വൃ॒ഷാഃ യമു॑ഗ്രോ നൃ॒ചക്ഷ॑സേ ।

ദി॒വ്യഃ കർമ്മ॑ണ്യോ ഹി॒തോ ബൃ॑ഹന്നാമ ।

വൃ॒ഷഭ॑സ്യ യാ ക॒കുത് ॥ വി॒ഷ്ണു॑വാൻ. വി॒ഷ്ണോ॑ ഭവതു ।

അ॒യം യോ മാ॑മകോ വൃ॒ഷാഃ । അ॒ഥോ ഇ॒ന്ദ്ര ഇ॒വ ദേ॒വേഭ്യഃ॑ ।

വി॒ബ്ര॑വീതു ജനേ॒ഭ്യഃ ॥ ആ॑യു॒ഷ്മന്തം॑ വർച॒സ്വന്തം॑ ।

അ॒ഥോ അ॒ധി॑പതിം വീ॒ശാം । 63 (10)

T.B.2.4.7.2

അ॒സ്യാഃ പൃ॒ഥി॒വ്യാ അ॒ദ്ധ്യ॑ക്ഷം । ഇ॒മി॒ന്ദ്ര വൃ॒ഷഭം॑ കൃ॒ണു ॥

യഃ സു॒ശൃ॑ങ്ഗഃ സു॒വൃ॒ഷഭഃ॑ । ക॒ല്യാ॑ണോ ദ്രോണ॒ ആ॒ഹി॑തഃ ।

കാർഷ്ഠീ॑വലപ്ര॒ഗാണേ॑ന । വൃ॒ഷഭേ॑ണ്യ യജാമഹേ ॥

വൃ॒ഷഭേ॑ണ്യ യജമാ॒നാഃ । അ॒ക്രൂ॑രേണേവ സർപി॒ഷാ ॥

മൃ॒ധശ്ച॑ സർ॒വാ ഇ॒ന്ദ്രേ॒ണ ।

പൃ॒ത॒നാശ്ച॑ ജയാമ॒സി ॥ 64 (10)

T.B.2.4.7.3

യ॒സ്യായ॑മൃ॒ഷഭോ॑ ഹ॒വിഃ । ഇ॒ന്ദ്രായ॑ പ॒രിണീ॑യതേ ॥

ജ॒യാതി॑ ശ॒ത്രുമാ॑യന്തം । അ॒ഥോ ഹ॑ന്തി പൃ॒ത॒നൃതഃ ॥

നൃ॒ണാമ॑ഹ പ്ര॒ണീര॑സത് । അ॒ഗ്ര ഉ॑ദ്ഭി॒ന്ദതാ॑മ॒സത് ॥

ഇ॒ന്ദ്ര ശു॑ഷ്മം ത॒നുവാ॑ മേ॒രയ॑സ്വ ।

നീ॒ചാ വി॑ശ്വാ അ॒ഭിതി॑ഷ്ടാ॒ഭിമാ॑തീഃ ।

നി ശൃ॑ണീ॒ഹ്യാബാ॑ധം യോ നോ അ॒സ്തി ।

ഉ॒രും നോ॑ ലോ॒കം കൃ॑ണു॒ഹി ജീ॑രദാനോ ॥ 65 (10)

T.B.2.4.7.4

പ്രേ॒ഹൃഭി॑പ്രേ॒ഹി പ്ര॑ഭ॒രാ സ॒ഹസ॑ ।

മാ വി॑വേ॒നോ വി॑ ശൃ॒ണുഷ്വാ॑ ജ॒നേഷു॑ ।

ഉ॒ദീ॒ധിതോ॑ വൃ॒ഷഭ॑ തി॒ഷ്ഠ ശു॑ഷ്മഃ ॥

ഇ॒ന്ദ്ര ശ॒ത്രുൻ പു॒രോ അ॒സ്മാക॑ യു॒ദ്ധ്യ ॥

അ॒ഗ്നേ ജേ॒താ ത്വം ജ॑യ । ശ॒ത്രുൻമ॑ സ॒ഹസ॑ ഓ॒ജസാ॑ ।

വി ശ॒ത്രുൻ. വി॑മൃ॒ധോ നു॑ദ ॥

ഏ॒തം തേ॒ സ്തോ॑മം തു॒വിജാ॑ത വി॒പ്രഃ ।

ര॒ഥം ന॑ ധീ॒രഃ സ്വ॑പാ അ॒തക്ഷ॑ം ।

യദീ॒ദഗ്നേ॑ പ്ര॒തി ത്വം ദേ॑വ ഹ॒ര്യാഃ ॥ 66 (10)

T.B.2.4.7.5

സുവർവതീരപ ഏ॒നാ ജയേ॑മ ॥ യോ ഏ॒തേനാ॑ഭിമാ॒നിതഃ॑ ।
 ഇ॒ന്ദ്ര ജൈ॒ത്രായ॑ ജജ്ഞി॒ഷേ । സ॒ നഃ॑ സം॒കാസു॑ പാര॒യ ।
 പൃ॒തനാ॑സാഹ്യേ॒ഷു ച ॥ ഇ॒ന്ദ്രോ ജി॒ഗായ॑ പൃ॒ഥിവി॑ം ।
 അ॒ന്തരി॑ക്ഷ്യ॒സ്സുവർ॑മഹത് । വൃ॒ത്രഹാ॑ പു॒രുചേ॑തനഃ ॥
 ഇ॒ന്ദ്രോ ജി॒ഗായ॑ സഹ॒സാ സഹാ॑ഽസി ।
 ഇ॒ന്ദ്രോ ജി॒ഗായ॑ പൃ॒തനാ॑നി വി॒ശ്വാ ॥ 67 (10)

T.B.2.4.7.6

ഇ॒ന്ദ്രോ ജാ॒തോ വി॒ പുരോ॑ രുരോജ ।
 സ॒ നഃ॑ പ॒രസ്താ॑ വരി॒വഃ കൃ॑ണോതു ॥ അ॒യം കൃ॒തൂരഗൃ॑ഭീതഃ ।
 വി॒ശ്വജി-॑ദു॒ർഭിദി॑മ്- സോമഃ । ഋ॒ഷിർ വി॒പ്രഃ കാ॑വേ്॒യന ॥
 വാ॒യുരഗ്രേ॒ഗാ യജ്ഞ॑പ്രീഃ । സാ॒കം ഗ॒ന്ധന॑സാ യജ്ഞം ।
 ശി॒വോ നി॒യുദ്ഭിഃ॑ ശി॒വാഭിഃ॑ ॥ വാ॒യോ ശു॒ക്രോ അ॒യാമി॑ തേ ।
 മദ്ധ്യോ॑ അ॒ഗ്രം ദി॒വിഷ്ടി॑ഷു ॥ 68 (10)

T.B.2.4.7.7

ആ॒യാ ഹി॒ സോമ॑പീതയേ । സ്വാ॒രുഹോ॑ ദേ॒വ നി॒യുത്വാ॑താ ॥
 ഇ॒മി॒ന്ദ്ര വർദ്ധ॑യ ക്ഷ॒ത്രിയാ॑ണാം ।
 അ॒യം വി॒ശാം വി॒ശ്വപ॑തിരസ്തു രാജാ ॥
 അ॒സ്മാ ഇ॒ന്ദ്ര മ॒ഹി വർചാ॑ഽസി ധേ॒ഹി ।
 അ॒വർച॑സം കൃ॒ണുഹി॑ ശ॒ത്രുമ॑സ്യ ॥

ഇ॒മമാ॒ഭജ॒ ഗ്രാ॒മേ അ॒ശോ॒ഷു ഗോ॒ഷു ।
 നി॒ര॒മും ഭജ॒ യോ॒മിത്രോ॑ അ॒സ്യ ।
 വർ॒ഷ॒ൻ ക॒ഷ॒ത്ര॒സ്യ ക॒കു॒ഭി ശ്ര॒യ॒സ്വ ।
 ത॒തോ॑ ന ഉ॒ഗ്രോ വി॒ഭജാ॑ വ॒സൂനി॑ ॥ 69 (10)

T.B.2.4.7.8

അ॒സ്മേ ദ്യാ॒വാപൃ॒ഥി॒വീ ഭൂ॒രി വാ॒മം ।
 സം ദൂ॒ഹാ॒മാം ഘർ॒മദു॒ഷേ॒വ ധേ॒നുഃ ।
 അ॒യച്ഛ॑ രാ॒ജാ പ്രി॒യ ഇ॒ന്ദ്ര॒സ്യ ഭൂ॒യാത് ।
 പ്രി॒യോ ഗ॒വാ॒മോ॒ഷധീ॑നാ-മു॒താ॒പാം ॥
 യു॒നജ്ജ॑മി ത ഉ॒ത്തരാ॑വ॒ന്ത-മി॒ന്ദ്രം ।
 യേന॑ ജ॒യാ॒സി ന പ॒രാജ॑യാ॒സൈ ।
 സ ത്വാ॑ ങ്ക॒രേ॒കവൃ॒ഷഭഃ॑ സ്വാ॒നാം ।
 അ॒ഥോ രാ॒ജന്നു॑ത്ത॒മം മാ॒നവാ॑നാം ॥
 ഉ॒ത്തര॑സ്തഥ॒ധരേ॑ തേ സ॒പ॒താഃ ।
 ഏ॒കവൃ॒ഷാ ഇ॒ന്ദ്ര॒സഖാ॑ ജി॒ഗീ॒വാൻ । 70 (10)

T.B.2.4.7.9

വി॒ശ്വാ ആ॒ശാഃ പൃ॒തനാഃ॑ സം॒ജയ॑ഞ്ജ॒യൻ ।
 അ॒ഭി॒തി॒ഷ്ട ശ॒ത്രു॒യതഃ॑ സ॒ഹ॒സ്വ ॥
 തു॒ഭ്യം ഭ॒ര॒ന്തി ക॒ഷിത॑യോ॒ യവി॑ഷ്ട ।
 ബ॒ലി॒മഗ്നേ॑ അ॒ന്തി ത ഓ॒ത ദൂ॒രാത് ।

ആ ഭന്ദിഷ്ടസ്യ സുമതിം ചികിദ്ധി ।
 ബൃഹത്തേ അഗ്നേ മഹി ശർമ്മ ഭദ്രം ॥
 യോ ദേഹ്യോ അനമയദധസൈസ്തഃ ।
 യോ അര്യപത്നീ-രുഷസശ്ചകാര ।
 സ നിരുദ്ധ്യാ നഹുഷോ യഹോ അഗ്നിഃ ।
 വിശശ്ചക്രേ ബലിഹൃതഃ സഹോദിഃ ॥ 71 (10)

T.B.2.4.7.10

പ്ര സദ്യോ അഗ്നേ അത്യേഷ്ടന്യാൻ ।
 ആവിർയസൈ ചാരുതരോ ബഭൂമ ।
 ഞാഡേന്യോ വപുഷ്യോ വിഭാവം ।
 പ്രിയോ വിശാമതിമിർ-മാനുഷീണാം ॥
 ബ്രഹ്മ ജ്യേഷ്ഠാ വീര്യം സംഭൃതാനി ।
 ബ്രഹ്മാഗ്രേ ജ്യേഷ്ഠം ദിവമാതതാന ।
 ഋതസ്യ ബ്രഹ്മ പ്രഥമോത ജജ്ഞേ ।
 തേനാർഹതി ബ്രഹ്മണാ സ്പർദ്ധിതും കഃ ॥
 ബ്രഹ്മ സ്രുചോ ഘൃതവതീഃ ।
 ബ്രഹ്മണാ സ്വർവോ മിതാഃ ॥ 72 (10)

T.B.2.4.7.11

ബ്രഹ്മ യജ്ഞസ്യ തന്തവഃ । ഋതിജോ യേ ഹവിഷ്കൃതഃ ॥
 ശൃങ്ഗാണീവേച്ഛുങ്ഗിണാഽ സംഭദ്യശ്രിരേ ।

ചഷാലവന്തഃ സ്വരവഃ പൃഥവിവയാം ।
തേ ദേവാസഃ സ്വരവസ്തസ്ഥിവാച്സഃ ।
നമഃ സഖിദ്യഃ സന്നാന്മാ ഽവഗാത ॥
അഭിഭൂരഗ്നിരതരദ്-രജാച്സി ।
സ്വധോ വിഹത്യ പൃതനാ അഭിശ്രീഃ ।
ജുഷാണോ മ ആഹുതിം മാ മഹിഷ്ട ।
ഹത്യാ സപത്താൻ. വരിവസ്തരന്നഃ () ॥
ഈശാനം ത്വാ ഭുവനാനാ-മഭിശ്രീയം ।
സ്തൗമൃഗ ഉരുകൃത് സ്വവീരം ।
ഹവിർ ജുഷാണഃ സപത്താച് അഭിഭൂരസി ।
ജഹി ശത്രുച്രപ മൃധോ നുദസ്വ ॥ 73 (14)

(വിശാം - ജയാമസി - ജീരദാനോ - ഹര്യോ - വിശ്വാ -
 ദിവീഷ്ടിഷ്ടു - വസൂനി - ജിഗീവാൻമ - സഹോദിർ -
 മിതാ - ന ശ്വത്വാരി ച) (A7)

2.4.8 അനുവാകം 8 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.8.1

സ പ്രത്വന്നവീയസാ । അഗേദ് ഭൃണേന് സംയതാ ।
ബൃഹത് തതൻമ ഭാനുനാ ॥ നവം നു സ്തോമഗയേ ।
ദിവഃ ശ്വേനായ ജീജനം । വസോഃ കുവിദ്വനാതി നഃ ॥

സ്വാ॒രു॒ഹാ യ॒സ്യ ശ്രീ॒യോ ഭൃ॒ശേ । ര॒യിർവീ॒ര॒വതോ॑ യ॒ഥാ ।
അ॒ഗ്രേ യ॒ജ്ഞ॒സ്യ ചേ॒തതഃ॑ ॥ അ॒ദാ॒ഭ്യഃ പു॒ര ഏ॒താ । 74 (10)

T.B.2.4.8.2

അ॒ഗ്നിർവി॒ശാമ॑ മാ॒നുഷീ॑ണാം । തൂ॒ർണീ॑ ര॒ഥഃ സ॒ദാ ന॒വഃ ॥
ന॒വ॒ച്ഛ് സോ॒മായ॑ വാ॒ജിനേ॑ । ആ॒ജ്യം പ॒യസോ॑ഽജ॒നി ।
ജു॒ഷ്ട॒ച്ഛ് ശു॒ചി॒തമം॑ വ॒സു ॥ ന॒വ॒ച്ഛ് സോ॒മ ജു॒ഷസ്വ॑ നഃ ।
പീ॒യുഷ॑സ്യേ॒ഹ തൃ॑പ്ണു॒ഹി । യ॒സ്മൈ ഭാ॒ഗ ഋ॒താവ॑യം ॥
ന॒വ॒സ്യ സോ॒മ തേ॒ വയം॑ ।
ആ॒ സ്മൃ॒തീം വൃ॑ണീ॒മഹേ॑ । 75 (10)

T.B.2.4.8.3

സ നോ॑ രാ॒സ്വ സഹ॑സ്രി॒ണഃ ॥ ന॒വ॒ച്ഛ് ഹ॒വിർജു॑ഷസ്വ॒ നഃ ।
ഋ॒തുഭിഃ॑ സോ॒മ ഭൃ॒തമം॑ । തദ॑ങ്ഗ॒ പ്രതി॑ഹര്യ॒ നഃ ।
രാ॒ജന്മ॑ സോ॒മ സ്വ॒സ്തയേ॑ ॥ ന॒വ॒ച്ഛ് സോ॒മം ന॒വ॒ച്ഛ് ഹ॒വിഃ ।
ഇ॒ന്ദ്രാ॒ഗ്നിഭ്യാ॑മ॒ നിവേ॑ദയ । തജ്ജു॑ഷേ॒താച്ഛ് സ॑ചേ॒തസാ॑ ॥
ശു॒ചിം നു॒ സോ॒മം ന॒വ॒ജാത॑മദ്യ ।
ഇ॒ന്ദ്രാ॒ഗ്നീ വൃ॒ത്രഹ॑ണാ ജു॒ഷേമാം॑ ॥ 76 (10)

T.B.2.4.8.4

ഉ॒ഭാ ഹി॑ വാ॒ച്ഛ് സു॒ഹ॒വാ ജോ॑ഹ॒വീമി॑ ।
താ വാ॒ജ്യ॑ സ॒ദ്യ ഉ॒ശതേ॑ ധേ॒ഷ്ടാ ॥
അ॒ഗ്നിരി॒ന്ദ്രോ ന॒വ॒സ്യ നഃ॑ । അ॒സ്യ ഹ॒വ്യ॒സ്യ തൃ॑പ്യതാം ।

ഇഹ ദേവൗ സഹസ്രിണൗ ॥

യജ്ഞം ന ആ ഹി ഗച്ഛതാം । വസുമാന്യഃ സുവർവിദം ।

അസ്യ ഹവൃസ്യ തൃപ്യതാം । അഗ്നിരിന്ദ്രോ നവസ്യ നഃ ॥

വിശ്വാൻ ദേവാഃ സ്തർപയത । 77 (10)

T.B.2.4.8.5

ഹവിഷോഽസ്യ നവസ്യ നഃ । സുവർവിദോ ഹി ജജ്ഞിരേ ॥

ഏദം ബർഹിഃ സുഷ്ഠരീമാ നവേന ।

അയം യജ്ഞോ യജമാനസ്യ ഭാഗഃ ।

അയം ബഭൂവ ഭുവനസ്യ ഗർഭഃ ।

വിശ്വേ ദേവാ ഇദമദ്യാഗ്മിഷ്ടാഃ ॥

ഇമേ നു ദ്യാവാപൃഥിവീ സമീചീ ।

തന്വാനേ യജ്ഞം പുരുപേശസം ധിയാ ।

ആസ്മൈ പൃണീതാം ഭുവനാനി വിശ്വാ ।

പ്രജാം പുഷ്ടിമമൃതം നവേന ॥ 78 (10)

T.B.2.4.8.6

ഇമേ ധേനു അമൃതം യേ ദുഹാതേ ॥

പയസ്വ-ത്യുത്തരാമേതു പുഷ്ടിഃ ।

ഇമം യജ്ഞം ജുഷമാണേ നവേന ।

സമീചീ ദ്യാവാപൃഥിവീ ഘൃതാചീ ॥

യവിഷ്ഠോ ഹവൃവാഹനഃ ।
 ചിത്രഭാ॒ന്തൂർ-ഘൃ॑താ॒സുതിഃ॑ । നവ॑ജാതോ വിരോ॒ചസേ॑ ।
 അഗ്നേ॑ തത്തേ മഹി॒ത്വനം॑ ॥ തമഗ്നേ॑ ദേവതാ॒ഭ്യഃ॑ ।
 ഭാഗേ॑ ദേവ ന മീ॒യസേ॑ । 79 (10)

T.B.2.4.8.7

സ ഏ॒നാ വി॒ദ്വാൻ. യ॑ക്ഷ്യസി । നവ॑സ്മോ॒മം ജു॒ഷസ്വ॑ നഃ ॥
 അഗ്നിഃ॑ പ്ര॒ഥമഃ॑ പ്രാശ്നാ॒തു । സ ഹി॑ വേദ യഥാ॑ ഹവിഃ ।
 ശി॒വാ അ॒സ്മഭ്യ-മോ॑ഷധീഃ । കൃ॒ണോതു॑ വിശ്വാ॒ർഷ॒ണിഃ॑ ॥
 ഭദ്രാ॑ന്നഃ ശ്രേ॒യഃ സ॒മന്നൈ॑ഷ്ട ദേ॒വാഃ ।
 ത്യാ॒വാഽവ॑സേന സമ॒ശീമ॑ഹി ത്വാ ।
 സ നോ॑ മയോ॒ഭ്യഃ പി॑തോ ആവി॒ശസ്വ॑ ।
 ശം തോ॑കായ തനു॒വേ സ്യോ॑നഃ () ॥
 ഏ॒തമു॒ത്യാം മധു॑ന്നാ സംയു॒തം യവം॑ ।
 സ॒രസ്വ॑ത്യാ അധി॒മനാ॑വചർകൃഷുഃ ।
 ഇ॒ന്ദ്ര ആ॒സീമ് സീ॑രപതിഃ ശത॒ക്രതുഃ॑ ।
 കീ॒നാശാ॑ ആസൻ മരു॒തഃ സു॒ഭാ॒നവഃ॑ ॥ 80 (14)

(പു॒ര ഏ॒താ - വൃ॑ണീമഹേ - ജു॒ഷ്മാ॑ം - തർപ॒യ
 താമൃ॒തം നവേ॑ന - മീ॒യസേ॑ - സ്യോ॒ന ശ്വ॒ത്വാരി॑ ച) (A8)

Prapaataka Korvai with starting Words of 1 to 8 Anuvaakams :-

(ജുഷ്ട - ശ്വകുഷ്ഠ - ജുഷ്ടീ നരോ - നക്തം ജാതാ -
വൃഷാ സ-ഉത നോ-വൃഷാഃസ്യുശ്ശുഃ-സ പ്രത്വവദഷ്ടാ)

Korvai with starting Words of 1, 11, 21 Series of dasanis :-

(ജുഷ്ടാ - മന്യൂർ ഭഗോ - ജുഷ്ടീ നരോ -
ഹരിവർപസം ഗിരഃ - ശിപ്രിൻ വാജാനാ - മുത നോ -
യദ് വാഗ്വദന്തീ - വിശ്വാ ആശാ അശീതിഃ)

First and Last Word 2nd Ashtakam 3rd Prapaatakam :-

(ജുഷ്ടഃ - സുഭാനവഃ)

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

॥ കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണേ
ദിതീയാഷ്ടകേ ചതുർത്ഥഃ പ്രപാഠകഃ സമാപ്തഃ ॥

**Details of Dasini & Vaakyams for
Ashtakam 2, Prapaatakam 4 (TB 2.4)**

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	11	111
Anuvakam 2	9	91
Anuvakam 3	13	136
Anuvakam 4	10	99
Anuvakam 5	7	77
Anuvakam 6	12	124
Anuvakam 7	11	114
Anuvakam 8	7	74
Total →	80	826

Appendix

T.B.2.4.3.10 "ഏഷ ബ്രഹ്മാ {1}"

ഏഷ ബ്രഹ്മാ യ ജ്ഞിയഃ ।

ഇന്ദ്രോ നാമ ശ്രുതോ ഗണേ ॥

(Appearing in TB 3-7-9-5)

=====